

**Univerzita Karlova
Filozofická fakulta**

Ústav translatologie

Diplomová práce

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Diplomová práce

Bc. Jana Novotná

Německé binomiály a možnosti jejich překladu do češtiny

German binomials and their possible translations into Czech

Poděkování

Ráda bych zde upřímně poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Věře Kloudové, Ph.D. za veškerý čas, jež mi věnovala, i za množství teoretických a praktických rad, které mi ochotně poskytla při vypracovávání této práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 28. 6. 2018

.....

podpis

Abstrakt

Tématem této diplomové práce jsou speciální frazeologické jednotky nazývané binomiály, konkrétně překladové varianty německých binomiálů při jejich převodu do češtiny. Práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. Náplní teoretické části je srovnání přístupů české a německé frazeologie a idiomatiky na základě prací Františka Čermáka a Haralda Burgera, vymezení pojmu binomiál v obou přístupech a dále zejména úvod do problematiky ekvivalence a překladatelských postupů dle Pavla Krejčího a také překladatelských posunů podle modelu Antona Popoviče. Empirická část práce se zabývá samotnou analýzou 100 vybraných binomiálů ze seznamu Wernfrieda Hofmeistera v korpusu InterCorp, kde zkoumáme překladatelská řešení při převodu těchto německých binomiálů do češtiny. Nalezené překladové varianty dále analyzujeme zejména z hlediska ekvivalence, překladatelských postupů a posunů. V závěru práce jsou dosažené výsledky zhodnoceny a jsou doporučeny možné oblasti dalšího výzkumu.

Klíčová slova: binomiály, frazeologie, korpus, ekvivalence, překladatelské postupy, překladatelské posuny

Abstract

This diploma thesis deals with special phraseological units called binomials. The aim of this thesis is to analyse Czech translation options of German binomials. The thesis is divided into two parts: a theoretical and an empirical part. The theoretical part of the thesis consists of the comparison of Czech and German approaches to phraseology and idiomatics based on the work of František Čermák and Harald Burger. Definitions of binomials in both approaches are compared and the topic of equivalence and the concept of translation procedures as drafted by Pavel Krejčí is introduced further in this part as well as the model of translation shifts by Anton Popovič. In the empirical part of the thesis, we concentrate on 100 units from the list of binomials put together by Wernfried Hofmeister in the Czech InterCorp corpus and examine the Czech translation options of these German binomials. Further, we analyse the translation variants primarily in terms of equivalence, translation shifts and procedures. In the conclusion of the thesis, the results are evaluated and possible areas of further research are recommended.

Key words: binomials, phraseology, corpus, equivalence, translation procedures, translation shifts

Obsah

1. Úvod.....	6
1.1. Cíl a metoda práce	6
1.2. Stav zkoumané problematiky	7
1.3. Stanovení hypotézy.....	8
2. Teoretická část	9
2.1. Frazeologie a idiomatika v českém prostředí	9
2.1.1. Stručná historie oboru a dichotomie jeho názvu	10
2.1.2. Interdisciplinární charakter frazeologie a idiomatiky	12
2.1.3. Frazém a idiom.....	13
2.1.3.1. Frazémy a idiomy jako jazykové stereotypy.....	13
2.1.3.2. Anomálie jako konstitutivní rys frazémů a idiomů.....	14
2.1.3.3. Definice frazému a idiomu.....	16
2.1.3.4. Struktura frazému a idiomu	18
2.1.3.5. Funkce frazému a idiomu.....	18
2.1.3.6. Klasifikace frazémů a idiomů	19
2.1.4. Binomiály	20
2.1.4.1. Struktura binomiálů	21
2.1.4.2. Sémantika binomiálů	22
2.1.4.3. Funkce binomiálů.....	23
2.2. Frazeologie a idiomatika v německém prostředí	23
2.2.1. Úvod a základní pojmy	24
2.2.1.1. Polylexikalita	25
2.2.1.2. Ustálenost.....	26
2.2.1.3. Idiomaticita	28
2.2.2. Klasifikace frazeologismů.....	29
2.2.2.1. Párové formy.....	30
2.3. Srovnání českého a německého přístupu.....	31
2.4. Translatologická východiska	32
2.4.1. Pojem ekvivalence a problematika překladu frazémů.....	32
2.4.2. Popovičova typologie výrazových změn.....	35
2.4.3. Korpusová lingvistika a její využití v translatologii	37
2.4.4. Překladové univerzálie a překladatelština	39

3. Empirická část.....	42
3.1. Materiál a metodika	42
3.2. Vlastní výzkum.....	45
3.2.1. Přehled výsledků	47
3.2.2. Zhodnocení výsledků	121
3.2.3. Možné oblasti dalšího výzkumu.....	124
4. Závěr	125
5. Bibliografie	127
6. Seznam tabulek a grafů	144

1. Úvod

Tato diplomová práce si klade za cíl propojit svým zaměřením oblast frazeologie s translatologií – hlavní náplní práce je výzkum toho, jak postupují překladatelé, když z němčiny do češtiny převádějí specifické frazeologické jednotky zvané binomiály.

1.1. Cíl a metoda práce

Tato práce je strukturovaná do dvou částí – teoretické a empirické. První, teoretická část práce má sloužit zejména k obecnému vymezení frazeologie a idiomatiky jakožto vědního oboru, a to jak v kontextu kultury české, tak německé. Odlišná pojetí frazeologie a idiomatiky v těchto dvou kulturních oblastech studujeme na základě přístupů Františka Čermáka (*Frazeologie a idiomatika česká a obecná*, 2007) a Haralda Burgera (*Phraseologie, Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*, 1998), jejichž díla nám pro účely této práce slouží jako základní teoretická východiska¹. Čermákovy a Burgerovy poznatky a klasifikace dále porovnáváme, přičemž klademe důraz především na třídu binomiálů, jež je v této práci hlavním předmětem zkoumání. Nedílnou součástí teoretického oddílu práce je rovněž kapitola pojednávající o translatologických východiscích výzkumu. Zde se podrobně věnujeme problematice ekvivalence, kterou definujeme dle Wenera Kollera (*Einführung in die Übersetzungswissenschaft*, 1992), a také postupům při překladu frazémů, k čemuž nám jako podklad slouží zejména systematizace Pavla Krejčího (*Srbská frazeologie v českém a bulharském překladu: kontrastivní analýza*, 2015). Dále na základě modelu Antona Popoviče (*Teória uměleckého prekladu*, 1975) představujeme jeho klasifikaci stylistických posunů a zabýváme se také možnostmi využití jazykových korpusů pro translatologický výzkum, které čerpáme z díla Mony Bakerové (*Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*, 2001). Od této teoretiky a také z výzkumu Lucie Chlumské (*Překládová čeština a její charakteristiky*, 2015) dále přejímáme poznatky týkající se překladových univerzálií. Na závěr teoretické části práce ještě krátce analyzujeme pojetí tzv. překladatelštiny, a to konkrétně na základě kontrastu přístupů Gideona Touryho (*Descriptive translation studies - and beyond*, 2012) a Antona Popoviče (*Originál - preklad: Interpretačná terminológia*, 1983).

¹ Oblasti frazeologie a idiomatiky se vedle Čermáka a Burgera zabývalo množství dalších významných jazykovědců, mimo jiné například Milan Hrdlička, Olga Spalová, Ludmila Stěpanová či Wolfgang Fleischer, Barbara Sandigová, Elke Donaliesová a mnozí další. Tato práce si však klade za cíl srovnat stěžejní přístupy k frazeologii právě na základě prací Františka Čermáka a Haralda Burgera.

V empirické části, jejímž cílem je analýza překladových variant při převodu německých binomiálů do češtiny, nejprve představujeme metodologii našeho výzkumu, která je založena na využití jazykového korpusu. Pro účely této práce využíváme paralelní korpus InterCorp², jenž nám umožňuje pracovat kontrastivně s německým a českým jazykovým materiálem. Vzhledem k tomu, jak velké množství frazeologických jednotek v německém jazyce existuje, vycházíme při výběru binomiálů pro naši práci ze seznamu³ nejběžnějších binomiálů současné standardní němčiny sestaveného Wernfriedem Hofmeisterem (Univerzita Štýrský Hradec), odkud pro samotnou analýzu vybíráme sto binomiálních spojení. Na nich pak dále analyzujeme a hodnotíme zvolená česká překladatelská řešení, přičemž výsledky usouvztažňujeme zejména s problematikou ekvivalence, překladatelských postupů a posunů. V závěru práce shrneme všechny získané výsledky, uvádíme je do širších souvislostí, konfrontujeme je s hypotézou, kterou jsme si stanovili na začátku teoretické části práce, a nastiňujeme také možné oblasti výzkumu v rámci vybrané problematiky, jež se nabízejí k dalšímu zkoumání.

1.2. Stav zkoumané problematiky

Teoretiky, kteří jsou pro naši diplomovou práci stěžejní, a oblasti výzkumu, jimiž se tyto osobnosti z oblasti frazeologie a translologie zabývají, jsme již uvedli v předešlém oddílu a detailně se jim budeme věnovat dále v práci, proto zde o nich nyní nebudeme podrobněji hovořit. Rádi bychom však na tomto místě stručně představili jednu klasifikační práci, jež se zabývá podobnou problematikou jako naše práce, a vymezili základní rozdíly a zároveň také styčné body mezi oběma pracemi.

Jak jsme již avizovali výše, cílem této diplomové práce je propojit oblast frazeologie s translologií, konkrétně chceme pomocí jazykového korpusu provést výzkum českých překladových variant německých binomiálů. Díky tomuto poměrně úzkému zaměření jsme při rešerši nenašli mnoho jiných klasifikačních prací, které by se naší práci tematicky blížily. Jedinou výjimkou je diplomová práce Heleny Princové *Zwillingsformeln in der deutschen Gegenwartssprache und ihre Übersetzung ins Tschechische*. Tato diplomová práce byla obhájena v roce 2006 na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a s naší prací se shoduje v tom, že si také klade za cíl zkoumat německé binomiály v překladu

² <http://ucnk.korpus.cz/intercorp/> [cit. 25. 3. 2018]

³ https://static.uni-graz.at/fileadmin/_Persoenliche_Webseite/hofmeister_wernfried/ZWILLINGSFORMELN_Hofmeister_25-06-2010.pdf [cit. 25. 3. 2018]

do češtiny. Zásadní rozdíl mezi touto prací a prací naší však spočívá v tom, že se Princová dívá na danou problematiku z lingvistického, kontrastivního, nikoliv překladového a translatického hlediska. Autorka práce si pro svůj praktický výzkum sama vybírá ze slovníků vhodné české protějšky německých binomiálů tak, aby se jí hodily k jednotlivým kategoriím, které si stanovila. Nejedná se u ní tedy o analýzu reálného použití jazyka na základě korpusových dokladů, které bychom rádi dosáhli zde v naší diplomové práci. Domníváme se, že na rozdíl od Princové nebudeme muset díky analýze reálných překladatelských řešení, která získáme pomocí jazykového korpusu, pouze teoretizovat o možných překladových variantách, nýbrž že přispějeme do oblasti translaticologie poznatky týkajícími se reálného použití překladového jazyka. Informace získané při výzkumu navíc budeme propojovat s translaticologickými koncepty, jakými jsou například Krejčího překladatelské postupy při překladu frazémů, čímž vznikne interdisciplinární práce, jež může být zajímavá jak pro oblast frazeologie, tak translaticologie. Díky rozsáhlosti zkoumaného jazykového materiálu budeme navíc moci získaná překladatelská řešení zobecnit a vyvodit z nich určité překladatelské tendence, ke kterým se překladatelé při překladu binomiálů, či také obecně frazeologických jednotek, uchylují.

Celkové pojetí a hledisko práce je tedy zásadním rozdílem mezi naší prací a prací Heleny Princové a v tomto ohledu bychom se vůči ní chtěli výrazně vymezit. Je však také třeba podotknout, že v jiných aspektech může její práce nepochybně nabídnout zajímavé rozšiřující informace, které by mohly být užitečné jak pro naši diplomovou práci, tak pro další zkoumání v této oblasti.

1.3. Stanovení hypotézy

Po úvodním obeznámení s teoretickými východisky a podklady pro tuto diplomovou práci již můžeme stanovit hypotézu pro náš praktický výzkum (tuto hypotézu poté v závěru práce na základě dosažených výsledků potvrdíme, nebo vyvrátíme):

Domníváme se, že německé binomiály vybrané pro naši analýzu nemají v češtině formálně a sémanticky identický ekvivalent, který by překladatelé mohli při převodu do cílového jazyka použít, a tak budou muset volit jiný překladatelský postup. Očekáváme, že nejčastějším překladatelským postupem bude opis významu původního binomiálu nefrazeologickým výrazem.

2. Teoretická část

V teoretické části této práce se budeme zabývat především frazeologií a idiomatikou jakožto vědeckou disciplínou. Objasníme tedy, čím se tento obor zabývá, stručně představíme historii frazeologie a idiomatiky a usouvztažíme tuto disciplínu s jinými vědeckými oblastmi. Nezapomeneme představit její základní jednotku, uvedeme, čím se vyznačuje a jak ji lze klasifikovat. Poté se již budeme podrobně věnovat třídě binomiálů. Vzhledem k účelu této práce budeme teorii z českého prostředí konfrontovat s poznatky z prostředí německého. Vedle frazeologie a idiomatiky se v této části budeme věnovat též translatologickým tématům, především ekvivalenci, překladatelským postupům při překladu frazémů, dále překladatelským posunům a také využití korpusů pro jazykový výzkum a charakteristice překladové češtiny.

2.1. Frazeologie a idiomatika v českém prostředí

Nejvýraznější osobou české frazeologie a idiomatiky je bezesporu jazykovědec František Čermák, a proto se v této části práce zaměříme na frazeologii a idiomatiku jakožto vědní obor zejména v jeho pojetí.

Dle slov Františka Čermáka ve *Frazeologii a idiomatice české a obecné* (2007, s. 24–25) je frazeologie a idiomatika poměrně novou samostatnou lingvistickou disciplínou, která se věnuje studiu a popisu frazémů a idiomů. Autor dále uvádí, že tato oblast byla dosud v porovnání s jinými lingvistickými oblastmi poměrně málo zkoumána a často bývá neprávem zavržována jako jakási okrajová oblast jazyka. Ve skutečnosti se však ve frazeologii a idiomatice nejedná o výzkum samostatné jazykové roviny, nýbrž pouze o specifickou (anomální) oblast komplementární k pravidelnému jazyku na všech jeho úrovních.⁴ Důvodem malé prozkoumanosti této oblasti pak může být právě skutečnost, že si ve frazeologii a idiomatice kvůli jejím specifickým často nevystačíme s klasickými prostředky a metodami výzkumu, a je tak často nutné hledat prostředky jiné, netradiční (Čermák 2007, s. 8).

⁴ <https://www.czechency.org/slovník/FRAZEOLOGIE%20A%20IDIOMATIKA> [cit. 30. 3. 2018]

2.1.1. Stručná historie oboru a dichotomie jeho názvu

Historii frazeologie a idiomatiky se Čermák ve své knize *Frazeologie a idiomatika česká a obecná* (2007, s. 482–486) zabývá velmi podrobně, proto bychom v tomto oddílu rádi jeho poznatky stručně představili.

Jak se můžeme u Čermáka dočíst, chápání termínů frazeologie a idiomatika se v průběhu času značně proměňovalo. Zpočátku se tato označení používala pouze pro popis různých praktických jazykových příruček a soupisů dat a až později se na základě potřeby hlubší reflexe této problematiky stala názvem samostatné teoretické disciplíny.

První české frazeologické práce, zatím však čistě deskriptivního charakteru, se dle autora začaly objevovat v druhé polovině 19. století. Vzhledem k době svého vzniku se jednalo o obrozenecké produkty, zejména různé puristické příručky, z nichž nejznámější byla zřejmě práce Františka Šebka s názvem *Česká frazeologie*. Tyto práce však s frazeologií v dnešním smyslu ještě neměly mnoho společného.

Rozvoj frazeologie přichází dle Čermáka až ve 20. století. Jednou z prvních celistvějších prací je sbírka přísloví Václava Flajšhanse a také soupis frazémů Jana Mašina z první třetiny 20. století. V polovině století se pak objevuje i přes jisté nedostatky významná trojice slovníků překladatele Jaroslava Zaorálka *Lidová rčení*, ve které se vedle prostého soupisu dat poprvé setkáváme také s anotacemi týkajícími se významu a původu frazémů. Deskriptivní přístup ve frazeologii pak dále zastupují také jednojazyčné slovníky, například *Slovník spisovného jazyka českého (SSJČ)*, avšak z dnešního pohledu se kvůli jejich nepřehlednosti a stručnosti stále nejedná o uspokojivé zachycení české frazeologie.

Nejobsáhlejší a dosud zřejmě nepřekonané dílo (nejen) české frazeologie však začíná vznikat v 80. letech a je jím čtyřdílný *Slovník české frazeologie a idiomatiky (SČFI)* Františka Čermáka a kol. Autorům se v tomto díle podařilo vyčerpávajícím způsobem systematicky popsat současnou českou frazeologii, a to z hlediska významu, kontextu, užití, funkce a dalších rysů. Zajímavé pro naši práci je, že se zde autor zabývá dokonce i cizojazyčnými ekvivalenty frazémů ve vybraných jazycích. SČFI se tak právem stalo dílem konstituujícím českou frazeologii.

Autor dále uvádí, že ačkoli se lidé o frazémy různými způsoby zajímali již například v dobách starých Egyptanů, teoretický rozvoj zkoumání, jenž předznamenal vznik samostatné teoretické disciplíny, spadá až do období po druhé světové válce. Jakožto vědecká disciplína, jež vznikla zčásti autonomně a zčásti vydělením z lexikologie, respektive lexikografie, pak frazeologie a idiomatika vzniká ke konci 20. století právě v souvislosti s prací

Františka Čermáka. Celý moderní vývoj této disciplíny charakterizuje především nejednotnost terminologie. Jak již bylo možné si všimnout, už pro samotný název tohoto oboru existují v češtině dva v podstatě synonymické termíny – frazeologie a idiomatika. Obě označení jsou řeckého původu, avšak frazeologie, jež má původ ve slově *phraseón*, dle Čermáka (2007, s. 482) znamenala něco jako „nauku o způsobech vyjadřování“, zatímco *idióma* poukazuje na jakousi „(jazykovou) zvláštnost“. Je tedy zřejmé, že uvedené pojmy nahlíží na označovaný předmět každý z poněkud jiného hlediska, což během vývoje disciplíny přispělo právě k oné terminologické nejednotnosti jak celého oboru, tak jeho základní jednotky – frazému, respektive idiomu. Čermák konstatuje, že v poslední době se oba termíny sice začínají používat paralelně, avšak termín *frazém* stále zdůrazňuje především formální stránku jednotky, zatímco při použití označení *idiom* je důraz kladen spíše na aspekt sémantický. Sám Čermák tak například v názvu svého díla používá termíny oba, čímž záměrně upozorňuje na nemožnost úplné záměnnosti těchto pojmů.

Z tohoto krátkého souhrnu vývoje frazeologie a idiomatiky můžeme vidět, že i přes skutečnost, že se frazeologické jednotky zkoumaly z praktického hlediska už celá století, vědecká disciplína s nimi související, která by byla podložena dostatečně propracovanými teoretickými podklady, se vyvinula až nedávno. Frazeologie a idiomatika je tedy poměrně novou lingvistickou oblastí, která už je však dnes zcela uznávaná a etablovaná jako samostatná vědecká disciplína (Čermák 2007, s. 7).

Na závěr tohoto úseku o historii frazeologie a idiomatiky je třeba uvést Čermákovo upozornění, že frazeologie jakožto disciplína má vedle frazeologie v užším smyslu ještě druhou, historicky starší větev, která však byla dlouhou dobu chápána zcela odděleně. Touto odnoží je paremiologie, tedy nauka o příslovích. Českými příslovími se dle autora zabývali například Jan Blahoslav ve svých *Příslovích českých* či Jan Amos Komenský v *Moudrosti starých Čechů*. Dále se paremiologií zabíral také Josef Dobrovský v díle *Českých přísloví sbírka* a v neposlední řadě František Ladislav Čelakovský, jehož dílo *Mudrosloví národu slovanského* je dodnes cenným zdrojem paremiologů. Jako v ostatních dobových pracích (viz výše) se i u Čelakovského sice stále jedná jen o prostý seznam frazeologických jednotek bez dalších informací, jeho dílo je však podle Čermáka průlomové tím, že zde autor vedle přísloví uvádí i soupis pořekadel, čímž oddělenou větev paremiologie poprvé spojuje s frazeologií v užším smyslu.

2.1.2. Interdisciplinární charakter frazeologie a idiomatiky

Jak František Čermák ilustruje ve své knize (2007, s. 13–17) na množství příkladů, frazeologie a idiomatika je svou podstatou provázána s množstvím lingvistických i nelingvistických vědních oborů, můžeme tedy mluvit o jejím interdisciplinárním charakteru.

Čermák uvádí, že frazémy a idiomy jsou samozřejmě součástí lexikonu, jsou tedy nerozlučně spjaté s lexikologií. Dále je frazeologie a idiomatika a její výzkum spojený především s oblastí sémantickou, stylistickou a syntaktickou, které mají stejně jako oblast lexikální přímý vliv na formu frazeologických jednotek.⁵ Jak bude vysvětleno níže, na těchto rovinách je pro frazémy typické, že v porovnání s pravidelným jazykem vykazují určitou anomálnost (srov. například běžnou valenci slovesa *ležet* s jeho valencí ve slovním spojení *ležet ladem*).

Z dalších jazykových oblastí mají dle Čermáka na frazeologii a idiomatiku vliv také například morfologie (frazémy mohou existovat již na rovině morfémů – srov. například slovo *černokněžník*), etymologie (srov. například lexikální frazém *mateřidouška* jako původní kalk z lat. *matris animula*, tj. matky dušička) či sémiotika (srov. význam frazému jako celku a význam jednotlivých komponentů frazému, které někdy mohou vlastní význam dokonce zcela postrádat – například *vydat všanc*).

Vzhledem k zaměření této práce nemůžeme opominout skutečnost, že frazeologie má nejen interdisciplinární, nýbrž také mezijazykový charakter. Jak uvádí Čermák, frazémy a idiomy jsou totiž vlastně určitými jazykovými univerzáliemi, které existují v každém jazyce, avšak jejich vznik a rozložení v rámci daného jazykového systému jsou zcela odlišné a často jedinečné.

Zajímavé je, že frazeologie a idiomatika je spjata také s řadou nelingvistických disciplín. Dle Čermáka se frazémy běžně objevují například v historii a antropologii, kde reflektují například dějinné události, postavy či staré zvyky (srov. *dopadnout jako sedláci u Chlumce* či *oko za oko*). S frazémy se nezdá se setkávat také v umělecké literatuře, která pro svůj poetický efekt využívá především jejich obraznosti (srov. například název románu Václava Řezáče *Větrná setba* s příslovím *Kdo seje vítr, sklízí bouři*). Frazémy dále pronikají třeba do přírodovědných oborů, kde mohou vystupovat například i ve formě termínů (*zlatý déšť* či *černá díra*). Za zmínku stojí jistě též přesah frazeologie a idiomatiky do oboru psychologie, kde mohou frazémy označovat například lidské vlastnosti, city či psychické procesy (*mít za ušima*, *závidět někomu nos mezi očima* nebo *lovit v paměti*).

⁵ <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=6460> [cit. 1. 4. 2018]

2.1.3. Frazém a idiom

Základní jednotkou frazeologie a idiomatiky je frazém, respektive idiom (Čermák 2007, s. 33). Dříve než se zaměříme na problematiku jeho teoretického definování a vymezení, podíváme se na frazém a idiom z širšího, komunikačního hlediska.

2.1.3.1. Frazémy a idiomy jako jazykové stereotypy

Čermák (2007, s. 24–25) uvádí, že lidské promluvy sestávají z velké části z předem hotových kombinací, které můžeme nazývat jazykovými stereotypy. Tyto prefabrikované části promluv jsou v jazyce frekventované, tedy známé ostatním mluvčím daného jazyka, a tak nám umožňují komunikovat snadněji, rychleji a automatizovaně, čímž přispívají k jazykové ekonomii. To s sebou ovšem kromě zřejmých výhod přináší i jistou ztrátu kreativity mluvčího při vytváření textu. Přesto se však dle Čermáka nedá mluvit o jevu negativním, neboť téměř všechny typy textů vyžadují určité předpřipravené části a i jejich pouhý výběr pro danou situaci může být vnímán jako autorská kreativita. Jazykové stereotypy dávají řeči uzuální charakter a v určitých situacích je jejich konkrétní použití dokonce přísně předepisováno. Takové případy známe především z institucionalizovaného jazyka, kde se můžeme setkat třeba s řadou ustálených formulí – např. zatýkacími nebo přísežnými formullemi. V běžném jazyce pak nejčastěji narážíme na stereotypy, jako jsou například přísloví, pořekadla, průpovědky či ustálené pozdravové nebo děkovné promluvy a další kontaktní formule.

Z výše uvedeného výčtu vidíme, že mezi nejběžnější stereotypy patří právě frazémy a idiomy (vedle dalších druhů zejména frazémy propoziční a polypropoziční), jejichž výzkumem se zabývá právě frazeologie a idiomatika. Dle Čermáka jsou frazémy a idiomy dokonce nejvýznamnější součástí stereotypů (2007, s. 24), a můžeme je tedy chápat jako určité jazykové prefabrikáty neboli ustálené kombinace či hotové celky běžně se vyskytující v naší řeči. Obecně autor uvádí, že frazémy a idiomy jsou více používány v jazyce mluveném, většinou nespisovném, avšak jejich stylové rozpětí sahá od frazémů a idiomů argotických až po poetické. Distribuce frazémů v jazyce souvisí s jejich většinou vágní povahou sémantiky (srov. např. frazém *dát někomu co proto*). Z tohoto důvodu se frazémy a idiomy vyskytují méně v takových oblastech jazyka, kde je vyžadováno spíše určité a exaktní vyjadřování – například v odborné terminologii (Čermák 2007, s. 38).

2.1.3.2. Anomálie jako konstitutivní rys frazémů a idiomů

Jak již bylo řečeno výše, frazémy a idiomy chápeme jako tzv. jazykové stereotypy či ustálené jazykové kombinace. Konstitutivním rysem frazeologických kombinací je však to, že oproti pravidelnému jazyku vykazují vždy určitou anomálii (Čermák 2007, s. 30–31). To znamená, že jsou tvořeny nějakým způsobem nepravidelně, podle anomálního kombinatorického principu a běžná pravidla sémantická (postavená na sémantické slučitelnosti prvků a jejich vzájemné smysluplnosti) a gramatická (syntaktická, morfologická atd.) pro ně platí jen částečně, či pro ně neplatí vůbec. Tyto anomálie se vyvíjely postupně díky specifické funkci a úzu frazémů a v určité míře a druhu se vyskytují u všech frazeologických jednotek. Z tohoto důvodu můžeme frazémy označit za anomální jazykové kombinace.

Anomálie se ve frazeologii chápe jako „nepravidelná povaha nebo realizace syntagmatického, paradigmatického nebo transformačního vztahu v systému, popř. i textu, která je vnímána jako podle běžných pravidel jinde v jazyce nerealizovaná možnost“⁶. Nejzjevnější anomálií je dle Čermáka (2007, s. 30–31) na základě tohoto rozdělení tzv. anomálnost funkční, kterou lze ověřit pomocí zkoušky analogické záměny komponentu (nazývaného také komutační test). Tento test nám potvrdí, že na rozdíl od pravidelných jazykových kombinací, které jsou tvořeny podle sémantických a formálních pravidel – čímž se nám nabízí v podstatě neomezené množství jejich analogických variací (např. kombinace *zavřené + dveře, obchody...* splňující sémantické pravidlo „otevratelnosti“ a gramatické pravidlo slovosledu a rodové shody), nelze u frazeologických kombinací provést paradigmatickou záměnu některého z komponentů frazému jiným komponentem podobné funkce. Jak tedy uvádí Čermák, není například možné variovat komponenty frazému *otevřená hlava*, abychom vytvořili analogickou kombinaci s podobnou funkcí a významem (**otevřená záda*) či upravit frazém *páté kolo u vozu* pomocí obdobného komponentu na **šesté kolo u vozu*. Takové vymyšlené variace již nefungují jako frazémy. Důvod nemožnosti této záměny komponentů spočívá v tom, že ve frazému jednotlivé komponenty ztrácejí svůj původní význam a společnou kombinací vytvářejí význam nový, tedy význam celého frazému. Můžeme tedy říci, že význam celku se nerovná součtu významů jednotlivých komponentů. Z tohoto důvodu nelze například z frazému *leje jako z konve* vyčleňovat dílčí významy na základě významu komponentů („*pršet*“ a „*hodně*“), neboť spojení slov *jako z konve* v tomto konkrétním významu v jiných kombinacích použít nelze (srov. **snědl toho jako z konve*).

⁶ <https://www.czechency.org/slovník/ANOM%C3%81LIE#> [cit. 2. 4. 2018]

Anomálie se dle Čermáka také často projevují nemožností gramatické transformace frazému například do pasivní konstrukce, otázky, kondicionálu či imperativu – tak například frazém *hodit flintu do žita* funguje pouze v činném slovesném rodu a frazém *mám dlouhou chvíli* nelze obměnit do imperativní formy. Ačkoli jsou však frazémy a idiomy nemožností transformace často omezeny pouze na určité gramatické formy, jako celky vykazují zároveň vysokou míru variability. Čermák (2007, s. 40) odhaduje, že přibližně každý čtvrtý frazém má nějakou formální variantu, tedy lehce modifikovanou obdobu, která nemění jeho funkci a v zásadě ani význam (srov. např. varianty *do bílého rána/dne*). V takových případech není někdy lehké rozlišit mezi variantami jednu základní, tzv. invariant. Vedle systémových variant vznikají často také pestré varianty neustálené, autorské. Obecně lze říci, že v jazyce mohou vznikat stále nové obměny a varianty frazémů díky tomu, že frazeologie a idiomatika není na rozdíl od zbytku lexikonu kodifikována, zjednodušena a deformována, a odráží tak vývoj a proměnlivost jazyka (Čermák 2007, s. 34–35).

Dalším druhem anomálie pak může být třeba nemožnost určení slovního druhu u některých komponentů frazémů – například u frazému *být hin* jen těžko určíme, k jakému slovnímu druhu náleží komponent *hin*, a zároveň zde tato složka také zcela postrádá vlastní sémantický význam. Tato forma se totiž v pravidelném jazyce v podstatě jinde nevyskytuje a najdeme ji pouze ve frazeologii. Řadíme ji proto také k tzv. monokolokabilním formám, které se vyznačují tím, že se mohou kombinovat pouze s několika málo či pouze jedinou další jazykovou formou (Čermák 2007, s. 24–31).

Jak si můžeme všimnout u příkladů výše, anomálie se u frazémů mohou různým způsobem kombinovat, lze tedy mluvit o určitých stupních idiomatizace frazému dle toho, jaké množství anomálií se u něj vyskytuje. Například frazémy s nejmenší mírou anomálnosti, které jsou vlastně přechodnými případy mezi pravidelným a nepravidelným jazykem, nazýváme kvazifrazémy či kvaziidiomy (do této skupiny patří např. spojení *věnovat pozornost*, které je anomální pouze omezenou kolokabilitou substantiva⁷). Každopádně je obecně možné říci, že danou kombinaci lze označit za frazeologickou pouze tehdy, když je u ní zastoupena nějaká anomálie (Čermák 2007, s. 31).

Z uvedených příkladů je jasně patrné, že na rozdíl od pravidelných jazykových kombinací jsou frazeologické kombinace v jazyce vždy jedinečné a omezené a právě jejich anomálnost nám zabraňuje v tom, abychom mohli frazémy analyzovat na základě kritérií pravidelného jazyka, jak o tom mluví Čermák (2007, s. 8). Podle anomálií však můžeme

⁷ <https://www.czechency.org/slovník/KVAZIFRAZ%C3%89M> [cit. 2. 4. 2018]

alespoň určovat míru idiomaticity frazémů a také je díky ní možné frazémy klasifikovat do skupin.

2.1.3.3. Definice frazému a idiomu

Čermák (2007, s. 31) uvádí, že frazém a idiom byly dříve definovány jako „ustálené spojení prvků, jehož význam je zčásti nebo zcela neodvoditelný z významu jeho složek“. Ukázalo se však, že se tato definice nehodí na všechny typy frazémů, a z tohoto důvodu nyní Čermák (2007, s. 31) přichází s novou definicí, podle níž lze frazém a idiom definovat takto:

„Idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo).“

Z této definice je jasné, že zde Čermák pracuje především s komutačním testem popisovaným v předchozím oddílu, nespokojí se tedy při definování frazému a idiomu pouze se sémantickým pohledem, jak to dělávali frazeologové dříve. Ani s touto novou definicí však není Čermák zcela spokojen, neboť dle něj zdůrazňuje především kolokační stránku frazémů. Konstatuje však, že ji lze přinejmenším dobře využít v praxi pro identifikaci frazémů a jejich odlišení od jazykových kombinací pravidelného jazyka.

Čermák dále uvádí, že všechny výše zmiňované vlastnosti frazému a idiomu nelze v jednoznačné konkrétní definici jednoduše shrnout už jen z toho důvodu, že samotné anomální vlastnosti frazémů nazírané na základě srovnání s pravidelným jazykem, jsou vlastně relativní. Záleží totiž na tom, s jakou teorií jazyka pracujeme a jak v ní vůbec definujeme pojem „pravidelný“. Chceme-li tuto úvahu nějakým způsobem při definování frazému a idiomu reflektovat, nabízí Čermák (2007, s. 31) toto zobecnění:

„Frazém a idiom je takové nemodelové a ustálené syntagma prvků, z nichž (alespoň) jeden je z hlediska druhého členem extrémně omezeného a zavřeného paradigmatu (formálně a většinou i sémanticky).“

I zde je však nutné mít na paměti jistá omezení a přihlídnout k dalším rysům frazémů, pokud chceme mít jistotu, že za plnohodnotný frazém nebude považován například pouhý kvazifrazém, který by svou omezenou kolokabilitou této definici mohl také vyhovovat. Dále je také třeba odlišovat od frazémů a idiomů jejich homonyma, která mají být v určitém

kontextu chápána doslovně, například spojení *otevřená hlava* v kontextu chirurgického zákroku, kde slovo *otevřená* nabývá významu „*rozoperovaná*“ (Čermák 2007, s. 32).

Jak můžeme vidět, jednoznačné všezahrnující definování frazému a idiomu není samo o sobě vůbec snadné a u jednotlivých teoretiků se navíc názor na povahu frazému a idiomu může výrazně lišit. Přesto však lze dle Čermáka (1985, s. 168–169) přinejmenším stanovit nejčastější kritéria a aspekty, která se při vymezování frazému a idiomu užívají:

- A) ustálenost, reprodukovatelnost, celistvost pojmenování po stránce znakové i sémantické aj.,
- B) víceslovnost, syntaktická ustrnulost, utvořenost více či méně nemodelovým způsobem, nesoučtovost významů komponentů, vázaný význam komponentu, sémantická nerozložitelnost, přítomnost archaismu, přítomnost alespoň dvou polysémních komponentů aj.,
- C) nezaměnitelnost komponentu, paradigmatická vázanost komponentu aj.,
- D) transformační defektivnost,
- E) ekvivalentnost slovu, obraznost, nepřeložitelnost, terminologičnost, expresivnost, emocionálnost aj.

Z těchto nejčastěji zdůrazňovaných kritérií se některá dle autora sice ukázala být pro frazeologii a idiomatiku nespecifická (kategorie E), ostatní však vhodně odrážejí především vlastnosti frazému a idiomu jakožto ustáleného pojmenování (kategorie A), syntagmatické (kategorie B) a paradigmatické (kategorie C) aspekty frazému a idiomu a jejich funkční povahu (kategorie D). Napříč většinou těchto kategorií pak prochází aspekt anomálnosti, jenž je, jak již víme, konstitutivním rysem frazému a idiomu.

Vedle obecné problematiky definování základní jednotky frazeologie je zde na místě zmínit také dichotomii pojmů frazém a idiom, které jsme se lehce dotkli již výše. Jak uvádí Čermák (2007, s. 33), tyto dva termíny se sice částečně překrývají, ale zároveň je mezi nimi možné stanovit jasný rozdíl, a to rozdíl týkající se hlediska, ze kterého na tuto základní jednotku pohlížíme. Zabýváme-li se jazykovou kombinací z hlediska formálního, mluvíme o frazému, zatímco při použití pojmu idiom zdůrazňujeme zejména hledisko sémantické. Čermák toto zdánlivě zbytečné rozlišení obhájuje tím, že vzhledem k rozdílným typům frazeologických kombinací je někdy nutné zkoumat spíše formální a jindy zase sémantické rysy. Tak například u kvazifrazémů (např. *věnovat pozornost*) či (kvazi)termínů (např. *zlatý děšť*) je sémantická stránka silně oslabená, a nezbývá tak než analyzovat především stránku

formální. Závěrem k této problematice Čermák ještě dodává, že z praktických důvodů se od tohoto rozlišení často upouští a pak se mluví o všech jednotkách obecně jako o frazémeh.

2.1.3.4. Struktura frazému a idiomu

Jak jsme již ilustrovali výše, vnitřní – sémantickou – strukturu frazému není vždy jednoduché objektivně analyzovat. Proto se ve frazeologii a idiomatice mluví spíše o struktuře vnější, tedy formální. K určování struktury se zde používá zejména slovnědruhovú platnost jednotlivých komponentů (pokud ji lze určit). Ani ta však o povaze frazému vlastně příliš neříká, ukazuje pouze, z jaké kombinace slovních druhů je frazém složen, jaký je sled komponentů a jakým relátorem (např. spojkou nebo předložkou, či pouze implicitně) jsou spojeny. Dle tohoto členění můžeme například frazém *mít z něčeho těžkou hlavu* označit jako kolokační frazém složený ze tří komponentů (*mít, těžkou, hlavu*), které jsou spojeny relátorem (*z*) vyjadřujícím vztah mezi nimi, a dále valenčního prvku (*něčeho*), který je konkretizován a realizován dle kontextu. Celou strukturu pak lze zapsat takto: V-A-Sprep. Se strukturou frazémů úzce souvisí i ustálenost těchto kombinací – jednotlivé komponenty mají zpravidla pevné pořadí a v jiném, transformovaném sledu je nelze použít (srov. např. **těžkou hlavu z toho má*), což je opět jedna z typických anomálií frazémů. (Čermák 2007, s. 35–36)

Strukturou frazémů se budeme blíže zabírat později v souvislosti s třídou binomiálů, u kterých je jejich struktura velmi důležitá, neboť formuje podstatu těchto frazeologických jednotek.

2.1.3.5. Funkce frazému a idiomu

Frazémy a idiomy mají dle Čermáka (2007, s. 60–65) obecně dvě základní funkce, a to nominativní a strukturní.

Nominativní či pojmenovávací složka funkce je dle autora dána především sémantikou frazému a můžeme ji dále dělit na funkci dezignativní a pragmatickou. Dezignativní funkce je založena na vztahu frazému jako znaku k jeho denotátu a je společná všem druhům pojmenování. Pragmatická funkce je naopak u frazémů a idiomů velmi výrazná a při komunikaci pomáhá mluvčímu zdůrazňovat různé subjektivní aspekty (například emocionální či postojové).

Jak už bylo řečeno, struktura frazémů je zajímavá tím, že je uzavřená a nelze ji rozkládat na jednotlivé komponenty. Jak uvádí Čermák, strukturní funkce komponentů se tedy

se syntaktickou stavbou frazému nekryje, neboť frazém má vlastně syntaktickou stavbu pouze domnělou (srov. např. strukturu *číst někomu levíty*, kterou však nelze rozložit na predikát a objekt). Jako celek však frazém do syntaktických vztahů vstupuje, můžeme tak například kolokační frazémy dělit na adkolokační (např. *vzhůru nohama*) či adpropoziční (např. struktura *kdo – ten*) dle toho, zda se kombinují se slovy či větami. U propozičních frazémů pak můžeme dále rozlišovat strukturní funkční typy indikativní (*To je stará písnička.*), imperativně vokativní (*Trhni si nohou!*) a interogativní (*A já jsem vosk?*).

Vedle těchto hlavních funkcí lze dle Čermáka u frazémů a idiomů dále mluvit o funkci estetické (například vyjadřuje-li frazém nějakou zajímavou metaforu), ekonomické (forma frazému je vždy úspornější než její doslovný opis, čímž napomáhá jazykové ekonomii), evaluativní (význam většiny frazémů je silně hodnotící) a případně také o funkci metajazykové (vkládáme-li frazém jakožto hodnotící komentář do hlavního sdělení, například *lépe řečeno* či *mám to na jazyku*).

2.1.3.6. Klasifikace frazémů a idiomů

Podle Čermáka (2007, s. 42–44) lze frazémy a idiomy klasifikovat různými více či méně vhodnými způsoby (např. podle jejich stylu, sémiotiky, etymologie, sémantiky či funkce), nejjasněji je však výrazy možné definovat formálně-strukturním způsobem, tedy podle vnější povahy jejich komponentů. Ve frazémech a idiomech se až na řídké výjimky kombinují komponenty stejných jazykových rovin, musíme však mít na mysli, že na rozdíl od pravidelného jazyka patří frazémy a idiomy zpravidla do roviny vyšší než jejich komponenty, které je svými kombinacemi tvoří. Proto Čermák rozděluje frazémy a idiomy do následujících tříd (2007, s. 42–44):

1. třída lexikální – frazémy a idiomy složené z komponentů na morfematické úrovni, jako celek jsou jednoslovným lexémem (např. *budižkničemu*),
2. třída kolokační – frazémy a idiomy složené z komponentů na lexikální úrovni, jako celek ještě netvoří promluvu či větu (např. *jablko sváru*),
3. třída propoziční – frazémy a idiomy složené z komponentů na kolokační úrovni, jako celek tvoří promluvu či větu (např. *Pozdě bycha honit.*),

4. třída polypropoziční – frazémy a idiomy složené z komponentů na propoziční úrovni, mohou být monosubjektové (např. *Jak si kdo ustele, tak si lehne.*) či intersubjektové (např. dialog *Pozdrav pámbu! – Dejž to pámbu!*).

Celkově Čermák (2007, s. 43–44) odhaduje, že v češtině existuje asi třicet tisíc kolokačních a propozičních frazémů, což je dokladem toho, že se opravdu nejedná o pouhou okrajovou oblast jazyka. Některé výrazy patří svou frekvencí dokonce k centru jazyka (např. *to je jedno*), jiné se vyskytují středně často a další naopak pouze řídce – sem mohou spadat jak výrazy zastarávající (např. *nepadnout někomu do noty*), tak výrazy módní (např. *to je o něčem jiném*). Vzhledem k zaměření této diplomové práce se dále už nebudeme zabývat podrobněji jednotlivými třídami frazémů a idiomů, nýbrž pouze (většinou) kolokačními strukturami zvanými binomiály, jejichž výzkum má být hlavní náplní této práce.

2.1.4. Binomiály

Binomiály lze dle Čermáka (2007, s. 414–422) definovat jako obvykle kolokační frazémy a idiomy, které se skládají ze dvou komponentů stejného slovního druhu a někdy i formy, jež jsou řazeny koordinačně či pouze juxtaopozičně a jejichž slovosled nelze kvůli silné ustálenosti většinou měnit.

Jak uvádí autor, v binomiálech se tedy můžeme setkat s opakováním (reduplikací) dvou shodných lexémů (např. *kniha knih*), častěji se však jedná pouze o iteraci různých lexémů stejného slovního druhu, která je pak kvůli posílení jejich jednoty často podtržena například rýmem či aliterací (např. *kost a kůže*). Na druhou stranu však v jazyce existují také kombinace, které uplatňují stejný iterativní model jako binomiály, avšak žádný idiomatický charakter nemají (např. *jídlo a pití*). Zajímavou skutečností také je, že na rozdíl od zbytku frazeologie se binomiály vyskytují i mezi *proprii* (např. *Romeo a Julie*).

Co se povahy těchto frazémů týče, jsou binomiály dle Čermáka sice nejčastěji nominální, avšak obecně se jedná o velmi heterogenní skupinu zahrnující i konstrukce adverbialní, adjektivní či slovesné, která v podstatě existuje napříč formální klasifikací frazémů. Nevyskytují se tedy vlastně jen na rovině kolokační, ačkoli právě sem spadá jejich většina (např. *učení mučení*), nýbrž některé binomiály mohou náležet také do roviny propoziční (např. *Být či nebýt?*).

Autor upozorňuje také na to, že vedle širokého rozšíření napříč systémem frazeologie a idiomatiky se binomiály díky své jednoduchosti a tradičnosti vyskytují také v rozličných

druzích promluv, od popisu aspektů běžného života (např. *práva a povinnosti*), přes různé reklamní texty (hesla či slogany), kde jsou používány zejména díky své nápadnosti, až po uměleckou literaturu (srov. např. název románu *Vojna a mír*). Díky oblíbenosti binomiálních struktur podle nich pak občas vznikají i obdobné vícečlenné výrazy, nejčastěji trinomiály (např. *včera, dnes a zítra*).

K širšímu charakteru binomiálů Čermák na závěr uvádí, že mezi binomiály jakožto starými jazykovými strukturami nalezneme jak kombinace unikátní a specifické pro jeden jazyk (např. české *sakum prásk*), tak mezinárodní ekvivalentní binomiály, které se díky společné kulturní tradici a také doslovnému překladu rozšířily do mnoha (i nepříbuzných) jazyků (např. *dnem i nocí – Tag und Nacht – day and night – jour et nuit...*). Právě mezijazykové srovnání binomiálů bude základem praktické části této práce.

2.1.4.1. Struktura binomiálů

Podle formální struktury, tedy podle zastoupených slovních druhů, můžeme rozlišit následující třídy a struktury binomiálů (Čermák 2007, s. 416–418):

1. binomiály substantivní – např. S-S *letem světem, sliby chyby*; S-prep-S *marnost nad marnost, ruku v ruce*; S-kon-S *krev a mlíko, Petr nebo Pavel*,
2. binomiály adjektivní – např. A-A *neslaný nemastný, zdravý nemocný*; A-kon-A *širší než delší, nečesaný a nemytý*,
3. binomiály verbální – např. V-V *chtě nechtě, vstávaje lehaje*; V-kon-V *být či nebýt, čekat a doufat*,
4. binomiály adverbiální – např. ADV-ADV *skrz naskrz, široko daleko*; ADV-kon-ADV *pusto a prázdno, tady a ted'*,
5. další binomiální struktury – např. prep-Pron-prep-Pron *pro mě za mě*; Pron-prep-Pron *ten či onen*; Num-prep-Num *páté přes deváté*; Prep-kon-Prep *pro a proti*; kon-kon *bud' anebo*; Int-Int *tik ťak*; mono-mono *jakž takž, techtle mechtle*.

Těchto pět tříd označujeme dle Čermáka jako tzv. struktury vlastní, neboť se sem řadí pouze skutečné binární struktury. Mohou se skládat jak z autosémantických slovních druhů (třídy 1–4), tak ze synsémantik (třída 5). Nejobsáhlejší skupinou jsou zde substantivní binomiály, které můžeme nazvat historickým jádrem binomiálů, patří sem tedy ty nejdůležitější a nejužívanější struktury. Druhou nejobsáhlejší skupinou jsou binomiály adverbialní, a naopak typ verbální je zastoupen nejméně, neboť je svým charakterem od nominální povahy nejuvzdálenější.

Vedle vlastních struktur existují ještě binomiální struktury nevlastní, jež Čermák dělí dále na širší struktury zahrnující obvykle nesamostatný binomiál (např. *na jazyku med a v srdci jed*), a struktury heterogenní, které jsou v jazyce spíše výjimečné a jsou založené na principu figura etymologica (např. *krása krásoucí*).

Kromě slovnědruhovové klasifikace můžeme formální struktury dělit také podle vztahu komponentů – od různosti až k podobnosti či stejnosti. Čermák zde jmenuje například vztah heteronymie (*chléb a hry*), homonymie (*ze dne na den*), aliterace (*kost a kůže*) nebo rýmu (*jakýs takýs*).

Autor upozorňuje, že zajímavé je vedle pohledu na celkovou povahu binomiálních struktur také zapojení členu spojujícího dva hlavní komponenty binomiálu, tedy tzv. relátoru. U binomiálů se vyskytují pouze dva druhy relátoru – může se jednat buď o konjunkce, většinou koordinační (např. *a, i, nebo, či, ani, ale*), nebo o prepozice (např. *bez, do, k, na, nad, o, od, po, pro, proti, s, v, z, za*), které se mezi sebou výrazně liší frekvencí užití (srov. např. frekventované *na* a řídké *proti*).

2.1.4.2. Sémantika binomiálů

Vedle formálních vztahů můžeme u binomiálů analyzovat také různé sémanticko-logické vztahy mezi komponenty, které obecně dělíme dle jejich povahy na statické a dynamické (Čermák 2007, s. 418–421). K těm statickým patří opozice (*kočka a myš*), synonymie (*děs a hrůza*) a komplementárnost (*děšt' se sněhem*), k dynamickým pak konverze (*vzestup a pád*), implikace (*rozděl a panuj*), kontinuita (*dál a dál*), účelovost (*umění pro umění*), reciprocita (*kdo s koho*) a alternativnost (*peníze nebo život*).

Samotné binomiály jako celek pak mohou nést velmi různorodé významy, neboť, jak již víme, jsou velmi heterogenní frazeologickou skupinou. Čermák uvádí alespoň několik základních sémantických skupin, které lze u binomiálů rozlišovat: identita (*jeden jediný*), totalita (*tělem i duší*), diference/alternativa (*kdo s koho*), indiferentnost/nutnost (*prašť jako uhod'*), intenzifikace (*kniha knih*) a bezprostřednost (*ruku v ruce*).

Dále je dle autora binomiály možné dělit také podle povahy jejich denotátu do následujících skupin: osoby (*dámy a pánové*), konkréta (*jehla a nit*), abstrakta (*bída s nouzí*), vlastnosti (*neslaný nemastný*), děje a stavy (*stát a padat*), cirkumstativa (*jeden přes druhého*) a jiné (do této heterogenní skupiny spadají například některé širší frazémy). V tomto dělení se jedná o skupiny různě velké a zastoupené, nejpočetnější a nejpestřejší jsou dle Čermáka skupiny abstrakt a cirkumstativ, a naopak nejméně zastoupené jsou u binomiálů skupiny konkrét a dějů a stavů. Porovnáme-li tuto klasifikaci s dělením strukturním, je zde možné pozorovat jasnou korelaci.

2.1.4.3. Funkce binomiálů

Jak upozorňuje Čermák (2007, s. 420–422), textová funkce binomiálů je opět vzhledem k různorodosti této frazeologické struktury velmi heterogenní. U řady binomiálů se funkce celé jednotky shoduje s funkcí komponentu, a tak například binomiál substantivní může plnit funkci substantiva (např. *děs a hrůza*). Zejména u silněji idiomatických struktur se však funkce celku a syntaktická funkce komponentů mohou lišit, v takových případech již nemusí binomiál fungovat ve stejných vztazích jako příslušný slovní druh, od kterého je struktura odvozená (srov. např. základní binomiální tvar *byl to děs a hrůza* a těžko přijatelnou variantu *diskutovali o děsu a hrůze*). Některé struktury jsou dokonce již zcela ustrnulé a neměnné, což se týká nejen jejich morfologické proměnlivosti, ale také slovosledu (srov. např. binomiál *šalba a klam* s nepoužitelnými transformacemi **klam a šalba* či *s šalbou a klamem*).

2.2. Frazeologie a idiomatika v německém prostředí

Pro tuto práci jsme jakožto zástupce německé frazeologie vybrali německo-švýcarského jazykovědce Harald Burgera. Ten frazeologii klasifikuje jako oblast lingvistiky, jež se svého rozkvětu dočkala zejména v 70. a 80. letech minulého století. K nejvýznamnějším německým frazeologickým dílům této doby můžeme řadit knihu *Handbuch der Phraseologie* (1982), na jejímž vzniku se Burger podílel s dalšími dvěma autory, či dílo Wolfganga Fleischera *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache* (1982). V roce 1998 se pak objevuje Burgerova zásadní publikace *Phraseologie, Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*,

kteřá je pro tuto část práce stěžejní⁸. Burger se zde dle svých slov snaží o systematické uvedení čtenáře do tématu frazeologie na základě aktuálních poznatků, představuje nejdůležitější pojmy disciplíny, její vývoj, kategorie a použití v současné němčině, přičemž se nejvíce zaměřuje na sémantické aspekty a používání frazeologismů v textech. (Burger 1998, s. 9–10)

My se pro účely této práce, a tedy pro srovnání Burgerova přístupu s českým přístupem Františka Čermáka, soustředíme především na vymezení hlavních pojmů a kritérií v oblasti frazeologie a dále pak na kategorii párových forem, která odpovídá českým binomiálům.

2.2.1. Úvod a základní pojmy

Hned na úvod je třeba si ujasnit, s jakými pojmy a termíny německá frazeologie pracuje. Pro označení základní jednotky disciplíny používá Burger ve své knize (1998, s. 11) především termín *frazeologismus* (Phraseologismus)⁹. Jako ekvivalentní výrazy k termínu *frazeologismus* lze podle Burgera (1998, s. 12) používat také označení *pevné slovní spojení* (feste Wortverbindung) a *frazeologické slovní spojení* (phraseologische Wortverbindung), jež jsou dle autora systémovým opakem *volného slovního spojení* (freie Wortverbindung).

Aby mohly být určité výrazy v řeči označeny jako frazeologismy, musí dle Burgera (1998, s. 11–14) splňovat následující dvě kritéria: polylexikalitu (Polylexikalität) a ustálenost (Festigkeit). Termín polylexikalita označuje skutečnost, že je frazeologismus tvořen více než jedním slovem, musí tedy být dle Burgera víceslovný; ustálenost odkazuje na to, že se musí jednat o ustálenou kombinaci slov, která je mluvčím němčiny známá podobně jako jednotlivá slova jazyka (podrobněji viz níže). Burger (1998, s. 15) pak tato frazeologická kritéria dále upřesňuje a tvrdí, že frazeologismy splňující požadavek polylexikalit a ustálenosti tvoří frazeologii v širším smyslu, avšak abychom mohli mluvit o frazeologii ve smyslu užším, je třeba, aby jednotky splňovaly ještě třetí kritérium, a to idiomaticitu (Idiomatizität). Tento pojem označuje skutečnost, že jednotlivé komponenty netvoří jednotku, která by byla zcela vysvětlitelná dle syntaktických a sémantických zákonitostí. Frazeologismy, které se vyznačují

⁸ Vedle Burgera a Fleischera patří k předním germanistům zabývajícími se oblastí frazeologie například Barbara Sandigová (*EUROPHRAS 92: Tendenzen der Phraseologieforschung*, 1994), Csaba Földes (*Phraseologie disziplinär und interdisziplinär*, 2009), Elke Donaliesová (*Phraseologie*, 2012) a další.

⁹ Kromě Burgera užívá pojmu „Phraseologismus“ také například Wolfgang Fleischer (viz *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*, 1982). Avšak třeba Elke Donaliesová se klání k používání označení „Phrasem“ (viz *Basiswissen Deutsche Phraseologie*, 2009). Obdobně jako u českých teoretiků tedy můžeme i v německém prostředí pozorovat určitou terminologickou nejednotnost.

i touto vlastností, pak autor nazývá idiomy. Na závěr ještě upozorňuje, že ačkoli hranici mezi frazeologií v širším a užším smyslu nelze stanovit nikterak pevně, bude se ve své knize soustředit především na frazeologii v užším smyslu.

Burger (1998, s. 12–14) dále upozorňuje, že frazeologismy vykazují vedle společných vlastností také jisté rozdíly. Uvádí, že jsou například rozličně dlouhé (od dvouslovných jednotek jako například *guten Appetit* až po rčení *Was du heute kannst besorgen, das verschiebe nicht auf morgen* s deseti komponenty), plní různé syntaktické funkce (některé fungují jen jako jeden větný člen, jiné jako celá věta – např. *Gelegenheit macht Diebe*) a některé obsahují unikátní komponenty, zatímco jiné jsou svým lexikálním obsazením zcela obyčejné. Dále jsou některé komponenty frazeologismu lexikálně pevně dané a jiné naopak můžeme obsazovat libovolně (srov. např. *an jemandem einen Narren gefressen haben*, kde je předmět v akuzativu jasně daný, zatímco předložkovou frází lze volně obměňovat). Vedle toho jsou pak některé jednotky vytvořeny dle určitého vzoru, například ze dvou částí, jež jsou propojeny rýmem či aliterací (např. *gang und gäbe*), a jiné se zdají být vytvořené zcela nahodile.

Důležitými vlastnostmi, kterými se jednotlivé frazeologismy liší a o kterých jsme mluvili již v českém přístupu, je i dle Burgera to, že frazeologismy umožňují různou míru morfosyntaktických změn (v některých spojeních lze například časovat sloveso, u jiných nelze provádět žádné změny) a zatímco u některých jednotek lze význam celku na základě jeho komponentů přibližně odhadnout (např. *sich die Zähne putzen*), u ostatních to je možné jen těžko či dokonce vůbec (např. *Öl ins Feuer gießen*). Tato skutečnost souvisí samozřejmě s rozlišením doslovného významu (*wörtliche Bedeutung*) odvoditelného z jednotlivých komponentů a významu přeneseného, nebo dle Burgera lépe označovaného jako frazeologický význam (*phraseologische Bedeutung*), který může mluvčí jazyka dle autora pouze maximálně vyvodit na základě své představivosti. Některá slovní spojení tak mohou fungovat v jednom kontextu ve svém doslovném významu a jindy zase ve významu přeneseném (srov. doslovný význam jednotlivých komponentů spojení *jemandem einen Korb geben* = *dát někomu koš/košík* a jeho přenesený význam, tedy význam celku, *dát někomu košem, odmítnout někoho*).

2.2.1.1. Polylexicalita

Burger (1998, s. 15–16) ve své knize základní tři vlastnosti frazeologismů dále podrobně problematizuje, u kritéria polylexicality však nicméně konstatuje, že se jedná o kritérium

neproblematické, neboť jasně stanovuje, že frazeologismus musí být složen z více slov, alespoň tedy ze dvou (na rozdíl od Čermáka tedy Burger neřadí do frazeologie idiomatičká kompozita jako např. *Drahtesel*). Jediný aspekt související s polylexikalitou, ohledně kterého mezi teoretiky nepaduje shoda, je otázka, zda jsou zde myšlena pouze slova autosémantická či také synsémantická. Burger nicméně pracuje s kombinacemi libovolných dvou slov, tedy i s takovými frazeologismy jako například *bei weitem, im Nu* atd. Uvádí též, že horní hranice počtu slov v dané kombinaci není stanovena, neboť je frazeologismus omezen jen syntakticky, a tak bývá za horní hranici obvykle považována věta. Upozorňuje však, že se můžeme setkat i s hraničními případy (např. některými pořekadly).

2.2.1.2. Ustálenost

Na rozdíl od kritéria polylexikalit je kritérium ustálenosti daleko hůře uchopitelné. Základní podmínkou u tohoto aspektu je dle Burgera (1998, s. 16–17) to, aby byly frazeologismy v jazyce „běžné“ (gebräuchlich). Tento pojem vysvětluje autor tak, že když frazeologismy slyšíme, měly by nám jakožto mluvčím jazyka být srozumitelné, aniž bychom se museli snažit odvodit jejich význam ze sémantiky komponentů. Stejně tak bychom je pak měli být schopni použít, když text sami produkujeme. Pokud slovní spojení tyto podmínky splňuje, mluvíme o jeho ustálenosti; tu lze dále charakterizovat na třech úrovních – psycholingvistické, strukturní a pragmatické.

Psycholingvistická ustálenost se projevuje tak, že je frazeologismus uložen v mentálním lexikonu mluvčích daného jazyka jako kompaktní jednotka, podobně jako samostatná slova, lze ho tedy vyvolat jako celek (Burger 1998, s. 17–18). I přesto však frazeologismy netvoří zcela kompaktní jednotku, neboť je lze v omezené míře deklinovat, konjugovat a přestavovat. Jako způsob, jak lze ověřit, že jsou frazeologismy v mozku mluvčích uloženy jako jednotky, navrhuje Burger jednoduchý psycholingvistický test. Ten může spočívat v tom, že dotazovaným osobám předložíme například začátek nějakého pořekadla a budeme po nich žádat, aby doplnili jeho zbytek. Ačkoli jsou pořekadla poměrně dlouhé struktury, které jsou navíc často tvořené ze dvou syntaktických částí, měly by být osoby účastníci se testu schopné doplnit chybějící část bez problému právě díky tomu, že mají v hlavě celou strukturu uloženou jako jeden celek.

Strukturní ustálenost frazeologismů objasňuje Burger (1998, s. 20–24) na základě kontrastu s volnými slovními spojeními. Zatímco u volných slovních spojení lze totiž slova kombinovat libovolně, neboť jsou tyto kombinace omezeny pouze standardními

morfosyntaktickými a sémantickými pravidly, frazeologická slovní spojení se naopak často vyznačují různými nepravidelnostmi a omezeními. Můžeme tedy mluvit o komplexu anomálií na strukturní rovině frazeologismů, jenž je zároveň příznakem idiomacity frazeologických slovních spojení.

Na strukturní rovině se dle Burgera tedy u frazeologismů setkáváme s různými iregularitami morfosyntaktického a sémantického rázu. Může se jednat třeba o odchylky ve valenci slovesa – srov. např. valenci slovesa ve frazeologismu *an jemandem einen Narren gefressen haben*: zatímco sloveso *fressen* v nefrazeologickém spojení vyžaduje pouze doplnění podmětem a předmětem, nikoliv však předložkovou frází, při použití ve výše uvedené frazeologické kombinaci toto standardní strukturní pravidlo neplatí.

Burger dále uvádí, že se u frazeologismů setkáváme také s rozličnými restrikcemi, jež mohou znemožňovat operace, které jsou u volných slovních spojení jinak možné. Tyto restriktce se mohou projevat například na morfosyntaktické rovině – třeba frazeologismus *Das ist kalter Kaffee* nelze transformovat na **Das ist Kaffee, der kalt ist*, neboť v této podobě již ztrácí svůj frazeologický význam. Druhý typ restrikcí, který autor nazývá lexikálně-sémantický, se vyznačuje tím, že u frazeologických kombinací nemůžeme vždy libovolně nahrazovat jednotlivé komponenty synonymními či podobnými slovy, neboť by jednotka opět ztratila svůj frazeologický význam (srov. např. *die Flinte ins Korn werfen* a **das Gewehr ins Korn werfen*). Takovéto restriktce se podle Burgera vyskytují u frazeologismů v různých stupních (a vzájemně se mezi sebou jednotlivé typy anomálií také kombinují), s nejsilnějšími restrikcemi se setkáváme u kombinací složených z unikátních komponentů (např. *Maulaffen feilhalten*), ve kterých nelze komponenty měnit žádným způsobem, neboť je mezi nimi vzájemná determinovanost a v jiné než v této konkrétní frazeologické kombinaci se v podstatě nevyskytují. Z výše uvedeného vyplývá, že frazeologický význam může fungovat pouze tehdy, když slovní spojení splňuje určitou morfosyntaktickou charakteristiku a je navíc specifickým způsobem lexikálně obsazeno.

Burger (1998, s. 25–28) ovšem dále upozorňuje, že výše uvedená ustálenost je pouze relativní, neboť se u mnohých frazeologismů setkáváme s více možnými variantami nebo je alespoň do jisté míry možné provádět určité modifikace. Na různé varianty můžeme narazit například u čísla jednotlivých komponentů (srov. varianty *seine Hand / seine Hände im Spiel haben*), jejich lexikálního naplnění (*bis an/über den Hals in Schulden stecken*) či třeba pořadí (*aussehen wie Milch und Blut / wie Milch und Blut aussehen*). Jednotlivé varianty frazeologismu se mohou mimo jiné lišit také svým slovesným videm (Aktionsart), díky kterému lze odstínit začátek, průběh a konec nebo výsledek nějakého děje (srov. např. *sich*

jemandem in den Weg stellen, jemandem im Wege stehen a jemandem aus dem Wege gehen). Burger k tématu variant obecně dodává, že míra variantnosti se u jednotlivých frazeologismů může velmi lišit a především v běžném jazyce si mluvčí jazyka málokdy vzpomenou na přesně kodifikované znění frazeologismu, a tak ho nějakým způsobem variují.

Vedle rozličných variant frazeologismu poukazuje Burger (1998, s. 28) ještě na tzv. modifikace. Zde se na rozdíl od variant nejedná o běžnou či třeba nezamýšlenou změnu, nýbrž o úmyslnou obměnu, která vzniká příležitostně a z nějakého důvodu, například kvůli zpestření a aktualizaci textu (srov. modifikovaný frazeologismus *schlechter Rat ist teuer*, který vznikl aktualizací frazeologismu *guter Rat ist teuer*). Jak Burger upozorňuje, hranice mezi úmyslnou a neúmyslnou změnou, a tedy variantami a modifikacemi frazeologismu, se často stírá a leckdy ze strany mluvčího nejde ani o obměnu, nýbrž o chybnou formulaci (například použití komponentů v jiném pořadí, než v jakém je ustáleno), a tak není často jednoduché tyto výjimky z ustálenosti od sebe odlišit.

Vedle psycholingvistické a strukturní ustálenosti jmenuje Burger (1998, s. 29–30) ještě třetí druh ustálenosti, a to pragmatickou ustálenost. Tento druh se od prvních dvou liší tím, že ho určujeme dle komunikační situace (mluvené či psané) nebo dle typické úlohy frazeologismu v komunikační situaci. Rozlišujeme zde dvě hlavní skupiny – zaprvé rozličné pozdravové, práci a další typy formulí (např. *Guten Tag, Auf Wiedersehen*), které mají v řeči určitou specifickou funkci jako třeba značení začátku a konce hovoru, a zadruhé formule používané především v mluvené komunikaci, jež mají hlavně komunikativní funkci (např. *nicht wahr?* či *meines Erachtens*). Ne všechny frazeologismy však lze z hlediska pragmatické ustálenosti klasifikovat, a tak tato kategorie slouží spíše k vyčlenění určitých specifických skupin frazeologismů.

2.2.1.3. Idiomaticita

Třetí ze základních kritérií frazeologismů dle Burgera, tedy idiomaticita, označuje především sémantické zvláštnosti, kterými se frazeologismy odlišují od volných slovních spojení. V širším smyslu může idiomaticita zahrnovat navíc ještě strukturní anomálie, které přispívají k ustálenosti spojení, Burger se však ve své knize soustředí zejména na idiomaticitu v užším smyslu.

Burger (1998, s. 31–32) považuje slovní spojení za idiomatické, pokud lze sledovat nějaký rozdíl mezi frazeologickým významem celého spojení a součtem doslovných významů jednotlivých komponentů. Čím je tento rozdíl silnější, tím idiomatictější je daný

frazeologismus. Nejvýraznější je idiomaticita u takových spojení, která jsou složena z unikátních komponentů (např. *gang und gäbe sein*), neboť se zde zastoupená slova v jiném než tomto frazeologickém spojení nevyskytují. Vystupuje-li v nějakém frazeologismu vedle idiomatických komponentů také komponent, který chápeme doslovně (např. *einen Streit vom Zaun brechen*), hovoříme o tzv. částečné idiomaticitě. Pokud je naopak u nějakého frazeologismu pouze nepatrný či dokonce žádný rozdíl mezi jeho doslovným a frazeologickým významem, nazývá ho autor jako neidiomatický (např. *sich die Zähne putzen*) a řadí ho na rozdíl od (částečně) frazeologických spojení pouze do frazeologie v širším slova smyslu.

2.2.2. Klasifikace frazeologismů

Burger (1998, s. 33–36) na téma klasifikace frazeologických kombinací uvádí, že dříve mezi teoretiky nepanovala shoda ani v terminologii, ani klasifikaci, avšak dnes už jsou frazeologismy klasifikovány dle více méně shodných kritérií, a to většinou dle kombinace kritérií syntaktických, sémantických a pragmatických, které jsou u jednotlivých frazeologismů zastoupeny v různé míře.

Pro svou klasifikaci oblasti frazeologie používá Burger (1999, s. 36–55) jako základ kritérium funkce znaku, kterou frazeologismy plní v komunikační situaci. Dle tohoto kritéria tedy vyčleňuje tři základní skupiny: referenční frazeologismy (referentielle Phraseologismen), strukturní frazeologismy (strukturelle Phraseologismen) a komunikační frazeologismy (kommunikative Phraseologismen). Tyto skupiny definuje Burger následujícím způsobem: referenční frazeologismy se vztahují na předměty, procesy a stavy světa kolem nás (např. *schwarzes Brett* či *Morgenstund hat Gold im Mund*), strukturní frazeologismy plní funkci pouze v rámci jazyka, neboť vytvářejí gramatické vztahy (např. *sowohl – als auch*), a komunikační frazeologismy hrají roli při vytváření, definici a provádění komunikačních dějů (např. *Guten Morgen*), proto se pro tuto skupinu ustálil také název rutinní formule.

Burger podrobně zpracovává především skupinu referenčních frazeologismů, které dělí dle sémantického hlediska na nominativní frazeologismy, jež předměty a procesy označují (*schwarzes Brett*), a na propoziční frazeologismy fungující jako výpovědi o předmětech a procesech (*Morgenstund hat Gold im Mund*). Na tyto dvě kategorie lze podle syntaktického hlediska obdobně nahlížet také jako na frazeologismy odpovídající pouze větnému členu (první kategorie) a frazeologismy odpovídající celé větě či dokonce textu (druhá kategorie) – sem spadají především rozličná přísloví.

Dále se Burger blíže věnuje oblasti nominativních frazeologismů, které dle stupně idiomaticity dělí do tří skupin, jež mezi sebou tvoří plynulé přechody. První skupinu frazeologických slovních spojení, která se vyznačují svou idiomaticitou, nazývá Burger tradičně jako idiomy, druhou, pouze částečně idiomatickou skupinu označuje jako částečné idiomy a třetí skupinu, která projevuje pouze slabou, či dokonce žádnou idiomaticitu, pojmenovává jako kolokace.

Burger se zabývá okrajově také klasifikací dle syntaktických kritérií, jak však sám uvádí, toto hledisko nepřináší pro oblast frazeologismů mnoho zajímavého, neboť jsou jednotlivé frazeologismy děleny zejména podle větného členu, který v syntaxi supluje, či dle příslušného slovního druhu (frazeologismy adjektivní, adverbialní, nominální, verbální nebo jiné). Proto se nyní v jeho klasifikaci přesuneme již k tzv. speciálním třídám frazeologismů, které se základnímu dělení vymykají a nás zajímají zejména z toho důvodu, že sem vedle množství jiných kategorií (např. komparativních frazeologismů, okřídlených slov či autorských frazeologismů) spadá také kategorie tzv. párových forem (Zwillingsformeln nebo Paarformeln), které jsou německým protějškem Čermákových binomiálů.

2.2.2.1. Párové formy

Burger (1998, s. 42–44) uvádí, že na párové formy – jež budou hlavní náplní výzkumu v empirické části této práce – můžeme pohlížet jako na speciální případy tzv. modelových tvarů (Modellbildungen). Modelové tvary jsou taková spojení, která splňují následující podmínky: jsou vytvořena dle určitého strukturního schématu, kterému je přiřazen konkrétní sémantický význam, a jejich autosémantické komponenty lze lexikálně obsazovat zcela volně. Tak například u modelu „*X um X*“ je možné tvořit spojení jako *Glas um Glas*, *Flasche um Flasche* či *Stein um Stein*, jež všechna odpovídají významu „*jedno X za druhým*“.

Samotné párové formy v němčině pak Burger (1998, s. 43) definuje jako slovní spojení, ve kterých jsou „dvě slova stejného slovního druhu či dvě shodná slova spojena spojkou *und* nebo jinou spojkou či předložkou“. Tuto definici posléze autor dále upřesňuje a dodává, že pokud párovou formu tvoří dvě různá slova, je pořadí komponentů buď pevně dané, či alespoň existuje jedna upřednostňovaná varianta. U párových forem, které jsou tvořeny unikátními komponenty, je pak pořadí tzv. ireverzibilní neboli neměnné (např. *klipp und klar*).

Vedle vesměs pevného pořadí komponentů vynikají párové formy často také tzv. aliteračním rýmem (Stabreim), jenž přispívá ke speciálnímu, rétoricky efektnímu charakteru těchto spojení (např. *fix und fertig*).

Podíváme-li se na párové formy z hlediska idiomaticity, můžeme zde nalézt zástupce všech jejích úrovní – od neidiomatických (např. *dick und fett*) přes částečně idiomatické (např. *klipp und klar*) až po idiomatické párové formy (např. *gang und gäbe*).

2.3. Srovnání českého a německého přístupu

Porovnáme-li výše představené přístupy české a německé frazeologie, můžeme vypořádat, že se rozcházejí v několika podstatných hlediscích.

Prvním snadno patrným rozdílem je hned samotné označení celé vědní disciplíny a s tím související pojmenování její základní jednotky. Zatímco Čermák ve svém díle svědomitě dbá na používání dvou základních termínů – frazému a idiomu (respektive frazeologie a idiomatiky), čímž zdůrazňuje dichotomie mezi oběma výrazy, Burger nutnost takového rozlišení nepocituje, a tak pracuje pouze s jedním všezahrnujícím termínem – frazeologismem (respektive frazeologií).

Také definice a některé vlastnosti základní jednotky frazeologie se v těchto dvou přístupech liší. Burger stanovuje dvě základní charakteristiky frazeologismu – polylexikalitu a ustálenost, ke kterým poté připojuje ještě idiomaticitu. Čermák naproti tomu v rozporu s Burgerovým kritériem polylexikality považuje za frazémy a idiomy i jednoslovné jednotky (viz Čermákova třída lexikálních frazémů a idiomů), což vytváří zásadní rozdíl v klasifikacích frazémů těchto dvou teoretiků. Oba přístupy pak dále pracují zejména s rysem anomálnosti, jenž je pro frazémy konstitutivní, Čermák však vedle ní zvažuje ještě množství dalších rysů, které lze u většiny frazémů a idiomů pozorovat (viz oddíl 2.1.3.3.).

Naopak pojetí třídy binomiálů, respektive párových forem, která je pro tuto práci klíčová, se v českém a německém přístupu nijak zásadně neliší. U obou teoretiků najdeme velmi podobné definice těchto zvláštních frazeologických spojení, jediným výraznějším (formálním) rozdílem tak zůstává pouze to, jak česká a německá frazeologie tuto třídu frazémů označuje. Je však ještě vhodné poznamenat, že Čermák binomiálům ve svém díle věnuje podstatně větší prostor. Vedle jejich základních vlastností se zabývá také sémantikou a funkcí binomiálů a dále představuje rovněž jejich poměrně podrobnou slovnědruhovou a strukturní klasifikaci.

2.4. Translatologická východiska

Jak už bylo předesláno v úvodu, tato práce si klade za cíl propojit oblast frazeologie s translatologií. Po frazeologické části se tedy nyní budeme věnovat translatologickým východiskům práce. Zaměříme se zejména na ekvivalenci v kontextu překladu frazémů a překladatelské posuny. Dále také představíme možnosti využití jazykových korpusů při translatologickém výzkumu a stručně charakterizujeme vlastnosti překladového jazyka.

2.4.1. Pojem ekvivalence a problematika překladu frazémů

Ekvivalence je centrálním, ovšem také poněkud problematickým translatologickým pojmem, neboť není snadné ji definovat. Problematicke ekvivalence se podrobně věnuje například Werner Koller (1992, s. 159), který ji chápe jako specifický vztah mezi výchozím a cílovým textem a uvádí, že názory na ekvivalenci a s ní neoddelitelně spojenou (ne)přeložitelnost se v průběhu času výrazně proměňovaly. Zatímco někteří teoretici, například Wilhelm von Humboldt, zastávali teorii nepřeložitelnosti, jiní, jako třeba Otto Kade, se naopak domnívali, že texty výchozího jazyka lze substituovat texty cílového jazyka, tedy že ekvivalence principiálně existuje (Koller 1992, s. 159–161).

Sám Koller (1992, s. 178) pak zastává stanovisko tzv. relativní přeložitelnosti, jež je dle něj podmíněna faktory porozumění textu obecně. Ve svém díle tedy nepracuje s ekvivalencí na obecné rovině, nýbrž rozlišuje pět základních druhů ekvivalence, nebo lépe vztahu ekvivalence (Äquivalenzrelation), dle toho, na kterou rovinu se právě vztahuje. Mluví o ekvivalenci denotativní, konotativní, textově normativní, pragmatické a dále formálně estetické (Koller 1992, s. 216). Denotativní ekvivalence se podle něj vztahuje na mimojazykovou podstatu věci, konotativní ekvivalence naopak na konotace zprostředkované v textu pomocí volby specifických výrazů. Textově normativní ekvivalenci určuje ve vztahu k textovým a jazykovým normám, které platí pro daný text, a pragmatickou ekvivalenci ve vztahu k příjemci, pro kterého je text určen. Poslední druh, formálně estetickou ekvivalenci, stanovuje na základě určitých estetických a formálních vlastností textu.

Podobně jako Koller postupuje při vymezení pojmu ekvivalence i Anton Popovič (1983, s. 189–190). Ekvivalenci, jež je pro něj ústředním motivem překladatelského procesu, dělí dle toho, na jaké rovině se překlad uskutečňuje, na čtyři dílčí typy – ekvivalenci jazykovou, paradigmatickou, syntagmatickou a stylistickou. Jazykovou ekvivalenci chápe Popovič jako rovnost prvků na jazykové (tedy fonetické, morfologické, syntaktické

a lexikální) rovině textu, paradigmatickou ekvivalenci jako ekvivalenci prvků na rovině stylu jakožto systému výrazových prvků. Syntagmatickou neboli textovou ekvivalenci pak definuje jako uspořádání textových prvků, jež se řídí citěním vysilatele. Poslední druh ekvivalence, ekvivalenci stylistickou neboli translační, pak dle Popoviče můžeme chápat jako funkční rovnocennost prvků originálu a překladu, při které nahrazujeme původní prvky tak, aby byl zachován invariantní význam. Podle Popoviče (1983, s. 195) tento druh ekvivalence odpovídá pojmu adekvátnost překladu; adekvátního překladu docílíme právě tak, že výchozí jazyk funkčně nahradíme prostředky cílového jazyka (1983, s. 173). Ekvivalence obecně je pro mnoho teoretiků, nejen Popoviče, v podstatě synonymem pro pojem adekvátnost – viz např. Hrdličkův *Translatologický slovník* (1998, s. 10), kde autor uvádí, že „mezi výchozím a cílovým textem je vztah překladové ekvivalence, respektive adekvátnosti“¹⁰.

Také František Čermák (1995) se problematice ekvivalence věnuje poměrně podrobně, a to zejména z hlediska lexikografického; ekvivalenci tedy chápe jako „vztah mezi lexémem v určitém významu výchozího jazyka a formou cílového jazyka založený na jejich (téměř) identickém, resp. vysoce podobném významu a funkci“. Dále upozorňuje na skutečnost, že tento vztah je většinou asymetrický, neboť jednotlivé jazyky mají odlišné lexikálně-sémantické vztahy. Z tohoto důvodu nemusí být ekvivalentem výchozího lexému vždy nutně také lexém, nýbrž jiná forma. Čermák rozlišuje čtyři druhy ekvivalence, jež znázorňuje pomocí vztahu, respektive poměru mezi výchozím lexémem a ekvivalentem či ekvivalenty v cílovém jazyce. Jednotlivé druhy ekvivalence nazývá následovně: jednoznačná ekvivalence (znázorněná poměrem 1:1), částečná ekvivalence (zahrnuje dva typy, které jsou charakterizované poměry 1:více a více:více) a absence ekvivalence (označená poměrem 1:0).

Vedle výše uvedených teoretiků se ekvivalencí zabýval samozřejmě také zakladatel české translatologie Jiří Levý. Ačkoli ve svém díle *Umění překladu* (2012) neuvádí konkrétní definici tohoto pojmu, upozorňuje zde na skutečnost, že „jazyk předlohy a překladu nejsou přímočaře souměřitelné, jazykové prostředky nejsou ekvivalentní, a proto je nelze převádět mechanicky“ (Levý 2012, s. 64). Tímto výrokem se můžeme plynule posunout od obecné problematiky ekvivalence již konkrétněji k problematice překladu frazémů a idiomů, neboť jak dále varuje Levý (2012, s. 64), právě u těchto jednotek se velmi často překladatelé setkávají s problémem, že se významy či estetické hodnoty prvků ve výchozím a cílovém

¹⁰ K adekvátnosti se dále vyjadřuje především Toury (2012, s. 79), viz jeho definice „an adequate translation is a translation which realizes in the target language the textual relationships of a source text with no breach of its own linguistic system“.

jazyce nekryjí. Levý ve svém díle zmiňuje problematiku překladu frazémů i na dalších místech a pro překladatele formuluje toto obecné doporučení (2012, s. 118):

„Kde slovo nemá význam samo o sobě, nýbrž jen jako součást celku, překládá se celek bez ohledu na významy jednotlivých slov. Jako lexikální jednotka se překládají ustálené fráze, idiomy a většina lidových rčení a přísloví. [...] Nerovná-li se hodnota celku součtu jeho částí, nýbrž nové významové kvalitě, pak si žádá náhradu obdobným celkem českým. [...] Jsou situace, které nedovolí vystihnout všechny hodnoty předlohy. Překladatel se pak musí rozhodnout, které kvality díla jsou nejdůležitější a které je nejspíše možno oželeť.“

Lze tedy říci, že Levý doporučuje u překladu slov, která jsou součástí většího celku, postupovat nikoli izolovaně po jednotlivých slovech, nýbrž dle smyslu celé struktury, neboť pouze tak lze dosáhnout funkčně ekvivalentního, adekvátního překladu.

Podobný přístup k překladu frazémů a idiomů zastává také například Vlasta Straková (2003, 85–88), která uvádí, že když převádíme frazeologismy do cizího jazyka, je většinou třeba původní výraz nikoliv překládat, nýbrž ho substituovat odpovídajícím výrazem podle toho, co se v cílovém jazyce v dané situaci říká. Můžeme tedy konstatovat, že frazémy a idiomy překládáme pomocí tzv. situačního ekvivalentu, tedy situačně adekvátního výrazu. Chybí-li takovýto ekvivalent, nabízí se překladateli dle Strakové ještě další možné překladatelské postupy, například opis, kompenzace či dotvoření výrazu; naopak tzv. komponentovému neboli doslovnému překladu by se překladatelé dle autorky měli vyhnout, neboť se jedná o známku nezvládnutí překladu. Straková dále upozorňuje, že překlad frazeologismů obecně je obtížný nejen kvůli tomu, že až na dílčí mezijazykové shody překladateli obvykle chybí v cílovém jazyce vhodný ekvivalent, ale také proto, že se frazeologie jakožto oblast expresivních pojmenování velmi dynamicky rozvíjí, a tak jednotlivé výrazy rychle zastarávají a jsou nahrazovány výrazy novými.

Jakožto posledního lingvistu a frazeologa, který se specifické problematice překladu frazeologických jednotek věnuje, bychom zde rádi uvedli Pavla Krejčího¹¹, jehož systematizace překladatelských postupů bude klíčová pro empirickou část této práce. Krejčí (2015, s. 54) obdobně jako Straková a Levý konstatuje, že při překladu frazémů a idiomů je originál nutné chápat nikoli jako souhrn elementů, nýbrž jako organický celek, který je zapotřebí přetvořit na základě vystižení jeho funkce a významu v originálním textu pomocí struktur z cílového jazyka. Dále autor také poukazuje na to, že se frazémy a idiomy

¹¹ O problematice překladu frazémů a idiomů dále například v dílech Tomáše Jadlovskeho (*K otázce překladu frazémů bez slovníkových ekvivalentů na příkladu češtiny a ruštiny*, 2009) nebo Teodora Hrehovčika (*Překladatelské minimum*, 2006).

nedají vždy jednoduše převést do jiného jazyka, neboť až na případy tzv. mezijazykových frazémů či frazeologických kombinací, přejatých z bezprostředně sousedícího jazyka na základě dlouhodobého kontaktu obou kultur, často shodný výraz v cílovém jazyce chybí. Proto také Krejčí prohlašuje, že právě u frazémů a idiomů nelze při překladu vždy „vyžadovat za každých okolností plnou sémantickou, tím méně formální ekvivalenci“ a dále pokračuje tvrzením, že „vážnější problémy se mohou vyskytnout při překládání frazémů lidového původu nebo frazémů se speciální zvukovou, rýmovou nebo rytmičnou složkou, popř. frazémů onomastických“. To je pro nás zásadní sdělení, neboť jak již víme, binomiály se často vyznačují právě takovými specifickými formálními rysy, jako například rým či aliterace, které překladateli převod do cílového jazyka značně komplikují.

Na základě představení těchto problémů, které mohou při překladu frazémů a idiomů nastat, sestavuje Krejčí (2015, s. 57–58) pět základních překladatelských postupů, které dle něj může překladatel při převodu frazémů a idiomů využít. Jako první a ideální postup doporučuje Krejčí přeložit frazém pomocí „formálně i sémanticky identického frazému“, což lze samozřejmě pouze tehdy, když takový identický frazém máme v cílovém jazyce k dispozici. Druhou a třetí možností je překlad na základě „významově identického, avšak formálně více či méně modifikovaného frazému“, respektive „významově identického, avšak formálně odlišného frazému“, který můžeme využít tehdy, když nám identický frazém (či zčásti identický frazém) v cílovém jazyce chybí nebo ho do daného překladu z nějakého důvodu nechceme použít. Čtvrtým možným postupem je opis významu původního frazému. V takovém případě se sice ztrácí idiomaticita originálního prvku, sémantika výrazu se však nicméně v překladu neztratí. K tomuto postupu se překladatel dle Krejčího uchyluje nejčastěji tehdy, když v cílovém jazyce frazém s požadovanou sémantikou chybí. Pátou a poslední možností, jak lze při překladu frazému postupovat, je pak jeho vynechání, kdy překladatel na převod frazému v podstatě rezignuje, například kvůli jeho nepřeložitelnosti, čímž dochází k nivelizování překladu. Jak však Krejčí dále upozorňuje, takovou výrazovou ztrátu lze kompenzovat na jiném místě překladu, kde naopak cílový jazyk disponuje výrazovými prvky, které výchozí jazyk postrádá.

2.4.2. Popovičova typologie výrazových změn

S ekvivalencí úzce souvisí také problematika posunů v překladu. Jak uvádí Anton Popovič ve svém díle *Originál – preklad: Interpretačná terminológia* (1983, s. 195), mezi strukturou

výchozího a cílového jazyka vždy existují určité rozdíly, čímž vzniká při překladu nutnost posunů na jazykové i tematické rovině.

Popovič představuje celou typologii výrazových změn v překladu, které zahrnují posuny jak na úrovni mikrostylistické, tak také makrostylistické, u nichž vychází z poznatků Kathariny Reissové. My se zde však budeme podrobněji věnovat pouze jeho výrazovým posunům mikrostylistickým – tedy změnám, které dle Popoviče (1975, s. 280) nastávají na nižších jazykových rovinách (od fonému po větu), neboť právě ty chceme zkoumat v empirické části práce u vybraných českých překladových variant německých binomiálů.

Ve své *Teorii umeleckého překladu* (1975, s. 123) Popovič uvádí, že posuny na mikrostylistické úrovni vznikají v překladu nejen kvůli objektivním důvodům, tedy například kvůli použití odlišného kódu (viz výše), nýbrž také kvůli individuálnímu idiolektu překladatele; překladatele je totiž nutné vnímat jako „tvořivý subjekt“ (Popovič 1975, s. 130).

Popovič (1983, s. 204–215) rozlišuje tři typy výrazových posunů, ke kterým může v překladu dojít – výrazovou shodu, zesílení a zeslabení. Tyto tři typy dělí dále vždy do dvou podtypů, my se však pro účely této práce spokojíme s tímto obecnějším dělením, neboť je pro náš praktický výzkum příhodnější.

Za výrazovou shodu překladu s originálem označuje Popovič (1975, s. 123) adekvátní vystižení významového invariantu originálu, kdy si výrazové prvky překladu a originálu funkčně a strukturně odpovídají. Popovič (1983, s. 206) se dokonce sám zamýšlí nad (ne)přeložitelností frazeologických jednotek a za výrazovou shodu považuje i takové případy, kdy jsou nepřeložitelné výrazové prvky jako například právě frazémy a idiomy funkčně nahrazeny jinými prvky s přibližně stejnou výrazovou hodnotou.

K výrazovému zesílení dochází naopak tehdy, když má překladatel k dispozici ekvivalentní výrazové prostředky, rozhodne se však některé výrazové vlastnosti originálu úmyslně zdůraznit (Popovič 1975, s. 123).

Opačnou tendencí oproti výrazovému zesílení je pak výrazové zeslabení. Tento typ posunu popisuje Popovič (1975, s. 123) jako nivelizování a ochuzování, či dokonce ztrátu výrazových prostředků originálu, jejímž následkem dochází ke zplošťování stylu originálu.

Mohlo by se zdát, že výrazové zesílení či zeslabení je nutně znakem nízké kvality překladu, Popovič (1975, s. 131) však sám upozorňuje na to, že je třeba takovéto typy posunů interpretovat na pozadí stylistického kontextu cílového jazyka, neboť mohou být v daném textu funkčně zdůvodněny.

2.4.3. Korpusová lingvistika a její využití v translatologii

Korpusová lingvistika, jejíž náplní je „výstavba a analýza elektronických jazykových korpusů“¹² neboli „rozsáhlých souborů autentických textů“¹³, se v posledních desetiletích dynamicky rozvíjí, což má významný dopad na všechny disciplíny zabývající se jazykem, tedy i na translatologii. V tomto oddílu proto představíme možnosti, jak může translatologie využít jazykové korpusy pro svůj výzkum či jak korpusy ovlivňují vývoj celé disciplíny. Jako výchozí dílo nám k tomuto účelu poslouží sbírka Dorothy Kennyové *Lexis and creativity in translation: a corpus-based study* (2001), konkrétně v ní obsažená kapitola od translatoložky Mony Bakerové *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications* (s. 233–248).

Bakerová uvádí, že translatologie obecně potřebuje korpusovou lingvistiku k tomu, aby se mohla posunout od své tradičně preskriptivní povahy k povaze deskriptivní, od fragmentárního výzkumu ke generalizaci a od významu slova k jeho užití. Translatologie se dle autorky vždy soustřeďovala především na vztah mezi výchozím a cílovým textem, přičemž centrálními pojmy byla ekvivalence a posuny. Teoretici z oblasti translatologie se zaměřovali na to, jak by měl vypadat ideální překlad, nikoliv na to, jak vypadá překlad obecně. Nezkoumal se charakter překladových textů sám o sobě, neboť na překlad bylo vždy pohlíženo jen jako na text, který se pouze snaží přiblížit kvalitám výchozího textu, jenž byl brán jako primární. Od překladatele se tak při převodu textu požadovala především přesnost a věrnost originálu, z jiného hlediska se překladové texty výrazněji nezkoumaly.

Postupným vývojem však v oblasti translatologie dle Bakerové vznikla potřeba studovat autentické texty, pojem ekvivalence se stal dynamičtější a také pojetí významu v překladu se změnilo, důraz se začal klást více na kontext a na používání jazyka, tedy na výzkum reálných dat a textů. Tento vývoj tak podpořil posun celé disciplíny k deskriptivnímu charakteru a obecně k výzkumu založenému na jazykových korpusech, neboť právě korpusy umožňují studovat velká množství textů stejného typu; není tedy již třeba vycházet pouze z izolovaného výzkumu jednotlivých rysů na základě jednoho výchozího a jednoho cílového textu. Také překladová literatura už není pouhou druhořadou oblastí nedosahující kvalit výchozích textů, nýbrž začíná být chápána jako samostatný systém, který může dokonce zaujímat centrální roli v polysystému literatury. S tím roste status překladových textů,

¹² <https://www.czechency.org/slovník/KORPUSOV%C3%81%20LINGVISTIKA> [cit. 9. 5. 2018]

¹³ <https://www.czechency.org/slovník/KORPUS> [cit. 9. 5. 2018]

výzkum se snaží stanovit specifické rysy, kterými se překladové texty liší od originálních textů, a zabývá se také strategiemi a tradicemi v překladu.

Translatologie tedy již dnes není pouze preskriptivní vědou, v posledních letech u ní postupně sílí deskriptivní charakter. Deskriptivní teorie překladu se snaží popsat obecné vlastnosti a chování při překladu, zkoumá, co je překlad a proč je realizován daným způsobem. Translatologie je tak dle Bakerové nyní již připravena na využití korpusové lingvistiky, která jí přináší nové metody, nástroje a především široké možnosti výzkumu. Jazykové korpusy umožňují translatologii dojít k takovým zjištěním, která jsou opakovatelná, neboť díky jejich obsáhlosti lze zkoumat velká množství textů. Je tedy možné analyzovat a identifikovat, čím se překladové texty liší od originálních textů, tedy jaké jsou typické rysy překladových textů, což nám pomůže pochopit, co to vlastně překlad je a jak funguje. Toto jsou dle Bakerové nejdůležitější přínosy výzkumů na základě dat z jazykových korpusů. Autorka dále uvádí, že pomocí korpusových nástrojů můžeme získat informace například o překladatelích, třeba o tom, zda se jedná o překladatele amatérské či profesionální, o jejich pohlaví a národnosti, můžeme měřit složitost syntaxe nebo analyzovat interpunkci a mnohé další. Korpusy mohou také poskytnout dostatek informací k tomu, aby se mohl dále vyvíjet strojový překlad. Bakerová též zmiňuje přímo využití paralelních korpusů (tedy korpusů výchozích textů a jejich překladů), které budeme používat pro empirický výzkum v této práci. Uvádí, že s jejich pomocí lze efektivněji zkoumat například základní jednotku překladu, druh ekvivalence či rovinu, na které je ekvivalence dosahováno.

Na závěr Bakerová shrnuje, že jazykové korpusy mají v translatologickém výzkumu velký potenciál, neboť díky jejich nástrojům, jež postupem času také prošly výrazným vývojem (od malých korpusů prohledávaných manuálně až po dnešní obrovské korpusy s několika miliardami pozic, se kterými můžeme velmi snadno pracovat pomocí tzv. korpusových manažerů), lze probádat oblasti zkoumané dosud pouze okrajově.

Vedle Mony Bakerové se na výzkum využití jazykových korpusů v oblasti translatologie zaměřuje například již zmiňovaná Dorothy Kennyová (*Lexis and creativity in translation: a corpus-based study*, 2001), která se mimo jiné věnuje zkoumání možností paralelních korpusů či výzkumu kolokací a tzv. hapax legomen, tedy slov, která se v korpusu či jiném textovém souboru vyskytují pouze jednou. Dále nelze opominout také například Maeve Olohanovou (*Introducing corpora in translation studies*, 2004), jejíž přínos pro obor translatologie leží zejména ve výzkumu možností využití korpusů pro překladatelskou praxi či při vzdělávání překladatelů.

Korpusová lingvistika nezůstává pozadu ani v českém prostředí, čeští korpusoví lingvisté se soustřeďují zejména kolem Ústavu Českého národního korpusu¹⁴. Z množství předních odborníků na korpusovou lingvistiku můžeme jmenovat například Olgu Richterovou či Lucii Chlumskou, zabývající se především výzkumem překladového jazyka (viz např. jejich práce *Překladová čeština v korpusech*, 2014). O korpusovou lingvistiku se mimo jiné zajímá také klíčový teoretik naší diplomové práce František Čermák (1995), který hovoří například o výhodách paralelních korpusů při vytváření slovníků, jež jsou pro překladatele neocenitelnou každodenní pomůckou.

2.4.4. Překladové univerzálie a překladatelština

Jak jsme již naznačili výše, překladové texty jsou svébytným textovým druhem, který má své charakteristické rysy, jimiž se odlišují od textů originálních. Specifickými rysy překladových textů se zabývala například právě Mona Bakerová, jež ve výše zmíněném článku předslala nejen možné využití korpusové lingvistiky v oblasti translatologie, nýbrž také představila několik univerzálních rysů překladu (universal features of translation), které se typicky objevují v překladových textech a nejsou pouze interferencí podmíněnou zdrojovým jazykem (Baker 2001, s. 243).

Bakerová (2001, s. 243–245) vypočítává šest tzv. překladových univerzálií, tedy tendencí, které se vyskytují napříč kulturami a v tehdejší době již byly vyzorovány pomocí studií menšího rozsahu. Konkrétně se dle ní jedná o tyto univerzálie: explicitaci, simplifikaci (a také desambiguaci), konvenčnost (zde zmiňuje například dokončování nedokončených vět či opravování agramatických spojení), tendenci vyhýbat se opakování (opakující se jednotky jsou buď vypuštěny, nebo převedeny jinými slovy), přehánění rysů cílového jazyka (jde prý o jistou formu kompenzace za to, že text nebyl původně určen pro kulturu cílového jazyka) a specifickou distribuci prvků v překladových textech oproti originálním textům daného jazyka. V jiných pracích však autorka tento seznam lehce upravuje a pracuje pouze se čtyřmi tendencemi, jimiž jsou simplifikace, explicitace, normalizace a tzv. levelling-out neboli tendence překladových textů být jako skupina homogennější (Baker 1996).

Jak lze z obou autorčiných výčtů vidět, jedná se o velmi obecné tendence, které se kvůli určité vágnosti dají poměrně špatně dokázat. Pro český jazyk se však tohoto nelehkého úkolu zhostila Lucie Chlumská, jež se jako první pokusila některé z překladových univerzálií

¹⁴ <http://ucnk.korpus.cz/> [cit. 15. 5. 2018]

systematicky prozkoumat na základě rozsáhlých dat z jazykového korpusu ve své dizertační práci *Překladová čeština a její charakteristiky* (2015). Chlumská se zaměřila konkrétně na tři univerzálie – na simplifikaci, konvergenci (již chápe jako synonymum pro levelling-out) a obecněji na typické slovní kombinace v překladech. Z výzkumu vyplynulo několik zajímavých závěrů (Chlumská 2015, s. 149–151): Z hlediska simplifikace, v rámci níž autorka zkoumala zejména bohatost a pestrost lexikonu, hutnost vyjadřování či srozumitelnost textu, se překladová čeština skutečně prokázala jako lehce jednodušší než čeština nepřekladová, což bylo potvrzeno například vyšším výskytem kratších vět nebo používáním velmi frekventovaných slov v překladových textech. Také tendence překladových textů ke konvergenci se na základě výzkumu potvrdila, ovšem pouze u beletristických textů; u odborné literatury tato tendence vyzorována nebyla. Co se týče typických slovních kombinací v překladových a nepřekladových textech, výzkum ukázal, že se slovní kombinace v obou druzích textů mírně liší a že překladová čeština tíhne spíše k používání idiomatičtějších výrazů. Sama autorka však u výsledků upozorňuje na to, že v podstatě lze výraznější rozdíly pozorovat spíše mezi beletrií a odbornou literaturou než mezi překladovou a nepřekladovou češtinou, z čehož vyplývá, že se nejedná o tendence tak výrazné, jak by se na první pohled mohlo zdát z jiných teoretických prací.

Na závěr této kapitoly bychom rádi na problematiku rysů překladových textů navázali krátkým představením tzv. překladačtiny, a to na základě poměrně odlišných přístupů Antona Popoviče (*Teória uměleckého prekladu*, 1975) a Gideona Touryho (*Descriptive translation studies – and beyond*, 2012). Popovič (1975, s. 285) má o překladačtině poměrně jednoznačné mínění – velmi stručně ji hodnotí jako negativní posun v překladech. Ve svém pozdějším díle (1983, s. 178) pak dodává, že se jedná o neústrojnou výstavbu jazykové a stylistické roviny překladačtiny, která je důsledkem neadekvátní překladačnické metody, a dále uvádí, že se vyznačuje překladačnickým charakterem textu, zejména pasivní reprodukcí jazykových a stylistických vlastností textu, což má za následek mechanickou závislost jazyka a stylu překladačtiny na originálním textu.

Toury (2012, s. 243–252) se na rozdíl od Popoviče dívá na problematiku překladačtiny (v jeho díle označovanou jako „translationese“) spíše z deskriptivního než preskriptivního hlediska, a tak jednoduše konstatuje, že se případy překladačtiny v překladech mohou objevit, ať už záměrně, či neúmyslně. Z původně ojedinělého případu se pak dle něj během času stává stále silnější tendence, až čím dále více překladačnických na základě určité institucionalizace nakonec produkuje podobné typy překladačtiny, díky čemuž je postupně možné rozlišit rysy typické pro překladačnický jazyk od jazyka nepřekladačnického. Dle Touryho tak vlastně

z překladatelštiny vzniká tímto vývojem určitá varieta cílového jazyka. Takové jazykové variety se dle Touryho poznají nejnáze podle specifik používaného lexikonu – v případě překladatelštiny dochází například k užívání neobvyklých (nových) kombinací či slov. Další distinkcí překladatelštiny může být to, že jsou v překladu sice užívána slova z běžné slovní zásoby, avšak v neobvyklé sémantické, stylistické či pragmatické funkci nebo například ve větší míře než v nepřekladových textech. Dle Touryho právě takováto „nápadnost“ (v angličtině je užito pojmu „markedness“) při používání jazyka v překladových textech nejčastěji naznačí rodilému mluvčímu cílového jazyka, že se nejedná o původní, nýbrž o překladový text.

3. Empirická část

Hlavní náplní empirické části této diplomové práce je vlastní výzkum českých překladových variant německých binomiálů. Nejprve však ještě popíšeme materiál, se kterým budeme pracovat, a také metodiku zkoumání.

3.1. Materiál a metodika

Jak jsme již předeslali dříve, pro náš výzkum překladu binomiálů budeme používat nástroje korpusové lingvistiky, konkrétně překladový paralelní korpus. Níže tedy nejprve představíme základní pojmy korpusové lingvistiky a uvedeme, jak budeme při práci s jazykovými korpusy postupovat a jaký materiál na nich budeme analyzovat.

Hned na úvod této části je třeba jasně stanovit, co to vlastně jazykový korpus je. Pro tento účel jsme vybrali definici ze stránek Českého národního korpusu (ČNK), což je akademický projekt mapující češtinu a další jazyky, který byl založen v roce 1994 Františkem Čermákem a je zaštiťován Ústavem Českého národního korpusu (ÚČNK) při FF UK.¹⁵ Zde je jazykový korpus definován jako „elektronický soubor autentických textů (psaných nebo mluvených), v němž je možné jednoduše vyhledávat jazykové jevy (zejm. slova a slovní spojení) a zobrazovat je v jejich přirozeném kontextu“¹⁶. Jak z této definice vyplývá, hlavní předností jazykových korpusů není pouze velký rozsah (nezřídka více než sto milionů slov), při jehož prohledávání a vyhodnocování nám pomáhají tzv. korpusové manažery, nýbrž také skutečnost, že můžeme analyzovat reálný jazykový materiál a úzus jednotlivých jevů. Kromě samotných textů se pak z korpusů dozvíme také množství tzv. metainformací o textech, jako jsou například údaje o typu a původu textů, jejich autorovi a další; nejen podle těchto údajů můžeme texty klasifikovat. Podle různých kritérií tedy rozlišujeme například korpusy psané a mluvené, synchronní a diachronní či jednojazyčné a vícejazyčné. Vícejazyčným korpusům se budeme dále věnovat podrobněji, neboť právě na základě tohoto druhu korpusů bude probíhat náš výzkum binomiálů.

Mezi vícejazyčné překladové korpusy, jež nám umožňují kontrastivní srovnávání jazyků¹⁷, patří paralelní korpusy. Podtypem paralelních korpusů jsou pak překladové paralelní korpusy, které obsahují originály a překlady totožných textů a lze je pomocí shodného

¹⁵ <https://www.korpus.cz/> [cit. 15. 5. 2018]

¹⁶ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:korpus> [cit. 15. 5. 2018]

¹⁷ Tamtéž [cit. 15. 5. 2018]

zarovnání snadno prohledávat a pozorovat jednotlivá překladatelská řešení.¹⁸ My pro náš výzkum využijeme paralelní překladový korpus InterCorp¹⁹, jenž je součástí projektu ČNK. InterCorp obsahuje vedle cizojazyčných textů vždy také jejich českou verzi a obecně ho dělíme na tzv. jádro a kolekce. V jádru nalezneme především beletristické texty, které jsou s českou verzí zarovnávané ručně, kolekce se naopak zarovnávají pouze automaticky, obsahují však rozmanité texty například z oblasti publicistiky a práva nebo také filmové titulky. InterCorp lze označit také jako referenční korpus, což znamená, že se od doby svého zveřejnění nemění, čímž umožňuje replikovatelnost výsledků.²⁰ Aby však bylo možné InterCorp rozšiřovat, je každý rok zveřejňována jeho nová verze; v současnosti je největší a nejnovější verzí InterCorp verze 10²¹, jež byla uveřejněna na konci roku 2017. InterCorp verze 10 obsahuje texty v 39 jazycích a dohromady čítá téměř jeden a půl miliardy slov. Nás zajímají vzhledem k zaměření našeho výzkumu především počty slov týkající se češtiny a němčiny – české texty mají v této verzi InterCorpu okolo 192,5 milionů slov, německé pak obsahují téměř 83 milionů slov²².

Po stručném charakterizování nástrojů korpusové lingvistiky, se kterými budeme pracovat, nyní zbývá představit ještě zdroje, z nichž budeme pro náš korpusový výzkum čerpat konkrétní německé frazeologické, respektive binomiální kombinace. Vzhledem k velkému počtu binomiálů, které v současnosti v německém jazyce existují, jsme se rozhodli výběrově zkoumat pouze jejich určitou část, neboť by nebylo v možnostech této práce podrobně analyzovat všechna existující spojení. Jakožto zdroj nejběžnějších binomiálů současné němčiny nám posloužil seznam párových forem²³ rakouského germanisty Wernfrieda Hofmeistera z Univerzity Štýrský Hradec²⁴. Hofmeister v tomto soupisu uvádí celkem 1301 položek; my jsme z tohoto počtu vybrali pro náš výzkum 100 binomiálních kombinací. Domníváme se, že na základě takového množství binomiálů, u něhož navíc budeme u naprosté většiny spojení zkoumat vícero překladových řešení, je již možné dospět k relevantním závěrům a vyvodit z výsledků určité obecné zákonitosti překladatelských strategií. Při výběru oněch 100 binomiálů pro tento výzkum pro nás bylo vedle toho, že se daný binomiál musí ve zkoumané části korpusu (viz níže) nacházet minimálně jedenkrát

¹⁸ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:paralelni> [cit. 15. 5. 2018]

¹⁹ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp> [cit. 15. 5. 2018]

²⁰ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:referenci> [cit. 15. 5. 2018]

²¹ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp:verze10> [cit. 15. 5. 2018]

²² Tamtéž [cit. 15. 5. 2018]

²³ https://static.uni-graz.at/fileadmin/Persoeliche_Webseite/hofmeister_wernfried/ZWILLINGSFORMELN_Hofmeister_25-06-2010.pdf [cit. 5. 3. 2018]

²⁴ <https://homepage.uni-graz.at/de/wernfried.hofmeister/lebenslauf/> [cit. 15. 5. 2018]

(ideálně vícekrát, avšak u zajímavých případů jsme do výběru zahrnuli i binomiály obsažené v korpusu pouze jednou), hlavním kritériem to, aby vybrané německé konstrukce pokud možno neměly v češtině přímý formálně a sémanticky identický ekvivalent. Předpokládáme totiž, že u takových výrazů by překladatelé v naprosté většině případů shodně volili při překladu do češtiny právě onen identický ekvivalent (viz výše překladatelské postupy dle Krejčího). Z tohoto důvodu budou mnohem zajímavějším materiálem pro náš výzkum naopak německé binomiály, které formálně a sémanticky identický ekvivalent v češtině nemají, nebo mají možných ekvivalentů více, a tak se mezi nimi překladatel musí rozhodnout. Chybějící přímý, systémový ekvivalent či případně větší množství ekvivalentů jsou tedy pro nás při výběru německých binomiálních konstrukcí prvořadým kritériem²⁵. Dále pak volíme především takové binomiály, které mají idiomatickou povahu a vyznačují se určitými zajímavými formálními rysy, jako je například aliterace či rým komponentů, neboť takové vlastnosti překlad do češtiny rovněž ztěžují.

Před samotným výčtem vybraných binomiálů je třeba zdůraznit, že se samozřejmě i přes veškeré teoretické podklady jedná pouze o výběr a výzkum subjektivní, jež bude navíc analyzován na základě výskytů dostupných v jazykovém korpusu, který navzdory své obsáhlosti nabízí ke zkoumání pouze určitý výsek jazyka. I přes tato omezení však budeme pochopitelně usilovat o co největší objektivitu a obecnou platnost výsledků.

Pro náš výzkum jsme tedy vybrali následujících 100 binomiálních konstrukcí: *ab und an, ach und weh, mit Ach und Krach, Acht und Bann, ackern und rackern, angst und bange, aus und vorbei, in Bausch und Bogen, auf Biegen und Brechen, bitten und betteln, blühen und gedeihen, unter Dach und Fach, damals wie heute, das und das, dicht an dicht, drehen und deuteln, drunter und drüber, durch dick und dünn, an allen Ecken und Enden, seit eh und je, auf Ehre und Gewissen, Ein und Alles, von Fall zu Fall, Feuer und Flamme, eigen Fleisch und Blut, Furcht und Angst, Hab und Gut, hart auf hart, in Hülle und Fülle, fix und fertig, frank und frei, Freud und Leid, frisch und munter, mit Fug und Recht, gang und gäbe, Geld und Gut, gesund und munter, Gift und Galle, gut und gern, mit Händen und Füßen, Haus und Heim, Hinz und Kunz, für immer und ewig, Irrungen und Wirrungen, ja und amen, vom Keller bis zum Dach, Klatsch und Tratsch, klipp und klar, Knall und Fall, kurz und knapp, alles kurz und klein schlagen, über kurz oder lang, Land und Leute, Leben und Treiben, Leib und Gut, leicht und locker, List und Tücke, Lob und Tadel, Lug und Trug, Lust und Freude, Lust und*

²⁵ Analýzu existence či neexistence formálně a sémanticky identického ekvivalentu jsme prováděli především na základě dvoudílného slovníku Karla Heřmana a kol. *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen* (2009–2010) a v ojedinělých případech také pomocí německo-českého největšího slovníku *Lingea* verze 5.0.

Laune, Lust und Liebe, Mal für Mal, durch Mark und Bein, mit Mann und Maus, mit Müh und Not, bei Nacht und Nebel, nie und nirgends, Not und Elend, null und nichtig, Ross und Reiter, außer Rand und Band, Rang und Stand, mit Rat und Tat, recht und schlecht, rühren und regen, Rütteln und Schütteln, mit Sack und Pack, Saft und Kraft, in Saus und Braus, Schall und Rauch, schalten und walten, schief und krumm, Schlag auf Schlag, schlicht und einfach, Schluck für Schluck, Schrot und Korn, Schulter an Schulter, Schutz und Schirm, starr und steif, still und stumm, über Stock und Stein, nach Strich und Faden, mit Stumpf und Stiel, Tür und Tor, zwischen Tür und Angel, wohl oder übel, in Wort und Tat, Zucht und Ordnung, Zug um Zug.

3.2. Vlastní výzkum

Nyní již známe nástroje, které pro naši analýzu použijeme, i materiál, s nímž budeme pracovat, a tak můžeme přistoupit k popisu vlastního výzkumu. Nejprve bychom rádi uvedli, jak přesně budeme při analyzování vybraného materiálu v jazykovém korpusu postupovat.

Celý výzkum budeme provádět v korpusovém rozhraní KonText²⁶, které je součástí projektu ČNK. Zde si v prvním kroku vybereme korpusy, respektive vytvoříme specificky definované subkorpusy, které budeme používat. Jakožto hlavní korpus zvolíme německý InterCorp verze 10 (štítek InterCorp v10 - German) a k němu tzv. zarovnáme český InterCorp verze 10 (štítek InterCorp v10 - Czech). Povolíme vyhledávání v celém korpusu, tedy jak v jádru, tak kolekcích, aby byly ve výzkumu zastoupeny rozmanité druhy textů²⁷. Hledání však omezíme pomocí specifikace textů pouze na takové texty, jejichž výchozím jazykem je němčina, neboť nás zajímá, jak čeští překladatelé postupují, když jsou přímo konfrontováni s nutností převodu německého binomiálu do češtiny. Po takovémto zúžení výběru se nám tedy pro náš výzkum vytvoří vlastní subkorpus s originálními německými texty, jenž dohromady čítá přes sedmáct milionů slov, respektive pozic²⁸. Tento subkorpus si v rozhraní KonText uložíme a budeme s ním po celý výzkum pracovat jakožto s výchozím. V dalším kroku tak už stačí pouze zadávat v základním menu dotazování jednotlivé německé binomiály do dotazovacího řádku v primárním německém korpusu; jakožto typ dotazu volíme vždy formu „fráze“, neboť chceme vyhledat pouze přesně zadaný tvar binomiálního spojení.

²⁶ https://kontext.korpus.cz/first_form [cit. 15. 5. 2018]

²⁷ Náš výzkum si klade za cíl analyzovat co nejrozmanitější textové druhy, proto volíme výše uvedený postup; výzkum v rámci jednotlivých druhů textů by mohl být zajímavým tématem pro budoucí práce.

²⁸ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:pozice> [cit. 15. 5. 2018]

Jiné typy dotazů by mohly být užitečné například pro zkoumání možností modifikace frazémů, to však není náplní této práce.

Německé binomiály, které výše uvedeným způsobem jeden po druhém v paralelním korpusu vyhledáme, budeme dále pro účely této práce a snadnou přehlednost sepisovat do tabulek. Pro každý ze 100 binomiálů tak vznikne jedna samostatná tabulka, která bude nejprve uvádět pořadové číslo binomiálu v našem seznamu, dále zkoumaný německý binomiální výraz a český význam spojení dle Heřmanova frazeologického slovníku. Vedle těchto základních údajů pak budou následovat informace získané z korpusu, tedy počet výskytů v našem subkorpusu a dále především jednotlivé překladové varianty nalezené v korpusu. Tyto varianty pak budeme v tabulce hodnotit a kategorizovat z hlediska překladatelských postupů Pavla Krejčího; v komentářích pod jednotlivými tabulkami pak ve vhodných případech posoudíme řešení také z dalších hledisek, například ekvivalence či Popovičových posunů.

Pro účely těchto přehledových tabulek zkoumaných binomiálů a jejich překladových variant budeme výše představené překladatelské postupy Pavla Krejčího označovat čísly 1–5. Číslo 1 budeme používat v případech, kdy bude v překladu použit formálně i sémanticky identický frazém (což by měl být poměrně řídký postup, neboť jak jsme již uváděli dříve, snažili jsme se pro náš výzkum vybrat takové německé binomiály, kterým systémový český ekvivalent chybí). Označení číslem 2 bude zastupovat překlad pomocí významově identického, avšak formálně více či méně modifikovaného frazému a číslo 3 bude znamenat překlad pomocí významově identického, avšak formálně odlišného frazému. Číslem 4 pak označíme překlad pomocí opisu významu původního frazému a číslem 5 ztrátu, respektive vynechání frazému v překladu. Případné sporné případy či nevhodná překladatelská řešení zaznamenejme symbolem „!“.

3.2.1. Přehled výsledků

Tabulka č. 1 – Binomiál *ab und an*²⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
1	ab und an	tu a tam; čas od času; občas	12	tu a tam	1.
				tu a tam	1.
				občas	4.
				na chvílku	4.
				tu a tam	1.
				občas	4.
				tu a tam	1.
				občas	4.
				sem tam	2.
				občas	4.
				občas	4.
chvílemi	4.				

Jak si lze všimnout v tabulce, celkových dvanáct výskytů binomiálu *ab und an* v našem vytvořeném subkorpusu obsahuje pět různých překladových variant – *tu a tam*, *sem tam*, *občas*, *na chvílku* a *chvílemi*. Tento výčet je zajímavý tím, že zde máme jak dvě varianty, které zachovávají binomiální strukturu i v češtině (*tu a tam*, *sem tam*), tak tři varianty, které jsou v podstatě nefrazeologickým opisem významu původní německé struktury. Ze sémantického hlediska jsou všechna řešení funkčně ekvivalentní, rozdíl tedy spočívá pouze ve strukturních a výrazových vlastnostech použitých překladových ekvivalentů.

Tabulka č. 2 – Binomiál *ach und weh*³⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
2	ach und weh	bédování; naříkání; vzdychání; problémy; trable; bolesti; těžkosti	2	ach a och	1.
				tklivě a bolestně	4.

²⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VPV8zvHU15&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

³⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~4rBipvd8aY&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Binomiál *ach und weh* jsme v našem korpusu našli pouze dvakrát, je tedy možné předpokládat, že se jedná o méně užívané spojení, zřejmě především kvůli své expresivitě. Avšak i pouhé dva výskyty nám dobře ilustrují odlišné překladatelské strategie při převodu tohoto výrazu do češtiny – první řešení kopíruje velmi přesně strukturu i charakter německých komponentů, druhé sice původní strukturu také zachovává, ztrácí se zde však právě ona expresivita komponentů, kterou je německé spojení nápadné; dochází zde tedy z hlediska Popovičovy systematizace k určité výrazové nivelizaci. Sémanticky jsou však opět obě varianty funkční.

Tabulka č. 3 – Binomiál *mit Ach und Krach*³¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
3	mit Ach und Krach	jen tak tak; horko těžko; s odřenejma ušima; s vypětím všech sil; stěží	1	s velikým láteřením	4.

Binomiální struktura *mit Ach und Krach* se sice v korpusu vyskytla pouze jednou, i tak jsme se však rozhodli, že ji do našeho výzkumu zařadíme, jelikož překladatelskou variantu zjištěnou v korpusu považujeme za poměrně zajímavou. Jak si lze všimnout při porovnání s českými ekvivalenty uváděnými ve slovníku, použité překladatelské řešení jim svou sémantikou příliš neodpovídá, neboť sleduje spíše doslovný význam originálních komponentů než sémantiku celého spojení. I přesto však řešení po prozkoumání širšího kontextu hodnotíme jako funkční, protože jak uvidíme ještě u několika dalších struktur, některé binomiály mohou fungovat jak v idiomatickém, tak ve víceméně doslovném významu, jako je tomu zde. Je však třeba podotknout, že se v překladu ztrácí ustálenost původního výrazu a také rým komponentů, zachována je pouze určitá míra expresivity.

31

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~yr3cOqm3qX&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 4 – Binomiál *Acht und Bann*³²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
4	Acht und Bann	(~ tun) dát někoho do klatby; uvalit na někoho klatbu; zbavit někoho moci; vypudit/zatratit někoho; něco zapovědět/zakázat	3	proklínají a vypuzují	4.
				klatbu	3.
				klatby	3.

Také překladové varianty binomiálního spojení *Acht und Bann* zajímavě ilustrují, jak odlišné mohou být překladatelské strategie. Vidíme, že dvakrát je v překladu použito substantivum *klatba* (jakožto součást idiomatických spojení *vyřknout nad někým klatbu*, respektive *dát někoho do klatby*), jež sémantikou přesně odpovídá původnímu výrazu; přesto se však kvůli systémovým rozdílům mezi němčinou a češtinou ztrácí binomiální charakter výrazu, dochází tedy k nutné nivelizaci. U třetího výskytu pak překladatel užil ve své podstatě binomiální strukturu dvou verb. Použitá slovesa sice oproti originálnímu spojení nejsou přímo synonyma, i tak ale kladně hodnotíme kreativitu tohoto řešení a zachování podvojného charakteru výrazu, neboť se dobře hodí do kontextu. Tuto variantu nicméně hodnotíme rovněž jako nivelizaci, neboť v cílovém jazyce není na rozdíl od originálu pevně ustálená.

Tabulka č. 5 – Binomiál *ackern und rackern*³³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
5	ackern und rackern	mořit se; lopotit se	1	orat a plahočit se	!

Binomiální výraz *ackern und rackern* byl v našem subkorpusu obsažen pouze jednou, opět jsme ho však do výzkumu zařadili z toho důvodu, že samotný binomiál je zajímavý svým

³²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~DzXFJ3LIKA&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

³³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~gxaHLNaiS9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

výrazným rýmem komponentů a zvolené překladatelské řešení je přinejmenším problematické. Vzhledem k tomu, že v korpusu lze zkoumat pouze omezený rozsah kontextu, nemůžeme mít zcela absolutní jistotu, soudíme však, že se v tomto případě nechal překladatel zmást metaforou použitou v originálním textu, která užívá slova *Feld* (česky *pole*, a to jak v doslovném, tak přeneseném významu, např. *pole působnosti*). Na základě tohoto homonyma pak pochopil německý binomiál doslova, a tak ve svém překladu zdůrazňuje sémantiku „orání“. My se však domníváme, že autor německého textu sledoval spíše idiomatický význam spojení, a chtěl tedy binomiálem popsat náročnost určité situace či práce, jež však s fyzickou prací na poli nemusí mít nic společného. Z tohoto důvodu bychom zde jako vhodnější řešení navrhovali použít například některý ze slovníkových ekvivalentů uvedených v tabulce. Nalezené korpusové řešení označujeme jako sporný případ a dále ho nekategorizujeme.

Tabulka č. 6 – Binomiál *angst und bange*³⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
6	angst und bange	mít/dostat strach; bát se; děsit se	7	strach	4.
				děs	4.
				strach	4.
				úzko	4.
				úzko	4.
				(mám) strach a (je mi) úzko	4.
				obavy	4.

Jak vidíme v tabulce, při překladu spojení *angst und bange* se opět projevují strukturální rozdíly mezi němčinou a češtinou. Zatímco němčina disponuje binomiální strukturou, v češtině podobný podvojný frazém chybí. Ačkoli si tedy v tabulce můžeme všimnout jedné překladové varianty, která se v češtině s binomiální strukturou snaží pracovat, použité spojení nepůsobí v cílovém jazyce idiomaticky. V tomto případě bychom se tedy přiklonili spíše k převodu pomocí nebinomiální struktury a ztrátu obraznosti a idiomaticity bychom případně ve vhodném kontextu řešili použitím expresivního slovesa, například *jímá mě hrůza* či *přepadly mě obavy*.

³⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2flJbGI5mt&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

Tabulka č. 7 – Binomiál *aus und vorbei*³⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
7	aus und vorbei	být u konce; být skončeno; být po všem / po tom	11	rázem po všem	4.
				konec a hotovo	2.
				pryč a za námi	4.
				definitivně pryč	4.
				neplatí	4.
				pryč, totam	3.
				tytam	3.
				konec	4.
				konec	4.
				dost, konec	4.
				definitivní konec	4.

U binomiálu *aus und vorbei* máme možnost analyzovat poměrně pestré překladové varianty – jsou zde zastoupeny jak struktury binomiální, tak nebinomiální. Zajímavým a kreativním výrazem je jistě *totam* (respektive *tytam*), pozitivně hodnotíme i binomiální řešení *konec a hotovo*, neboť se dobře hodí do daného kontextu. Z některých variant je však vidět snaha překladatelů dodržet původní binomiální formu výrazu i za cenu poněkud nepřirozeného českého znění (*pryč a za námi* nebo *dost, konec*). Namísto takových řešení bychom upřednostnili spíše variantu, která je sice nebinomiální, avšak v češtině ustálená a ztrátu formálních vlastností výrazu kompenzuje alespoň expresivností, například obrat *definitivní konec*. Zbylé uvedené varianty jsou funkční, dochází u nich však k poměrně markantní výrazové nivelizaci.

[cit. 24. 5. 2018]

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~keBuHHzAxt&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 8 – Binomiál *in Bausch und Bogen*³⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
8	in Bausch und Bogen	jako celek; se vším všudy; beze zbytku; šmahem; sakumprásk	2	<i>elipsa</i>	5.
				šmahem	3.

Při zkoumání překladových variant binomiálu *in Bausch und Bogen* jsme poprvé narazili na případ naprosté výrazové ztráty, kdy si překladatel zřejmě nedokázal s neobvyklým a sémanticky neprůhledným německým výrazem poradit, a tak ho v překladu zcela vynechal. Druhá překladová varianta v tabulce je daleko zdařilejší a věrnější, neboť sice nekopíruje podvojnou strukturu ani výraznou aliteraci původního výrazu, avšak kompenzuje ztrátu těchto rysů alespoň výraznou expresivitou překladového výrazu; z hlediska Popovičova modelu bychom mohli mluvit o funkční náhradě jinými prvky s přibližně stejnou výrazovou hodnotou. Dalšími možnými překladovými variantami by samozřejmě byly výrazy získané z frazeologického slovníku, které jsou v tabulce rovněž uvedeny.

Tabulka č. 9 – Binomiál *auf Biegen und Brechen*³⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
9	auf Biegen und Brechen	za každou cenu; stůj co stůj; děj se co děj; na každéj pád	4	ať to stojí, co to stojí	2.
				hlava nehlava	2.
				za každou cenu	3.
				po dobrém nebo po zlém	2.

³⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~qKj8pKzL9e&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

³⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ekOHidNo9U&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Binomiál *auf Biegen und Brechen* je opět nápadný aliterací komponentů a také silnou idiomaticitou. Jak lze vypožorovat z uvedených překladových variant, překladatelé si těchto vlastností originálního spojení byli zřejmě vědomi, a tak se snažili v překladu volit podobně výrazné obraty. V tabulce tak můžeme vidět poměrně pestré množství funkčních binomiálních spojení, které zdařile zrcadlí výrazové hodnoty originálu. Překladová varianta *za každou cenu*, která tvoří jedinou výjimku mezi ostatními binomiálními spojeními, sice nivelizuje určité vlastnosti původního spojení, vyznačuje se však alespoň obrazností a ze sémantického hlediska je zcela funkční variantou.

Tabulka č. 10 – Binomiál *bitten und betteln*³⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
10	bitten und betteln	žadonění; prosby	2	prosby a žadonění	1.
				prosít a žadonit	1.

Binomiál *bitten und betteln* nám v korpusu k analýze nabídl sice dvě řešení, z hlediska lexikálního výběru se však v podstatě jedná o jednu variantu, jež se liší pouze slovnědruhově. Tato varianta je zajímavým příkladem překladového řešení, které stojí v systematizaci překladatelských postupů dle Krejčího na pomezí převodu pomocí formálně a syntakticky identického ekvivalentu a převodu na základě opisu významu původního výrazu. Binomiální spojení *prosít a žadonit*, respektive *prosby a žadonění* totiž na rozdíl od německého výrazu nemá tak výrazné formální rysy (například aliteraci) jako původní výraz, ani není tak obvyklé a může do určité míry budít dojem příliš doslovného překladu. Domníváme se však, že i když je v češtině toto spojení méně ustálené, v překladech je zcela funkční a přirozené a také zachovává většinu výrazových vlastností originálu; z hlediska Popovičovy systematizace bychom tedy toto řešení vnímali spíše jako výrazovou shodu než jako nivelizaci.

³⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Q39aPKWd4e&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 11 – Binomiál *blühen und gedeihen*³⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
11	blühen und gedeihen	vzkvétat; dařit se dobře	2	vzkvétají a prosperují	1.
				vzkvétá a prospívá	1.

Překladové varianty zastoupené u binomiální struktury *blühen und gedeihen* tvoří v podstatě totožný případ jako u předchozího binomiálu. Obě varianty jsou si velmi podobné a vzbuzují dojem doslovného překladu. Opět však nelze popřít, že se i přes menší ustálenost těchto obrátů v cílovém jazyce jedná o funkční překladové ekvivalenty, které se českému čtenáři snaží věrně zprostředkovat hodnoty originálu, a proto obě řešení hodnotíme jako v předešlém případě spíše jako výrazovou shodu.

Tabulka č. 12 – Binomiál *unter Dach und Fach*⁴⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
12	unter Dach und Fach	pod střechou; v suchu; vyřízeno; zajištěno; dokončit; dodělat; dát něco do kupy/kopy; hotovo	15	uzavře (spojenectví)	4.
				popořádku a pod střechou	!
				pod střechou	3.
				pod střechu	3.
				pod střechou a v suchu	1.
				uzavřena (smlouva)	4.
				pod střechou	3.
				pod střechou	3.
				<i>modifikace – chybí ekvivalent</i>	5.

³⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JISgd1Kvax&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁴⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~M4FVdeL8U8&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				zařízené	4.
				podářilo udělat	4.
				pod střechou	3.
				střechu nad hlavou	3.
				máme v kabeli	3.
				připravena (smlouva)	4.

Binomiál *unter Dach und Fach* nám díky své poměrně obecné sémantice nabízí opět zajímavé rozpětí překladových variant. V korpusu jsme našli neutrální nefrazeologické varianty, které správně zdůrazňují uzavření nějaké záležitosti (např. *uzavřena, připravena*), dále obrazná řešení označující určitý stupeň jistoty a bezpečí (*pod střechou, v suchu*) a také několik sporných případů, které bychom zde chtěli okomentovat. Prvním sporným překladem je použití sice binomiálního, avšak v češtině neobvykle znějícího a kontextově nevhodného řešení (*chlastat se dá taky) popořádku a pod střechou*. V tomto případě chtěl sice překladatel zachovat strukturu původního výrazu, překladová varianta se však z lexikálního ani sémantického hlediska do kontextu nehodí. Dále jsme u spojení *unter Dach und Fach* narazili jednou také na překladovou větu, ve které byl použit postup modifikace, čímž se původní binomiální výraz v překladu zcela ztratil. Posledním neobvyklým překladatelským řešením je pak použití slangového obratu *mít v kabeli*, který se dle našeho názoru používá v češtině značně omezeně, do překladu se však svou expresivitou hodí, a tak jej hodnotíme jako funkční překladovou variantu. U všech řešení je nicméně nutné konstatovat, že se bohužel nepodařilo zachovat výrazný rým komponentů, jímž se původní výraz vyznačoval.

Tabulka č. 13 – Binomiál *damals wie heute*⁴¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
13	damals wie heute	tehdy i dnes	16	tehdy stejně jako dnes	1.
				tenkrát i dnes	1.
				dnes jako	4.

⁴¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~jKpcEXjZAN&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				tenkrát	
				tenkrát stejně jako dnes	1.
				dodnes stejně jako tenkrát	4.
				už tehdy byla a dodnes je	1.
				tenkrát jako dnes	1.
				tenkrát, stejně jako dnes	1.
				tenkrát jako dnes	1.
				tehdy stejně jako dnes	1.
				tehdy jako dnes	1.
				stejně tehdy jako dnes	1.
				tenkrát i dnes	1.
				tehdy jako dnes	1.
				tenkrát jako dnes	1.
				tehdy stejně jako dnes	1.

U binomiálu *damals wie heute* se nám na první pohled nabízí množství téměř stejných překladových řešení. Ačkoli se některé z nich liší opravdu jen minimálně a hodnotíme je jako formálně a syntakticky identické ekvivalenty původního německého výrazu (např. *tenkrát i dnes*, *tehdy jako dnes* nebo *tehdy stejně jako dnes*), máme zde i příklady, které navzdory nepřiliš nápadným odlišnostem nejsou dle našeho názoru na rozdíl od ostatních výrazů ideálním překladatelským řešením. Konkrétně se jedná o spojení *dnes jako tenkrát* a *dodnes stejně jako tenkrát*. Jako hlavní problém těchto obrátů vnímáme pořadí komponentů – z logického hlediska i vzhledem k ustálenosti v cílovém jazyce dáváme přednost opačnému slovosledu komponentů, tak jak je tomu u ostatních řešení. Tyto dvě varianty proto nehodnotíme jako adekvátní binomiální převod, nýbrž pouze jako neuzuální opisná řešení.

Tabulka č. 14 – Binomiál *das und das*⁴²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
14	das und das	to a to	12	tohle a tohle	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				tenhle a tenhleten	1.
				to nebo ono	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				to a to	1.
				to a to	1.

České překladové varianty binomiálu *das und das* sice nenabízejí pestrou škálu lexikálně rozmanitých řešení, můžeme však na jejich základě dobře ilustrovat jazykové možnosti, kterými čeština na rozdíl od němčiny vyniká – prostředky hovorovosti. Vedle neutrálního tvaru *to a to*, jenž přesně kopíruje původní německý výraz a mezi řešeními převažuje, vidíme v tabulce dále například hovorové tvary *tohle a tohle* či méně obvyklé *tenhle a tenhleten*, které vhodně zesilují kolokviálnost původního binomiálního spojení a na správném místě využívají možnosti cílového jazyka. Takovýmto přirozeným výrazovým zesílením lze vhodně kompenzovat výrazové ztráty, jež mohou případně vzniknout na jiných místech překladu.

Tabulka č. 15 – Binomiál *dicht an dicht*⁴³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
15	dicht an dicht	v těsné blízkosti	12	jedno vedle druhého	2.

⁴²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JFucFzYUvx&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁴³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~0KoinYSNdk&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				po celém (těle)	4.
				těsně vedle sebe	4.
				hustě	4.
				těsně u sebe	4.
				tísnili se vedle sebe	4.
				jeden vedle druhého	2.
				těsně vedle sebe	4.
				těsně kolem něj	4.
				hustě u sebe	4.
				jedna vedle druhé	2.
				hustě	4.

Překladačská řešení zjištěná u binomiálu *dicht an dicht* můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří česká binomiální spojení (např. *jedno vedle druhého*), která se formou sice lehce liší od původního německého výrazu, ale binomiální charakter i výrazové hodnoty (až na nevyhnutelnou ztrátu aliterace) originálu jsou v nich zachovány. Do druhé skupiny pak řadíme překladačské varianty, které z původního výrazu přejímají spíše sémantiku než formu, jsou tedy funkčně ekvivalentními řešeními, avšak dochází u nich ke změně struktury (např. *těsně vedle sebe* nebo *hustě u sebe*).

Tabulka č. 16 – Binomiál *drehen und deuteln*⁴⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladačské varianty v korpusu	postup dle Krejčího
16	<i>drehen und deuteln</i>	pochybovat; popřít	1	překrucovat a převracet	4.

Binomiál *drehen und deuteln* se v němčině typicky užívá ve spojení *darán ist nichts zu drehen und deuteln*, což v češtině může znamenat například *to je zcela jasné, to je bez diskuze*. V podobné záporné konstrukci se tento binomiál nacházel i ve výše uvedeném případě nalezeném v korpusu. Jak vidíme, překladač se při převodu snažil zachovat binomiální

⁴⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmde=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~wtT6qLvw65&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

formu výrazu, avšak vzhledem k tomu, že češtině ustálený systémový protějšek tohoto německého binomiálu chybí, výsledné řešení hodnotíme jako sémanticky funkční, avšak neuzuální. Jakožto vhodnější překlad bychom upřednostňovali použití jednoho samostatného slovesa, čímž by se sice ztratil podvojný charakter původního výrazu, nicméně by výsledná formulace působila na cílového čtenáře přirozeněji.

Tabulka č. 17 – Binomiál *drunter und drüber*⁴⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
17	drunter und drüber	bláznec; zmatek; chaos	11	pomotalo se	4.
				nemalý chaos	4.
				nahoru a dolů	1.
				vzhůru nohama	3.
				o překot	3.
				vzhůru nohama	3.
				od desíti k pěti	2.
				pořádný zmatek	4.
				zmatek	4.
				jen a jen chaos	4.
				vzhůru nohama	3.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že mezi překladovými variantami nalezenými u německého binomiálu *drunter und drüber* není mnoho binomiálních struktur – pouze obrat *od desíti k pěti* a poněkud doslovné spojení *nahoru a dolů*. Přesto se zde vyskytují některá zajímavá idiomatická řešení, například *vzhůru nohama* nebo *o překot*. Dále pak překladatelé volili především opisné, nebinomiální varianty, které často intenzifikovali pomocí adjektiva – například *pořádný zmatek*, *nemalý chaos*. Všechna řešení hodnotíme jako funkční, rozdíly

⁴⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmde=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~MadOccQ9v2&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

mezi nimi jsou spíše výrazové, neboť se varianty liší mírou obraznosti a expresivity; ve všech překladech se pak kvůli systémovým rozdílům mezi jazyky ztrácí aliterace komponentů.

Tabulka č. 18 – Binomiál *durch dick und dünn*⁴⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
18	durch dick und dünn	v dobách dobrých i zlých; v dobrém i zlém; ve štěstí i neštěstí	9	dobré i zlé časy	2.
				třeba na kraj světa	3.
				v úzkých	3.
				v úzkých	3.
				za všech okolností	4.
				cestou necestou	3.
				všemi překážkami a nesnáze	4.
				v časech dobrých i zlých	2.
				třeba na kraj světa	3.

Také spojení *durch dick und dünn* poutá pozornost nejen svou binomiální strukturou, nýbrž i výraznou aliterací. Tu se překladatelům opět nepodařilo do cílového jazyka převést (srov. pouze částečně zachovanou aliteraci v obratu *v dobách dobrých i zlých*, který uvádíme jako příklad z frazeologického slovníku), mezi variantami však máme několik funkčních binomiálních překladových variant – např. *dobré i zlé časy* nebo *cestou necestou*. Vedle těchto konstrukcí, jež kopírují formu originálu, jsme v korpusu dále našli i jiná zdařilá idiomatická řešení, jako *třeba na kraj světa* a *(být) v úzkých*, která opět pracují s funkční náhradou původních výrazových prvků.

⁴⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ZOi03ZgIGr&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 19 – Binomiál *an allen Ecken und Enden*⁴⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
19	an allen Ecken und Enden	všude; na všech stranách; na každém rohu; důkladně	8	na každém rohu	3.
				na všech koncích	4.
				na každým kroku	3.
				kde může	4.
				(hoří) na všech stranách	!
				ve všech končinách a zákoutích	4.
				kam oko dohlédne	3.
				(hoří) ze všech stran	!

Binomiál *an allen Ecken und Enden* je zajímavý frazeologický obrat, který svou širokou sémantikou dává překladateli možnost vymyslet poměrně kreativní řešení. Jako příklady můžeme jmenovat třeba výše uvedené varianty *na každém rohu*, *na každým kroku* nebo *kam oko dohlédne*. Tato binomiální struktura se zároveň v němčině vyskytuje také jako součást frazeologismu *an allen Ecken und Enden brennen*, který můžeme do češtiny přeložit například jako *všude je blázinec*, *všechno je vzhůru nohama*. Uvedená fráze se v našem korpusu vyskytla hned dvakrát a v obou případech s ní měli překladatelé problém – přeložili ji totiž jako *hoří na všech stranách*, respektive *hoří ze všech stran*. Čeština sice také disponuje obrazným významem slovesa *hořet* (ekvivalent německého *brennen*), zde se však dle našeho názoru jedná o překladatelské nepochopení situace, které bylo podníceno příliš doslovným překladem německého frazeologismu. Proto tato řešení hodnotíme jakožto sporná a doporučili bychom je nahradit některým z výše zmíněných obrátů, jež poukazují na zmatečnost dané situace.

⁴⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ttghGaONET&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 20 – Binomiál *seit eh und je*⁴⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
20	seit eh und je	odjakživa; od nepaměti; odedávna; od pradávna; co svět světem stojí	7	odjakživa odjakživa odjakživa odjakživa odjaktěživo odjakživa odjakživa	3. 3. 3. 3. 3. 3. 3.

Jak lze vidět v tabulce výše, v případě překladových variant binomiálu *seit eh und je* panovala mezi překladateli téměř stoprocentní shoda, což je vzhledem k množství dalších možných překladových ekvivalentů (viz příklady v tabulce, které jsme vybrali z frazeologického slovníku) poměrně zajímavé. Všechna řešení hodnotíme jako funkční, avšak z hlediska formálních vlastností nivelizovaná, neboť se ztrácí binomiální charakter a také výrazný rytmus (rým) původního výrazu.

Tabulka č. 21 – Binomiál *auf Ehre und Gewissen*⁴⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
21	auf Ehre und Gewissen	na (svou) čest a svědomí	1	na mou čest a svědomí	1.

Na binomiálu *auf Ehre und Gewissen* bychom rádi ilustrovali, že také v případech frazeologických spojení, která mají i v jiném jazyce syntakticky a formálně identický ekvivalent, mohou nastat určité drobné systémové rozdíly. Konkrétně se zde jedná o zastoupení posesivního pronomina ve struktuře binomiálu. Jak lze vidět v tabulce, původní německý binomiál žádné přivlastňovací zájmeno neobsahuje a užívá se opravdu striktně

⁴⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~8PflqHyDr9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁴⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~jf4xK1ONfG&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

v tomto znění. Překladatel však přivlastňovací zájmeno při převodu frazému do češtiny správně doplnil, neboť takový je v tomto případě jazykový úzus cílového jazyka.

Tabulka č. 22 – Binomiál *Ein und Alles*⁵⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
22	Ein und Alles	všechno; jediná radost; jediné potěšení	7	vším	4.
				pět švestek	3.
				všechno na světě	4.
				favoritka	4.
				vším	4.
				vším	4.
				všechno	4.

Na rozdíl od předchozího binomiálu nemá německý frazeologismus *Ein und Alles* v češtině identický ekvivalent. Překladatelé proto při jeho převodu nejčastěji volili opisný nefrazeologický výraz *všechno*. Zdařilým idiomatickým řešením pak bylo užití obratu *pět švestek*, jenž se do kontextu dobře hodí a kompenzuje svou expresivitou ztrátu formálních vlastností originálu; dochází zde tedy dle Popovičovy systematizace k určitému výrazovému zesílení. Zajímavé je také netypické, avšak kontextově vhodné překladatelské řešení *favoritka*, které rovněž zaujme svou expresivitou.

Tabulka č. 23 – Binomiál *von Fall zu Fall*⁵¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
23	von Fall zu Fall	případ od případu; v každém případě; v konkrétním případě	18	případ od případu	1.
				případ od případu	1.

⁵⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~nBm14Ji84O&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁵¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~siAHBFPR88&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			od případu k případu	4.
			od případu k případu	4.
			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			od případu k případu	4.
			<i>elipsa</i>	5.
			od případu k případu	4.
			od operace k operaci	4.
			případ od případu	1.
			případ od případu	1.
			pokaždé	!

Binomiál *von Fall zu Fall* měl v našem korpusu poměrně hodně výskytů, v tabulce však lze vidět, že nalezené překladové varianty jsou většinou velmi podobné. I přesto ale nejsou všechna překladatelská řešení stejně zdařilá – jako jedinou bezproblémovou variantu hodnotíme znění *případ od případu*. Naopak velmi podobné varianty *od případu k případu* (případně *od operace k operaci*), které přesně kopírují stavbu původního německého spojení, hodnotíme jako ne zcela vhodná řešení. Domníváme se, že se zde překladatelé nechali příliš ovlivnit německým zněním a nevzali v úvahu český úzus. Zatímco formulace *případ od případu* značí určitý postup v jednotlivých případech (viz také významové ekvivalenty získané z frazeologického slovníku), spojení *od případu k případu* se dle našeho názoru v češtině užívá spíše ve významu opakovanosti (např. *zasahovat od případu k případu*); tuto formulaci proto v nalezených korpusových kontextech hodnotíme pouze jako neidiomatické opisné řešení. Dále jsme v korpusu zaznamenali také jeden případ elipsy a jeden sémanticky nevhodný překlad (*pokaždé*), který značíme jako sporné řešení.

Tabulka č. 24 – Binomiál *Feuer und Flamme*⁵²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
24	Feuer und Flamme	být nadšený/ zapálený/ zanícený pro něco; nadchnout se pro něco; plát/planout nadšením; hořet vášni k něčemu; být žhavej; být celej pryč	6	s nadšením	4.
				s nadšením	4.
				celej rozpálenej	3.
				hořet nadšením	3.
				nadchnout se	4.
				ohnivé znamení	3.

Pro německý binomiál *Feuer und Flamme* se v češtině nabízí množství idiomatických překladových možností (viz ekvivalenty vypsány z frazeologického slovníku), zcela identický ekvivalent však chybí. V korpusu jsme tak našli především opisné překladové varianty a také idiomy, které však v cílovém jazyce nemají binomiální formu. Zároveň jsme v korpusu objevili také jedno zcela odlišné řešení (*ohnivé znamení*), jež sice může působit jako sémantický posun, domníváme se však, že se do daného kontextu významově hodí. U všech řešení nicméně došlo k určité nivelizaci – můžeme si všimnout, že se ztratil jak binomiální charakter originálu, tak výrazové rysy, například aliterace komponentů.

Tabulka č. 25 – Binomiál *eigen Fleisch und Blut*⁵³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
25	eigen Fleisch und Blut	vlastní krev; blízký člověk	5	vlastní krev	3.
				vlastní maso	!

⁵²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~vd4Yp4aL2L.&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁵³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~7Y95EzCJMC&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				a krev	
				(přijal) za vlastního	4.
				s vlastním masem a krví	!
				krev své krve	3.

Německé spojení *eigen Fleisch und Blut* je zajímavé tím, že má v češtině blízký protějšek (*vlastní krev*), který však nevytváří binomiální strukturu. Jak ale můžeme vidět v tabulce výše, někteří překladatelé na tento systémový rozdíl nedbali a nechali se příliš ovlivnit formou původního frazému. Taková řešení značíme jako problematická, neboť dle našeho názoru příliš posunují původní význam. Při překladu je nutné si uvědomit, že se nemůžeme za každou cenu snažit zachovat formu originálního výrazu, je-li to v rozporu s územ cílového jazyka. Ostatní řešení hodnotíme jako funkční, ačkoli v nich samozřejmě dochází k nivelizaci z hlediska struktury výrazu.

Tabulka č. 26 – Binomiál *Furcht und Angst*⁵⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
26	Furcht und Angst	strach a hrůza	1	strach a hrůza	1.

K binomiálu *Furcht und Angst* jsme v korpusu našli pouze jednu jeho překladovou variantu. Přesto jsme tento frazém do výzkumu zahrnuli, neboť nás zaujalo, že i přes poměrně obecnou sémantiku původního spojení, která nabízí při překladu široké možnosti výrazové realizace, bylo překladatelské řešení nalezené v korpusu shodné s překladovým ekvivalentem získaným z frazeologického slovníku. Pro zajímavost jsme tedy provedli doplňující minivýzkum v paralelním německo-českém korpusu InterCorp, který jsme však na rozdíl od našeho základního výzkumu neomezili pouze na původní německé texty. Zajímalo nás, jaká další česká ustálená spojení mohou figurovat jako protějšky tohoto německého binomiálu. Zjistili jsme, že v českých textech se vedle obratu *strach a hrůza* vyskytují dále například spojení

⁵⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Du0zG8XPLH&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

bázeň a strach, úzkost a strach, respektive strach a úzkost, hrůza a strach nebo pouze samostatný výraz *strach*.⁵⁵ Tím se nám potvrzuje, že tento výraz nabízí překladatelům poměrně velké množství možných překladových řešení.

Tabulka č. 27 – Binomiál *Hab und Gut*⁵⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
27	Hab und Gut	všechno; veškerý svůj majetek; všechno jmění; všechno, co (někdo) má	16	veškerý majetek	4.
				všechno, co má	4.
				všechny věci	4.
				celý majetek	4.
				majetek	4.
				majetek	4.
				majetek	4.
				hmotných statcích	3.
				veškerý majetek	4.
				majetek	4.
				poslední groše	3.
				všechno, co (lid) má	4.
				majetek	4.
				veškerý majetek	4.
				veškerý majetek	4.
				majetek	4.

⁵⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&q=~N1lglSdinO&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 30. 5. 2018]

⁵⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~o9wnkqSmdy&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Binomiál *Hab und Gut* měl v našem korpusu poměrně hodně výskytů, mezi překladatelskými variantami však převládal zejména sémantický opis pomocí nefrazeologického obratu (např. *majetek, veškerý majetek, všechny věci* a další). Výjimkou byla pouze dvě obraznější řešení – *hmotné statky a poslední groše*, která tímto způsobem alespoň částečně kompenzovala ztrátu formálních hodnot původního spojení, tedy například binomiální strukturu nebo výrazný rytmus.

Tabulka č. 28 – Binomiál *hart auf hart*⁵⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
28	hart auf hart	jít do tuhého; dojít na lámání chleba; nepohodnout se	1	(šlo) do tuhého	3.

Německé spojení *hart auf hart* je ze sémantického hlediska poměrně neprůhledné, proto nás zajímalo, jak si s jeho převodem překladatelé poradí. V našem korpusu se vyskytovalo bohužel pouze jedenkrát, takže je samozřejmě obtížné činit obecnější závěry, nicméně v tomto konkrétním případě zjevně převod německého binomiálu do češtiny překladateli problémy nedělal. Ze sémantického hlediska je překladový ekvivalent zcela v pořádku, došlo zde pouze ke změně původní struktury; překladateli se však alespoň úspěšně podařilo zachovat obraznost původního obratu.

Tabulka č. 29 – Binomiál *in Hülle und Fülle*⁵⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
29	in Hülle und Fülle	habaděj; fůra; spousta; vrchovatě;	11	v hojnosti	3.
				hojnost	3.

⁵⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VSNXBW0Fe&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁵⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~tYV0bAWhuv&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

		hojnost; opravdu mnoho; velké množství; spousta		habaděj	3.
				až až	2.
				dostatek	4.
				habaděj	3.
				kolik se komu zlíbí	4.
				nejrůznější	4.
				mnoho	4.
				dost a dost	2.
				hory	3.

Německý binomiál *in Hülle und Fülle* je relativně hojně užívaný obrat, a tak se nám v korpusu nabízelo pro naši analýzu poměrně hodně výskytů. Jak vidíme v tabulce, překladatelé volili při převodu tohoto binomiálu množství rozličných strategií – máme zde zastoupeny jak nefrazeologické opisné varianty (např. *dostatek*, *mnoho*), tak idiomatické výrazy (např. *habaděj*, *hory*, *hojnost*), a dokonce také dva převody pomocí české binomiální struktury (*až až*, *dost a dost*). Právě ony dva české binomiály jsou pro nás nejzajímavější, můžeme si všimnout, že na rozdíl od německého spojení jsou v nich oba komponenty tvořeny totožným slovem. Od originálního výrazu se tedy lehce liší, výrazové hodnoty jsou však cílovému čtenáři úspěšně zprostředkovány, jde tedy o Popovičovu výrazovou shodu.

Tabulka č. 30 – Binomiál *fix und fertig*⁵⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
30	fix und fertig	hotovej; komplet; připravenej; nachystanej; vyřízenej; zničenej; vyčerpanej; víc mrtvej než živej; na dně; na konci sil; u konce svých sil; na mizině; v suchu	22	úplně vyřízený	3.
				(udělaly) krátký proces	3.
				připravený	4.
				načisto	4.
				promyšlená	
				dočista	3.
				odrovnal	
				celá pryč	3.
				vyřízený	3.
				úplně vyřízený	3.

59

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~5XX72vQIHs&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				načisto hotová	4.
				pevný a konečný	!
				<i>elipsa</i>	5.
				vyřízený	3.
				totálně (nás) dostali	3.
				hotové do puntíku	3.
				hotová	4.
				(s nervy) na huntě	3.
				propracovaný	4.
				úplně vyřízený	3.
				zcela hotová	4.
				má utrum	3.
				hotová, úplně vedle	3.
				vyřídí	3.

Spojení *fix und fertig* patří v němčině mezi často používané frazeologismy, a proto jsme také měli možnost získat z našeho korpusu značné množství jeho překladových variant. Překladaelé byli při převodu tohoto binomiálu opět poměrně kreativní, a tak až na jeden případ elipsy a jeden příliš doslovný a do kontextu nehodící se obrat (*pevný a konečný*), můžeme ostatní řešení ohodnotit jako funkčně ekvivalentní. Jednotlivé varianty se liší nejen mírou obraznosti a expresivity, ale rovněž sémantikou – najdeme zde případy, kdy je v překladu správně zdůrazněn především sémantický rys „ukončenosti, hotovosti určité záležitosti“ (tady překladaelé volili spíše opisné nefrazeologické varianty – např. *hotová, připravený*), ale také případy, ve kterých jde spíše o „psychické vyčerpání nějaké osoby“ (např. *vyřízený, odrovnal*). Ačkoli mezi výsledky chybí binomiální struktury, můžeme v tabulce vidět mnoho sémanticky vhodných a poměrně expresivních českých frazémů (např. *udělat krátký proces, mít utrum, být celý pryč, dostat někoho, vyřídít někoho, odrovnat někoho*). Řešení jsou tedy funkční, avšak strukturně nivelizovaná.

Tabulka č. 31 – Binomiál *frank und frei*⁶⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
31	frank und frei	jasně; prostě a jasně; otevřeně; bez obalu; rovnou / na rovinu; bez vytáček; bez mučení	1	nenuceně	4.

Německý obrat *frank und frei* měl v našem korpusu pouze jeden výskyt, nalezená překladová varianta je však opět zajímavá, a to tím, že ačkoli v tomto případě čeština disponuje v podstatě identickým ekvivalentem německého spojení (*prostě a jasně*), překladatel se rozhodl použít jinou strategii. Jakožto překladový ekvivalent využil opisného nefrazeologického výrazu *nenuceně*. Hlavním důvodem zde byl zřejmě kontext, neboť celá věta, ve které se tento výraz nacházel, zní takto: „pravou ruku měl nenuceně kolem jejich ramen“. Do této situace by se tedy například žádný z idiomatických obrátů získaných z frazeologického slovníku nehodil. Ekvivalent proto hodnotíme jako funkční, ze sémantického hlediska proti němu samozřejmě nelze nic namítat, dochází zde však k podstatné nivelizaci, a to jak v rámci struktury, tak výrazových rysů (např. aliterace).

Tabulka č. 32 – Binomiál *Freud und Leid*⁶¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
32	Freud und Leid	slasti i strasti života; radost i bolest života; v životě všechno dobré i zlé	3	radost a bol	1.
				dobré i zlé	2.
				v radosti i strasti	1.

⁶⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~gpu930BvVw&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁶¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~0hSdQtGvJg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

K binomiálu *Freud und Leid* jsme v našem korpusu našli tři překladové varianty. Všichni překladatelé zde německé spojení převádějí důsledně opět binomiální konstrukcí, překlady proto hodnotíme dle Popovičovy systematizace jako výrazovou shodu. Jednotlivá řešení se sémanticky příliš neliší, jsou zde použity v podstatě synonymické výrazy, drobným rozdílem je pouze míra podobnosti zvolené lexikální kombinace s původním originálem. Všechny varianty jsou zcela funkční a adekvátní.

Tabulka č. 33 – Binomiál *frisch und munter*⁶²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
33	frisch und munter	svěží; svěží a čilý; čilý jako rybička; plný energie	3	svěží a čilá	1.
				svěží a čilý	1.
				svěží a čilá	1.

Překladová řešení zjištěná u binomiálního spojení *frisch und munter* se jedno od druhého z lexikálního hlediska kupodivu vůbec nelišila. Překladatelé očividně dali přednost převodu původního frazému pomocí obdobné české binomiální konstrukce, ačkoli jak vidíme v tabulce, frazeologický slovník nabízí další rozmanité obrazné i opisné ekvivalenty, které je při překladu možné použít. Nalezené korpusové varianty hodnotíme jako formálně i sémanticky identické ekvivalenty, k žádnému významnému výrazovému posunu při překladu nedošlo.

Tabulka č. 34 – Binomiál *mit Fug und Recht*⁶³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
34	mit Fug und Recht	plným právem; zcela po právu	5	oprávněně	4.
				právem	4.
				plným právem	3.

⁶²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~FshPaDZFh3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁶³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~tMnvz8EbUQ&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				po právu	4.
				upřímně	4.

U binomiálu *mit Fug und Recht* se v češtině překladatelům nenabízí žádný formálně a sémanticky identický ekvivalent. Výše v tabulce tedy můžeme vidět, že při převodu byl převládající strategií opis pomocí nefrazeologického výrazu (např. *právem, oprávněně*). Vyskytl se zde také jeden lehce sporný případ, a to překladatelská varianta *upřímně*, která se sice od ostatních řešení ze sémantického hlediska poměrně výrazně liší, po analýze daného kontextu jsme však usoudili, že se nejedná o nepochopení originálu, nýbrž pouze o lehký sémantický posun, a tak variantu hodnotíme také jako adekvátní opis původního frazému.

Tabulka č. 35 – Binomiál *gang und gäbe*⁶⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
35	gang und gäbe	úplně běžný/normální; zcela běžné/obvyklé; na denním pořádku	11	běžně	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				naprosto běžné	4.
				zcela běžné	4.
				na denním pořádku	3.
				na denním pořádku	3.
				běžné	4.
				běžná	4.
				běžně	4.
				běžné	4.
na denním pořádku	3.				

Binomiální konstrukce *gang und gäbe* měla v korpusu poměrně dost výskytů, a tak se nám k naší analýze nabízí zajímavá škála překladových variant. Máme zde zastoupeny zejména překladatelské postupy převodu původního výrazu pomocí formálně odlišného frazému (*na denním pořádku*) a také překlad pomocí nefrazeologického opisu (např. *běžně, zcela běžné*). Všechny uvedené varianty jsou ze sémantického hlediska v pořádku, je však zřejmé, že došlo k nivelizaci, neboť se v překladu nepodařila zachovat ani binomiální struktura originálu, ani

⁶⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~mxxb4fwC7J&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

aliterace komponentů. Jak si lze všimnout v tabulce, v jednom případě došlo také k úplnému vynechání originálního spojení, což lze hodnotit jako Popovičovu výrazovou ztrátu.

Tabulka č. 36 – Binomiál *Geld und Gut*⁶⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
36	Geld und Gut	všechn majetek; všechno, co kdo má; veškeré bohatství; veškeré statky	2	peněz a majetku peníze a statky	1. 1.

Německý binomiál *Geld und Gut* zaujme na první pohled zejména výraznou aliterací a právě její převod se ukázal při překladu jako největší problém. Jak vidíme v tabulce, překladatelé si bez potíží poradili s převedením původní binomiální struktury do češtiny, avšak kvůli systémovým rozdílům již nebylo možné přenést do cílového jazyka také původní aliteraci komponentů. Přesto bychom však nalezená řešení hodnotili spíše jako výrazovou shodu než jako nivelizaci, neboť se jedná o nevyhnutelný důsledek rozdílnosti obou jazyků.

Tabulka č. 37 – Binomiál *gesund und munter*⁶⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
37	gesund und munter	živ a zdrav; zdravý a čilý	6	živý a zdravý zdravý a svěží čilá a zdravá svěží a zdravá zdravý a čilý	1. 1. 1. 1. 1.

⁶⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~YtZCXebDdl&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁶⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Ha7qYH04jW&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				zdravá a čilá	1.
--	--	--	--	------------------	----

Při převodu německého spojení *gesund und munter* do češtiny nenastaly žádné výrazné problémy se sémantikou výrazu, zajímavá je však lexikální volba u jednotlivých variant. Jak můžeme vidět v tabulce, mezi řešeními se v různých kombinacích objevovala zejména adjektiva *živý*, *zdravý*, *čilý* a *svěží*. Jako nejvhodnější překladová řešení hodnotíme varianty *živý a zdravý* a také *zdravý a čilý* (respektive *zdravá a čilá*), neboť jsme stejné kombinace našli ve frazeologickém slovníku, z čehož můžeme soudit, že jsou v češtině nejvíce ustálené. Ostatní varianty bychom však dle Popoviče hodnotili také jako výrazovou shodu, neboť jsou dle frekvenční analýzy provedené pomocí internetového vyhledávače alespoň do jisté míry v češtině také zavedené.

Tabulka č. 38 – Binomiál *Gift und Galle*⁶⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
38	Gift und Galle	jed a žluč; žluč; sopit hněvem/vztekem; chrlit/dštít oheň a síru	3	jedem a žlučí jed a žluč jed	1. 1. 4.

U binomiálu *Gift und Galle* zaujme vedle aliterace komponentů také velmi specifická sémantika celku (viz význam spojení nalezený ve frazeologickém slovníku). Zajímalo nás tedy, jak si s převodem tohoto frazému poradí čeští překladatelé. Jak však vidíme v tabulce, při překladu nenastaly žádné větší problémy. Ve dvou případech překladatelé dokonce zachovali binomiální strukturu originálního výrazu, a tak až na ztrátu původní aliterace nedošlo k větším výrazovým ztrátám. Ve třetím případě pak nastala výraznější nivelizace, neboť při převodu zcela zanikl podvojný charakter německého obratu; ze sémantického hlediska jsou však všechny varianty adekvátní.

⁶⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~l6xbsViwU&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 39 – Binomiál *gut und gern*⁶⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
39	gut und gern	aspoň; nejméně; dobrých; takových; jistě; určitě; minimálně	26	bratru	3.
				s radostí	4.
				nejmíň	4.
				docela dobře	4.
				klidně	4.
				dobrého	4.
				dobrych	4.
				dobré	4.
				dobrych	4.
				docela dobře	4.
				rád a výhodně	4.
				docela	4.
				docela dobře	4.
				docela dobře	4.
				dobrych	4.
				docela dobře	4.
				rozhodně	4.
				krásně a klidně	4.
				přinejmenším	4.
				beze všeho a rádi	2.
docela dobře	4.				
dobrych	4.				
dobry	4.				
spánembohem	3.				
s klidem	4.				
dobře	4.				

Binomiál *gut und gern* nám pro tento výzkum nabídl velké množství rozličných překladatelských variant. V tabulce můžeme vidět, že jsou zde zastoupena překladatelská řešení obsahující jak obdobné české binomiální konstrukce (*beze všeho a rádi*), tak formálně odlišné a poměrně kreativní idiomatické výrazy cílového jazyka (např. *bratru*, *spánembohem*), a vedle nich také množství opisných nefrazeologických variant (např. *nejmíň*, *klidně*, *dobrych* a také nedostatečně idiomatické *krásně a klidně*). Ačkoli například nalezené

⁶⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~WVp2zfpE8c&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

české binomiální spojení a použité idiomatické výrazy působí na první pohled poněkud neobvykle, po analyzování kontextu jsme došli k závěru, že je jejich použití v dané situaci adekvátní a funkční. Musíme bohužel opět podotknout, že u všech variant došlo vzhledem k rozdílům mezi oběma jazyky k nutné ztrátě aliterace.

Tabulka č. 40 – Binomiál *mit Händen und Füßen*⁶⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
40	mit Händen und Füßen	zuby nehty; rukama nohama	11	rukama i nohama	1.
				rukama i nohama	1.
				rukama a nohama	1.
				samo	!
				rukama, nohama	1.
				rukama nohama	1.
				bubnovat a kopat	2.
				rukama nohama	1.
				zuby nehty	2.
				ruce ani nohy	1.
				zuby nehty	2.

U německého binomiálního spojení *mit Händen und Füßen* se nám v korpusu objevily v podstatě dvě hlavní překladové varianty – *rukama nohama* a *zuby nehty*. Jak vidíme, obě řešení zachovávají binomiální charakter původního výrazu, první varianta však na rozdíl od druhé pracuje navíc se stejnou představou jako němčina, tedy s výrazy popisujícími končetiny, proto ji hodnotíme jako formálně a sémanticky identický ekvivalent, zatímco druhé řešení (a také slovesnou variantu *bubnovat a kopat*) označujeme jako formálně lehce odlišný ekvivalent. Z hlediska Popovičovy systematizace jsou však obě varianty na stejné úrovni, neboť u nich nedošlo k výrazové ztrátě ani nivelizaci. Dále vidíme v tabulce také

⁶⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~sleCeFHsgL&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

obrat *ruce ani nohy*, který může působit nevhodně, v daném kontextu je však původní německý frazém užít opravdu v doslovném smyslu, a tak spojení hodnotíme jako funkční a ekvivalentní. Problematickým řešením je ovšem překladová varianta, která užívá výraz *samo*. Vzhledem k tomu, že v korpusu můžeme zkoumat bohužel pouze bezprostřední kontext, nelze zcela bez pochyb rozhodnout, že se jedná o chybný překlad. Domníváme se však, že sémantika slova *samo* se ve své podstatě neshoduje s významem původního německého binomiálního spojení, a proto řešení značíme jako sporné.

Tabulka č. 41 – Binomiál *Haus und Heim*⁷⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
41	Haus und Heim	domov	1	dům a domov	1.

Na binomiálu *Haus und Heim* bychom rádi ilustrovali, že i když frazeologický slovník navrhuje určitou překladovou variantu, ani jiná řešení nemusejí být chybná, naopak mohou být v určité situaci i adekvátnější. Jak lze vidět v tabulce, varianta nalezená v korpusu je v podstatě doslovným překladem původního spojení, a tudíž mu formálně odpovídá více než navrhovaný slovníkový ekvivalent. Ačkoli doslovný překlad nemusí být v případě binomiálů nejvhodnějším postupem, v tomto případě ho hodnotíme jako funkční, neboť v dané situaci příhodně zdůrazňuje jak hmotný (*dům*), tak abstraktní aspekt původního spojení (*domov*).

Tabulka č. 42 – Binomiál *Hinz und Kunz*⁷¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
42	Hinz und Kunz	kdekdo	2	kdokoliv	4.
				Petrem a Pavlem	2.

⁷⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~nYVeRr6ktu&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁷¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VQUQk5iNu&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Spojení *Hinz und Kunz* je jediným zde analyzovaným případem, ve kterém jsou komponenty binomiálu tvořeny vlastními jmény. V tabulce názorně vidíme, že si s touto skutečností poradil každý z překladatelů odlišně. V prvním překladu došlo k výrazové nivelizaci, neboť překladatel zvolil za původní obrat vysvětlení opisem pomocí sémanticky adekvátního výrazu *kdokoliv*. Druhý překladatel pak použil postup substituce a originální spojení nahradil ustáleným českým binomiálem *Petr nebo Pavel*. Ačkoli zde tedy byla zaměněna původní německá jména, výrazové rysy (včetně aliterace komponentů) byly úspěšně převedeny do cílového jazyka.

Tabulka č. 43 – Binomiál *für immer und ewig*⁷²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
43	für immer und ewig	po celý život; navždy; pořád; vždy; stále	9	provždy a navěky	4.
				jednou provždy	3.
				navždy	4.
				na věky věků	2.
				navždy a věčně	4.
				na věky věkův	2.
				úplně navždy a navěky	4.
				navždy	4.
				navždycky	4.

Binomiál *für immer und ewig* je v našem výzkumu dobrým příkladem toho, že není vždy nejlepším řešením snažit se za každou cenu zachovat strukturu originálního výrazu. Jak můžeme vidět výše, v korpusu se objevilo několik překladových variant, která napodobují binomiální tvar německého obratu, například *provždy a navěky*, *navždy a věčně* nebo *úplně navždy a navěky*. Tato spojení však hodnotíme jako neidiomatická, neboť dané kombinace výrazů nejsou v češtině ustálené. Pokud bychom binomiální strukturu chtěli do češtiny nějakým způsobem převést, je určitě zdařilejším řešením například forma *na věky věků* či

⁷²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ah5QuNWN6N&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

nebinomiální, zato však idiomatická vazba *jednou provždy*, případně opis pomocí nefrazeologického výrazu jako například *navždy*.

Tabulka č. 44 – Binomiál *Irrungen und Wurrungen*⁷³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
44	Irrungen und Wurrungen	omyly	3	zvraty a převraty	1.
				zmatku	4.
				omyly a zmatky	1.

Německé spojení *Irrungen und Wurrungen* jsme v korpusu našli pouze třikrát, i přesto nám však nabídlo poměrně zajímavé překladové varianty pro naši analýzu. Jak vidíme v tabulce, jednou se zde vyskytl nivelizovaný neutrální výraz *zmatek*, zbylá dvě řešení však po vzoru originálu pracují s binomiálními strukturami. Každá varianta zdůrazňuje svými komponenty trochu jiný aspekt sémantiky původního obratu, obě však hodnotíme jako řešení kontextově adekvátní.

Tabulka č. 45 – Binomiál *ja und amen*⁷⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
45	ja und amen	(~ sagen) souhlasit bez kritiky	10	jenom kýváš	4.
				na všechno kejvnu a spánembohem	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				„jo“ a „máš pravdu“	1.
				přikyvovat	4.
				ano a amen	1.
				alfou a omegou	2.

⁷³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~J0M4rMEbse&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁷⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~FueXj2px9Y&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				souhlasila jsem a řekla ámen	4.
				budiž a staň se	1.
				Amen	4.

Binomiál *ja und amen* je poměrně expresivní německé spojení. Této charakteristice však příliš neodpovídají zjištěné korpusové varianty. V tabulce můžeme vidět pouze několik málo hovorových překladatelských řešení (např. *na všechno kejvnu a spánembohem* nebo „*jo*“ a „*máš pravdu*“). Ostatní řešení jsou spíše neutrální (např. *přikyvnovat, jenom kýváš*) či dokonce knižní (*budiž a staň se*). Z hlediska překladatelských postupů zde však máme zastoupeny jak české varianty binomiální, tak opisné nefrazeologické obraty a také jeden příklad elipsy původního spojení. Zajímavým řešením je překlad pomocí binomiálu *alfa a omega*, který se od ostatních řešení výrazně liší ze sémantického hlediska. Jelikož se však originální binomiál v daném kontextu nevyskytoval ve svém obvyklém spojení se slovesem *sagen* jako v ostatních případech, nýbrž ve spojení „*die Seele des ganzen Betriebs, das Ja und Amen...*“, domníváme se, že zvolené překladové řešení svou sémantikou odpovídá úmyslům německého autora, a proto řešení hodnotíme rovněž jako adekvátní.

Tabulka č. 46 – Binomiál *vom Keller bis zum Dach*⁷⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
46	<i>vom Keller bis zum Dach</i>	od sklepa až po půdu	2	od sklepa až po střeche	1.
				od sklepa až po střeche	1.

U binomiálu *vom Keller bis zum Dach* se nám nabízejí dvě totožná řešení nalezená v korpusu. Jak můžeme vidět, od ekvivalentu získaného z frazeologického slovníku se liší pouze svým druhým komponentem. Jelikož jsou však obě binomiální kombinace v češtině užívané, hodnotíme nalezenou variantu jako funkční řešení, u kterého dle Popovičovy klasifikace nedochází k žádné výraznější výrazové nivelizaci.

⁷⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Xh1q9ceD5C&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 47 – Binomiál *Klatsch und Tratsch*⁷⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
47	Klatsch und Tratsch	tlachy; plky; povídačky; co si lidé říkají	1	drby	4.

Pro německé spojení *Klatsch und Tratsch* jsme v našem paralelním korpusu našli pouze jeden doklad. Ten je však přesto zajímavý, a to tím, že nám poskytuje vedle ekvivalentů získaných z frazeologického slovníku další možnou překladovou variantu. Ačkoli se ztrácí binomiální charakter originálního výrazu, je zde cílovému čtenáři vedle sémantiky německého spojení úspěšně zprostředkována také alespoň určitá míra původní expresivity.

Tabulka č. 48 – Binomiál *klipp und klar*⁷⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
48	klipp und klar	(úplně) jasný/zřejmý; jasný jako facka; nad slunce jasný; nabíledni	11	stručná a jasná	1.
				zcela otevřeně	3.
				stručně a jasně	1.
				prostě a jasně	1.
				stručně a jasně	1.
				bez obalu	3.
				<i>elipsa</i>	5.
				na plnou pusou	3.
				krátce a jasně	1.
				rovnou	4.

⁷⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~WEczX1KHx1&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁷⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Ze2RpPRp8r&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				jasně a zřejmě	1.
--	--	--	--	-------------------	----

Binomiál *klipp und klar* nám přináší velké množství zajímavých překladových variant. Jak je zřejmé z tabulky výše, ve většině překladů se podařilo zachovat původní podvojný charakter spojení. Můžeme zde vidět hned několik českých binomiálních variant, například *stručně a jasně* či *prostě a jasně*. Dále tu máme také několik zdařilých převodů pomocí formálně odlišných frazémů (např. *zcela otevřeně, bez obalu* nebo *na plnou pusu*) či nefrazeologického opisu (*rovnou*) a také jeden případ vynechání původního obratu, v důsledku čehož došlo dle Popovičovy systematizace posunů v překladu k naprosté výrazové ztrátě.

Tabulka č. 49 – Binomiál *Knall und Fall*⁷⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
49	Knall und Fall	na hodinu; okamžitě; z fleku; ihned; v tu ránu; najednou; náhle; znenadání; nečekaně; nenadále; z čista jasna	1	zčistajasna	2.

Spojení *Knall und Fall* je na první pohled výrazné rýmem svých komponentů, který ovšem znatelně ztěžuje překlad do cílového jazyka, pokud chceme tento rys zachovat. Jak však vidíme v tabulce, čeština disponuje obdobným ekvivalentem, který má podobné formální rysy jako originální výraz. Tímto výrazem je spřežka *zčistajasna*, která odpovídá původnímu binomiálu jak ze sémantického, tak z formálního hlediska. Hlavním rozdílem je zde pouze skutečnost, že zatímco německý binomiál by v Čermákově klasifikaci spadl do kategorie kolokačních frazémů, český výraz bychom řadili k lexikálním frazémům; z tohoto důvodu uvedenou překladovou variantu hodnotíme jako formálně lehce odlišný ekvivalent. Příklady dalších možných překladových variant lze čerpat z ekvivalentů vypsaných ze slovníku.

⁷⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2FBicAVMTF&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 50 – Binomiál *kurz und knapp*⁷⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
50	kurz und knapp	stručně	4	krátce a stručně	1.
				krátké... těsný	4.
				krátké a strohé	1.
				stručná	4.

Německý binomiál *kurz und knapp* má opět výraznou formální stránku, tentokrát se jedná o aliteraci komponentů. Jak vidíme v tabulce, tento výrazový rys se v překladech zachovat nepodařilo, avšak v jiných ohledech se jedná o zajímavé varianty. Jednou je zde obsažen překlad pomocí výrazu *stručná*, který v podstatě odpovídá ekvivalentu nalezenému ve frazeologickém slovníku. Dále v tabulce vidíme tři řešení, která pracují s velmi podobnými kombinacemi slov a všechna se snaží přenést do překladu původní binomiální strukturu. Překladové varianty *krátce a stručně* a dále *krátké a strohé* shodně vystupují v kontextu hodnocení určité mezilidské komunikace a označujeme je pro účely našeho výzkumu jako formálně a sémanticky identické ekvivalenty (i přes systémovou ztrátu aliterace). Třetí spojení se však vztahuje na popis oblečení, konkrétně na hodnocení obleku („*nohavice a rukávy mi jsou krátké, v pase a kolem hrudi je oblek těsný*“), a překladatel se zde z nějakého důvodu rozhodl rozvolnit původní binomiál do poměrně dlouhého a neidiomatického větného spojení. Z tohoto důvodu se domníváme, že se spíše než o binomiál jedná o nefrazeologický opis původního spojení. Vhodnějším řešením, které by věrněji kopírovalo strukturu původního výrazu, by zde mohlo být například použití obratu *jen taktak*.

⁷⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~1Ljx7Jdai3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 51 – Binomiál *kurz und klein schlagen*⁸⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
51	kurz und klein schlagen	někoho zmlátit/zřít; seřezat někoho jako psa; dát někomu nakládačku; seřezat někoho tak, že si tejdén neseďne	2	všechno rozbíjejí	4.
				všechno rozmlátí na padrť	3.

Binomiál *kurz und klein schlagen* je poměrně expresivní německý obrat, pro který v češtině existuje množství stylisticky odpovídajících překladových ekvivalentů (viz varianty vypsané z frazeologického slovníku). Jak můžeme vidět v tabulce, ze dvou nalezených výskytů zohlednil rys expresivity pouze jeden z nich. Zatímco tedy druhá varianta přinejmenším stylisticky odpovídá původnímu spojení, první varianta je zcela neutrální. U obou řešení získaných z korpusu se pak ztrácí originální binomiální struktura, došlo zde tedy ke strukturní nivelizaci.

Tabulka č. 52 – Binomiál *über kurz oder lang*⁸¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
52	über kurz oder lang	zanedlouho; zakrátko; co nevidět; dříve nebo později	28	dříve či později	1.
				dříve či později	1.
				dřív nebo později	1.
				dřív či později	1.
				dříve nebo později	1.

⁸⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~QWJSXdsQuf&viewmode=align&attrs=word&corname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁸¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2cjevs3vK6&viewmode=align&attrs=word&corname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				at' už dřív nebo později	1.
				v kratší nebo delší době	4.
				dřív či později	1.
				dříve nebo později	1.
				dřív či později	1.
				dříve nebo později	1.
				dříve či později	1.
				dříve či později	1.
				dřív nebo později	1.
				dříve nebo později	1.
				časem	4.
				dříve či později	1.
				dříve či později	1.
				za nějaký čas	3.
				dříve nebo později	1.
				dříve nebo později	1.
				dříve nebo později	1.
				dříve či později	1.
				dříve či později	1.
				dříve či později	1.
				dříve nebo později	1.
				dříve nebo později	1.
				dříve nebo později	1.

Pro německé binomiální spojení *über kurz oder lang* jsme v našem paralelním korpusu našli nejvíce dokladů. Jak si můžeme všimnout výše v tabulce, naprostá většina uvedených překladových variant (*dříve či později, dříve nebo později*) se víceméně shoduje nejen mezi sebou, ale také s jedním z překladových ekvivalentů získaných z frazeologického slovníku; hodnotíme je jako formálně a sémanticky identické ekvivalenty, u kterých nedošlo k žádnému výrazovému zeslabení. Vedle nich se zde však nachází také několik odlišných řešení, která bychom rádi okomentovali. Prvním případem je konstrukce *v kratší nebo delší době* – překladateli se sice podařilo zachovat strukturu původního výrazu, avšak výsledné spojení se v cílovém jazyce příliš nepoužívá a působí velmi doslovně, proto bychom je hodnotili spíše jako Popovičovu výrazovou nivelizaci. Dále zde máme neutrální variantu *časem*, která sémanticky původnímu výrazu odpovídá, je však opět silně nivelizovaná. Posledním případem je kreativní čapkovská varianta *za nějaký čásek*, která zaujme svou expresivitou. Do daného kontextu se hodí, a tak ji hodnotíme jako adekvátní řešení s lehkou strukturální nivelizací, neboť se v překladu ztrácí původní podvojná forma spojení.

Tabulka č. 53 – Binomiál *Land und Leute*⁸²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
53	Land und Leute	realie; země a lidé; země a její lid; země a její obyvatelé; region a jeho obyvatelé	8	krajina a lidé	1.
				zemi a lid	1.
				půdě a lidem	1.
				půdu a lidi	1.
				zemi a jejím obyvatelstvu	1.
				zemí a lidmi	1.
				<i>elipsa</i>	5.
				zemí a lidmi	1.

K binomiálu *Land und Leute* jsme v korpusu našli poměrně zajímavé a rozmanité překladové varianty. Jak můžeme vidět výše, až na jednu elipsu původního výrazu

⁸²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~GnuaZY4q2S&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

zachovávají všechna ostatní česká řešení původní binomiální strukturu; aliterace německého obratu se však naopak ve všech případech ztrácí. Všechna řešení bychom ale i přesto hodnotili jako Popovičovu výrazovou shodu, neboť překladatelé použili ustálená česká spojení, která i přes chybějící aliteraci působí v cílovém jazyce přirozeně a jsou hojně užívána (např. *země a lid* nebo *země a její obyvatelstvo*). Rovněž varianty, ve kterých je německé slovo *Land* v překladu chápáno poměrně doslovně a na první pohled možná sporně jako *krajina* či *půda*, jsme po analýze kontextu shledali zcela adekvátními řešeními.

Tabulka č. 54 – Binomiál *Leben und Treiben*⁸³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
54	Leben und Treiben	život; způsob života; ruch	3	život a rejdy	4.
				života a provozu	1.
				<i>elipsa</i>	5.

Německý obrat *Leben und Treiben* nám v korpusu nabídl sice pouze tři výskyty, z nichž v jednom byla navíc zjištěna elipsa původního binomiálu, přesto jsme ho do našeho výzkumu zařadili. Zejména druhý komponent tohoto spojení se totiž do češtiny převádí velmi obtížně, a tak nás zajímalo, jak si s ním překladatelé poradili. V prvním případě se jedná o kontext lidského jednání, a tak hodnotíme zvolenou kombinaci slov *život a rejdy* jako adekvátní řešení; nejedná se však o běžně používané spojení, proto tuto variantu značíme jako opis původního frazému. Druhé řešení pak popisuje chod určité městské oblasti, zvolené výrazy *život a provoz* jsou tedy také adekvátní tomuto kontextu; překladatel zde navíc užil ustálené české spojení, a proto bychom toto řešení vnímali jako výrazovou shodu.

⁸³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Lzjvh7xaCg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 55 – Binomiál *Leib und Gut*⁸⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
55	Leib und Gut	život i majetek; jmění/statky	1	život a jmění	1.

Binomiál *Leib und Gut* byl v našem korpusu obsažen pouze jednou, jde však opět o poměrně zajímavé spojení, a tak jsme se ho do našeho výzkumu rozhodli zahrnout. Jak vidíme v tabulce, překladatel se nenechal zmást doslovným významem komponentu *Leib* (česky *tělo*) a ve svém překladu použil rovněž binomiální konstrukci *život a jmění*. Tento obrat se v cílovém jazyce užívá a do daného kontextu se dobře hodí svou lehkou archaičností druhého komponentu, proto řešení hodnotíme jako adekvátní a funkční.

Tabulka č. 56 – Binomiál *leicht und locker*⁸⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
56	leicht und locker	levou zadní; bez obtíží; snadno	1	lehce a volně	4.

Německé spojení *leicht und locker* je opět nápadné výraznou aliterací komponentů, což samozřejmě ztěžuje převod obratu do cizího jazyka, chceme-li dosáhnout výrazově adekvátního překladu. Jak vidíme v tabulce, překladatel se rozhodl původní výraz převést do češtiny v podstatě doslovně pomocí analogické binomiální konstrukce *lehce a volně*. Vzhledem ke kontextu, ve kterém tento obrat vystupuje (popis nenáročné lidské aktivity), bychom však jako sémanticky vhodnější řešení upřednostnili například použití obratů *levou zadní* či *bez obtíží* (viz slovníkové ekvivalenty v tabulce výše). Uvedenou variantu proto hodnotíme jako neidiomatickou.

⁸⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VVZ45VLeiR&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁸⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~pexpZrfOMb&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 57 – Binomiál *List und Tücke*⁸⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
57	List und Tücke	všemi možnými prostředky; s nasazením všech sil; všemožně; podvodnými prostředky; podvodným způsobem; podvodně; lstí	2	d'ábelský lstivosti a potměšilosti	4. 4.

Německý binomiál *List und Tücke* je zajímavý především svou sémantikou, jak můžeme posoudit z ekvivalentů získaných z frazeologického slovníku. Vedle nich jsme pak v korpusu našli další dvě odlišné překladové varianty. V první variantě je zachována požadovaná expresivita, avšak ztrácí se podvojný charakter vazby, dochází zde tedy ke strukturní nivelizaci. U druhého řešení se překladatel naopak snažil původní strukturu zachovat, výsledné spojení však dle našeho názoru není v cílovém jazyce příliš ustálené, a tak je hodnotíme také jako lehkou nivelizaci.

Tabulka č. 58 – Binomiál *Lob und Tadel*⁸⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
58	Lob und Tadel	pochvala a výtka	1	chvála i hana	1.

Spojení *Lob und Tadel* nás i přes pouhý jeden výskyt v paralelním korpusu opět zaujalo zvoleným překladatelským řešením – to totiž může na první pohled působit pro dnešního čtenáře již poněkud archaicky. Přesto se však jedná o zcela adekvátní řešení, neboť zde jde o překlad německého díla z první poloviny minulého století, a tak se do kontextu tato varianta

⁸⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~d4C8dVvPVN&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁸⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~mkZW5f8vt4&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

výborně hodí. Překladatel navíc dbal kromě stylu také na zachování původní konstrukce, proto řešení hodnotíme jako Popovičovu výrazovou shodu.

Tabulka č. 59 – Binomiál *Lug und Trug*⁸⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
59	Lug und Trug	lež a podvod; lež a faleš; lež a klam; klam a mam; šalba a faleš; šalba a klam	6	podvod a lež	1.
				nepravost	4.
				podraz	4.
				lží a podvádění	1.
				podvod a klam	1.
				lež a podvod	1.

Německé spojení *Lug und Trug* je dalším příkladem binomiálu, který je výrazný díky rýmu svých komponentů. Podíváme-li se na zjištěné korpusové překladové varianty, můžeme si všimnout, že se tento rys bohužel při převodu nepodařilo zachovat. Jinak se však jedná o zdařilá překladatelská řešení, která různými způsoby kombinují synonymické výrazy a až na dvě výjimky kopírují strukturu původního výrazu. České binomiální konstrukce tedy hodnotíme jako výrazovou shodu, výrazy nebinomiálního charakteru by pak spadaly pod Popovičovu výrazovou nivelizaci.

Tabulka č. 60 – Binomiál *Lust und Freude*⁸⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
60	Lust und Freude	jedna radost; jedna báseň	3	slast a radost	1.
				potěšení	1.

⁸⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~N6dGn3gBPI&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

⁸⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~7uJsrJGUcA&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				a radosti	
				rozkoš a potěšení	1.

K binomiálu *Lust und Freude* jsme ve frazeologickém slovníku našli dva české idiomatické ekvivalenty. Jak však můžeme vidět v tabulce, varianty nalezené v korpusu se s nimi ani v jednom případě neshodují. Překladaelé se zde očividně snažili zachovat především originální podvojnou strukturu výrazu, slovníkové ekvivalenty by se dle analýzy kontextu navíc do daných situací sémanticky nehodily (ve všech třech případech se jedná o popis lidských pocitů). Jde o dobrý příklad toho, že slovníkové ekvivalenty nelze při překladu pouze bez rozmyslu přejímat, nýbrž že je vždy nutné důkladně zvážit jejich vhodnost v dané komunikační situaci. Zjištěná řešení proto považujeme za adekvátní a v češtině poměrně ustálená a hodnotíme je jako výrazovou shodu.

Tabulka č. 61 – Binomiál *Lust und Laune*⁹⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
61	Lust und Laune	po(dle) libosti; dosyta; podle chuti; podle nálady	8	po libosti	3.
				podle libosti a rozmaru	4.
				podle choutek a nálady	4.
				pro zábavu i potěšení	1.
				chuť nebo náladu	1.
				podle chuti a nálady	1.
				podle nálady	3.
				podle chuti a nálady	1.

Německý obrat *Lust und Laune* je opět ozvláštněn aliterací komponentů. Podíváme-li se do tabulky, můžeme vidět, že tento formální rys se překladatelům do cílového jazyka nepodařilo

⁹⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~sqE3kGIT2Q&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

převést, jinak jsou zde však zastoupeny zdařilé a funkční překladové varianty – a to jak řešení zachovávající původní binomiální charakter (např. běžně užívaná spojení *pro zábavu i potěšení*, *podle chuti a nálady* nebo nové kreativní varianty jako třeba *podle libosti a rozmaru*). Dále jsme v korpusu našli také dvě řešení, u kterých dal překladatel před původní strukturou přednost nebinomiální vazbě, dbal však na její zavedenost v cílovém jazyce (např. *po libosti* nebo *podle nálady*), což lze přes nutnou strukturní nivelizaci také považovat za adekvátní překladatelský postup.

Tabulka č. 62 – Binomiál *Lust und Liebe*⁹¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
62	Lust und Liebe	nadšení a láska; velké zaujetí; s nadšením; s nadšením a láskou; s velkým zaujetím; dávat do něčeho všechno; dělat něco celým srdcem / z duše rád	3	radosti a lásky	1.
				slast a lásku	4.
				s potěšením a láskou	4.

Také binomiál *Lust und Liebe* se vyznačuje výraznou aliterací svých komponentů, která se ale u překladových řešení nalezených v korpusu ztratila. Překladatelé se však alespoň snažili zachovat původní podvojný charakter spojení. Jakožto ustálený český binomiál jsme nicméně hodnotili pouze první řešení, jelikož druhé dvě varianty nejsou v cílovém jazyce pevněji zavedené; u třetího řešení by například bylo vhodné zaměnit pořadí komponentů, neboť jak jsme psali již v teoretické části této práce, důležitou roli hraje u binomiálů nejen lexikální volba komponentů, nýbrž také jejich pořadí.

91

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~aEHBgM13Le&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 63 – Binomiál *Mal für Mal*⁹²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
63	Mal für Mal	pokaždé znovu	1	pokaždé	4.

S aliterací komponentů se setkáváme také v případě binomiálu *Mal für Mal*, jelikož jsou zde obě části spojení realizovány stejným výrazem. Vzhledem k systémovým rozdílům mezi němčinou a češtinou však v tabulce vidíme, že ačkoli je zvolené překladové řešení sémanticky funkční (můžeme jej srovnat také s ekvivalentem získaným z frazeologického slovníku), došlo v překladu k nivelizaci. Pokud bychom chtěli zachovat původní binomiální strukturu a také aliteraci komponentů, bylo by vhodnější použít český obrat *znovu a znovu*.

Tabulka č. 64 – Binomiál *durch Mark und Bein*⁹³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
64	durch Mark und Bein	až do morku kostí; celým tělem	9	do morku kostí	1.
				až do morku kostí	1.
				až do morku kostí	1.
				až do morku kostí	1.
				do morku kostí	1.
				až do morku kostí	1.
				celým tělem	4.
				zamrazilo ho	3.
				do kostí	4.

⁹²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~|CjCNQADd9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁹³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~rJ978pXLet&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Pro německé spojení *durch Mark und Bein* se v českém jazyce nabízí sémanticky ekvivalentní, avšak strukturně odlišná překladová varianta (*až do morku kostí*), která má v naší tabulce výsledků nalezených v korpusu rovněž výraznou převahu. Vedle ní zde však máme zastoupena také další překladatelská řešení, a to jak idiomatické vazby (*zamrazilo ho*), tak varianty spíše opisné, kterým chybí v cílovém jazyce větší ustálenost (např. *pronikat celým tělem* nebo *do kostí*). Všechna řešení hodnotíme jako funkční, liší se však zvoleným překladatelským postupem a také mírou výrazové shody mezi originálem a překladem.

Tabulka č. 65 – Binomiál *mit Mann und Maus*⁹⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
65	mit Mann und Maus	se všemi zúčastněnými / s veškerým osazenstvem; kompletně; se vším všudy; všichni; komplet	6	ani myš	3.
				se všemi	4.
				se vším všudy	2.
				se vším všudy	2.
				i s posádkou	4.
				se vším všudy	2.

Binomiál *mit Mann und Maus* zaujme opět nejen aliterací svých komponentů, nýbrž také jejich samotnou lexikální stránkou. V češtině tomuto specifickému obratu chybí podobný protějšek, a tak je velmi zajímavé prozkoumat, jak si s tímto systémovým rozdílem poradili čeští překladatelé. V tabulce výše máme možnost vidět poměrně rozmanité překladové varianty – nechybí zde česká binomiální struktura *se vším všudy*, která však využívá jiné lexikum než původní výraz, dále tu máme také idiomatickou vazbu *ani myš* a v neposlední řadě také dvě opisné varianty *se všemi* a *i s posádkou*. Ze sémantického hlediska se jedná o funkční řešení, rozdíly nastávají opět pouze na rovině formální a výrazové.

⁹⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~XV90cE49VV&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 66 – Binomiál *mit Müh und Not*⁹⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
66	mit Müh und Not	(jen) stěží; sotva; s velkým vypětím; jen s vypětím všech sil; s velkými obtížemi; s velkou námahou; horko těžko; jen tak tak	2	s takovou námahou	4.
				s největšími obtížemi	4.

Pro německý binomiální obrat *mit Müh und Not* existuje v češtině mimo množství jiných překladových variant také strukturně podobný binomiální ekvivalent *jen tak tak* či *horko těžko*. Jak však můžeme vidět zde v tabulce, v nalezených korpusových řešeních ho ani jeden z překladatelů nevyužil. Zato zde nacházíme dvě vzájemně podobná opisná nefrazeologická řešení, která originálnímu výrazu sémanticky odpovídají, dochází u nich však ke změně struktury.

Tabulka č. 67 – Binomiál *bei Nacht und Nebel*⁹⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
67	bei Nacht und Nebel	v noci; za tmy; pod rouškou tmy; ve vši tichosti; potichu; potichoučku; potají; nepozorovaně	14	potají	4.
				v mlhavé noci	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				v noci a v mlze	4.
				za noci a mlhy	4.
				v tichu a ve tmě	4.
				potají	4.
				v noci	4.

⁹⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~4jqhx0ANf0&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

⁹⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~13FbKMMUR3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				<i>elipsa</i>	5.
				pod rouškou noci	3.
				potají	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				v noci a za mlhy	4.
				bez rozloučení	4.

V našem paralelním korpusu jsme sice našli poměrně hodně výskytů německého binomiálního spojení *bei Nacht und Nebel*, mezi jeho překladovými variantami se však vyskytovalo překvapivé množství sporných řešení. Adekvátních překladových variant (např. *potají*, *pod rouškou noci* nebo i *bez rozloučení*) mezi výsledky kupodivu mnoho není. Naopak tu máme hned tři případy naprostého vynechání původního výrazu a dále také několik příliš doslovných překladatelských řešení, u kterých dle našeho názoru dochází právě kvůli doslovnosti a přílišnému lpění na lexikálním zastoupení německého spojení k zastření významu originálu. Ve všech případech, které jsme v korpusu našli, užili autoři originálu německé spojení právě ve významu *potají*, *nepozorovaně* či případně *za tmy*, *pod rouškou tmy*. Doslovným překladem, ke kterému se někteří čeští překladatelé uchýlili, však došlo k určitému významovému posunu – do popředí zde vystupuje spíše objektivní popis doby (a počasí) než určité subjektivní hodnocení situace (např. u variant *v noci a mlze*, *za noci a mlhy* nebo *v tichu a ve tmě*). Ačkoli jsou tato řešení sporná, nakonec jsme se je rozhodli hodnotit jako funkční, avšak i přes jejich binomiální charakter je označujeme pouze jako nefrazeologický opis původní konstrukce.

Tabulka č. 68 – Binomiál *nie und nirgends*⁹⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
68	nie und nirgends	nikdy; v žádném případě; za žádných okolností; nikdy v životě	4	nikdy a nikde	1.
				nikdy a nikde	1.
				nikdy	1.

⁹⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ihXQ5WcWET&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				a nikde	
				nikdy	4.

Binomiál *nie und nirgends* opět zaujme především aliterací komponentů a také svou rezolutností z hlediska sémantického. Obě tyto vlastnosti se zřejmě snažili zprostředkovat při převodu také překladatelé, jejichž řešení můžeme vidět výše v tabulce. Vidíme, že až na jednu výjimku (*nikdy*) zde máme samá doslovná překladatelská řešení, která zachovávají jak původní charakter spojení, tak aliteraci komponentů (*nikdy a nikde*). Tuto variantu hodnotíme jako funkční, upřednostnili bychom zde však i za cenu určité nivelizace spíše volnější řešení jako například *v žádném případě* nebo *za žádných okolností*, které můžeme vidět mezi ekvivalenty získanými z frazeologického slovníku. Domníváme se totiž, že jsou na rozdíl od použité podvojně varianty v češtině ustálenější a znějí idiomatičtěji.

Tabulka č. 69 – Binomiál *Not und Elend*⁹⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
69	Not und Elend	bída s nouzí	4	bída s nouzí	1.
				z bídy a nouze	1.
				nouze a hlad	4.
				nedostatku a bídy	4.

Německé spojení *Not und Elend* lze do češtiny převádět pomocí velmi podobné binomiální struktury *bída s nouzí*, která je v češtině běžně užívaná. Jak můžeme vidět v tabulce výše, dva za čtyř překladatelů tento ekvivalent ve svých překladech skutečně použili. Zbylí dva překladatelé pak také napodobili podvojnou strukturu původního obratu, rozhodli se však pro jiné lexikální obsazení komponentů. Ačkoli jejich řešení svou sémantikou odpovídají originálu, domníváme se, že právě kvůli lexikální volbě komponentů působí tato spojení v cílovém jazyce neidiomaticky. Jelikož překladatelé měli k dispozici systémový ekvivalent původního binomiálu, ale rozhodli se ho nepoužít, hodnotíme tato dvě řešení jako nefrazeologický opis originálu, neboť se zde ztrácí uzuálnost výrazu, kterou se originál na rozdíl od zvoleného překladu vyznačoval.

⁹⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~fzm02klCWg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 70 – Binomiál *null und nichtig*⁹⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
70	null und nichtig	(zcela neplatný); prohlásit něco za (zcela) neplatné	6	neplatné	4.
				nicotná nula	3.
				neexistujícího	4.
				zcela znemožněna	4.
				za neplatný, za něco, co vůbec nebylo	4.
				k ničemu a zbytečná	4.

Na nalezených překladových variantách k německému spojení *null und nichtig* lze opět dobře ilustrovat, jakými rozličnými způsoby překladatelé postupují, když mají za úkol přeložit binomiální výraz, který však nemá v cílovém jazyce strukturně podobný ekvivalent. Dvakrát zde vidíme případ jednoduchého nefrazeologického opisu (*neplatné*, *neexistujícího*), dále nefrazeologický opis, ve kterém však překladatel zdůraznil původní rys aliterace (*zcela znemožněna*), pak také jeden idiomatičtější a expresivnější obrat (*nicotná nula*) a nakonec dvě řešení, ve kterých se překladatelé snažili zachovat původní podvojnou strukturu výrazu. Stejně jako v předešlém případě však tyto dvě varianty působí příliš doslovným dojmem a rozhodně nelze hovořit o ustálenosti daných formulací; hodnotíme je proto jako opisná řešení.

Tabulka č. 71 – Binomiál *Ross und Reiter*¹⁰⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
71	Ross und Reiter	(~ nennen) říci jasně/naplno; nazvat plným jménem	2	pro koně i rytíře	1.
				vyklopíte	3.

⁹⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~cCP77ZDONb&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹⁰⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~qCkMp3U8DO&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

U binomiálu *Ross und Reiter* jsme v našem paralelním korpusu našli pouze dva výskyty. I přes tento malý počet se však jedná o zajímavý případ, neboť jak můžeme vidět v tabulce, jednou bylo spojení v kontextu použito ve svém doslovném a podruhé ve svém přeneseném, frazeologickém významu. Obě překladatelská řešení jsou tedy v daných situacích adekvátní a funkční, u prvního řešení samozřejmě zaniká obrazný význam spojení – což zde ale není důsledkem nivelizace, nýbrž oné doslovnosti. U druhého se naopak ztrácí původní struktura originálu, překladatel však alespoň správně usiloval o zachování určitého stupně expresivity.

Tabulka č. 72 – Binomiál *außer Rand und Band*¹⁰¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
72	außer Rand und Band	jako utrženéj ze řetězu; rozdivočelej; bez sebe; celý pryč; u vytržení; bláznit; třeštit; řídit	9	třeštit	3.
				zběsile vyvádět	3.
				bez sebe	3.
				<i>elipsa</i>	5.
				bez sebe	3.
				rozzuřený	4.
				bez sebe	3.
				vyvede z rovnováhy	3.
				rozzuřil	4.

Německý binomiál *außer Rand und Stand* je poměrně expresivní slovní spojení, jak lze vidět na příkladech překladových ekvivalentů získaných z frazeologického slovníku. Tohoto stylistického rysu si až na jeden případ elipsy byli při převodu vědomi všichni překladatelé, i tak lze nicméně u jednotlivých řešení pozorovat v míře expresivity určité rozdíly. Máme zde zastoupeny jak varianty víceméně neutrální (např. *vyvede z rovnováhy*), tak mírně expresivní (např. *rozzuřený* nebo *bez sebe*) a nechybí ani jedno silně expresivní řešení (*zběsile vyvádět*). Z formálního hlediska bychom však všechna tato řešení hodnotili jako nivelizaci, a to kvůli ztrátě původní podvojně struktury, čímž zanikl také rým originálních komponentů.

101

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JijWn5YYGw&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 73 – Binomiál *Rang und Stand*¹⁰²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
73	Rang und Stand	hodnost a postavení; hodnost a stav	3	stav a postavení	1.
				hodnosti a stavu	1.
				stavu a urození	4.

Překladové varianty nalezené u spojení *Rang und Stand* mohou na první pohled působit velmi podobně, rádi bychom však poukázali na rozdíly v jejich užitelnosti, na kterou má vliv zejména lexikální obsazení komponentů. Zatímco například první dvě řešení lze hodnotit jako spojení ustálená v cílovém jazyce, což lze ověřit například jednoduchou frekvenční analýzou na internetu, třetí řešení již musíme označit jako neidiomatické, neboť se v češtině v této slovní kombinaci příliš neužívá. Z hlediska sémantického však lze všechny uvedené překladové varianty považovat za funkční.

Tabulka č. 74 – Binomiál *mit Rat und Tat*¹⁰³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
74	mit Rat und Tat	radou i skutkem; radou i činem	11	radou i činy	1.
				radou i skutkem	1.
				radou a skutkem	1.
				radou i skutkem	1.
				radou i činem	1.
				slovem i činem	1.
				radou	1.

¹⁰²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~dkskk1E8C&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹⁰³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~zaRzvVtcF9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				i skutky	
				radou i skutkem	1.
				radou i skutkem	1.
				radou i skutkem	1.
				radou i činem	1.

Také binomiál *mit Rat und Tat* nám v korpusu pro náš výzkum nabídl množství velmi podobných překladatelských řešení. Nejčastěji se v naší tabulce objevuje varianta *radou i skutkem*, jež se shoduje také s jedním z ekvivalentů nalezených ve frazeologickém slovníku. Dále tu máme variantu *radou a skutkem*, která se od prvního řešení liší pouze relátorem, zde tedy spojkou mezi oběma komponenty daného obratu, a také řešení *radou i skutky*, jež se od první varianty odlišuje naopak číslem podstatných jmen. Vedle těchto překladů tu můžeme vidět také spojení *radou i činem* (respektive *radou i činy*), které se rovněž vyskytuje mezi slovníkovými ekvivalenty německého binomiálu. Jako poslední varianta byl nalezen obrat *slovem i činem*; i zde se jedná o funkční řešení. Veškeré nalezené výsledky tedy hodnotíme jako Popovičovu výrazovou shodu.

Tabulka č. 75 – Binomiál *recht und schlecht*¹⁰⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
75	recht und schlecht	přiměřeně; jen tak tak; jakž takž; správný a špatný	3	správné a špatné	1.
				jakž takž	2.
				jen taktak	2.

U českých překladových variant německého spojení *recht und schlecht*, jsme opět narazili na jedno řešení, ve kterém je původní binomiál přeložen doslovně (*správné a špatné*). V tomto případě se však nejedná o chybu, neboť překladatel správně pochopil, že originální spojení je zde autorem opravdu myšleno ve svém doslovném znění. Druhé dvě varianty naopak v originálních kontextech vystupují ve svých obrazných významech, což překladatelé opět vhodně reflektovali ve svých překladatelských řešeních. V tabulce můžeme vidět, že ačkoli

¹⁰⁴

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2YZDPeonBo&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

jsou jejich varianty formálně lehce odlišné od originálního obratu, oběma překladatelům se podařilo přenést do cílového jazyka podvojnou strukturu originálu. Řešení tedy hodnotíme jako Popovičovu výrazovou shodu.

Tabulka č. 76 – Binomiál *rühren und regen*¹⁰⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
76	rühren und regen	jevit známky života; pohnout se; reagovat	2	ani hnout	4.
				sunou a táhnou	4.

Německý binomiál *rühren und regen* se jako množství podobných spojení vyznačuje aliterací svých komponentů. Tu se však ani v jednom nalezeném případě překladatelům nepodařilo do cílového jazyka převést. Ostatně pouze jedna ze dvou variant zachovává původní podvojnou strukturu spojení, na druhou stranu však tato zvolená kombinace není v češtině pevně ustálená. Jako zdařilejší a přirozenější překladatelské řešení proto hodnotíme sice nebinomiální, zato výstižné první řešení.

Tabulka č. 77 – Binomiál *Rütteln und Schütteln*¹⁰⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
77	Rütteln und Schütteln	třást; třepat; lomcovat; otřásat se; drkotat	2	otřásání a natřásání	4.
				kodrcání	3.

V případě německého spojení *Rütteln und Schütteln* jsme v našem korpusu našli také pouze dva výskyty. Překladatelé se i v tomto případě rozcházel v použitých překladatelských postupech – první řešení se snaží více o doslovný, věrný překlad (lze tu vidět i snahu o zachování původního rýmu komponentů), druhé řešení pak zdůrazňuje spíše expresivitu výrazu. Obě varianty hodnotíme jako funkční, zároveň však také jako nivelizované, neboť

¹⁰⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~wONTi8TfbU&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹⁰⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~H44AW0Xxd4&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

první varianta není v tomto znění v cílovém jazyce příliš ustálená a u druhé se pak ztrácí původní forma výrazu.

Tabulka č. 78 – Binomiál *mit Sack und Pack*¹⁰⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
78	mit Sack und Pack	se vším všudy; sakumpak; sakumprásk; sakumprdum	6	se vším, co měli	4.
				svých pět švestek	3.
				obloženi zavazadly	4.
				se vším všudy	2.
				se vším, co měli	4.
				se vším svým majetkem	4.

Binomiál *mit Sack und Pack* je dalším příkladem poměrně expresivního německého obratu, který je navíc ozvláštněn rýmem svých komponentů. Ačkoli právě rým se v překladech zcela ztrácel, stylistické rysy originálu se překladatelé snažili do cílového jazyka ve většině případů převést. V tabulce můžeme vidět zdařilou překladovou variantu užívající českého binomiálu *se vším všudy*, dále pak expresivní řešení *svých pět švestek*, které originální spojení rovněž vhodně vystihuje. Expresivnost originálu se snažil zdůraznit také překladatel, jenž německé spojení přeložil jako *obloženi zavazadly*, zde bychom však dali přednost spíše ustálenější variantě *obtěžkáni zavazadly*. Zbývá překladatelská řešení pak užívají především opisných nefrazeologických variant (např. *se vším svým majetkem* nebo *se vším, co měli*).

¹⁰⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~5LKcuug4BP&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 79 – Binomiál *Saft und Kraft*¹⁰⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
79	Saft und Kraft	šťáva; elán; nadšení; (ohne ~) nemastný neslaný; slabej; slabej jako moucha; malátný; zdrchaný	3	mízy a síly (bez) šťávy a síly plný mízy a energie	4. 4. 4.

S rýmem komponentů se setkáváme také v případě binomiálu *Saft und Kraft*. S převodem tohoto spojení měli čeští překladatelé očividně poněkud problém. Všechna nalezená řešení jsou totiž sice přeložená víceméně doslovně, tedy sémanticky adekvátně, chybí jim však ustálenost a idiomaticita v cílovém jazyce (obzvláště užití výrazu *míza* hodnotíme v daných kontextech jako nevhodné). Jak přitom můžeme vidět výše, frazeologický slovník nám nabízí celou řadu vhodných překladových ekvivalentů, mezi nimiž si můžeme rovněž všimnout jedné binomiální struktury (*nemastný neslaný*). Je samozřejmě vždy třeba zvážit možnost a vhodnost užití takového spojení v daném kontextu, nicméně se domníváme, že by v těchto případech bylo vhodnější užít spíše zavedený (jednoslovný) výraz než se nutně snažit vytvářet binomiální spojení, pokud není v cílovém jazyce vnímáno jako idiomatické.

Tabulka č. 80 – Binomiál *in Saus und Braus*¹⁰⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
80	in Saus und Braus	v přepychu; v blahobytu; v hojnosti; v nadbytku; požívačně	1	v hýřivém opojení	4.

¹⁰⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~RW6gmWHZ0L&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹⁰⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~E2oBFXur6o&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Také spojení *in Saus und Braus* se vedle podvojně struktury vyznačuje rýmem komponentů. Čeština však obdobný překladový ekvivalent nenabízí, a tak můžeme již mezi překladovými variantami vypsány z frazeologického slovníku vidět samé nebinomiální obraty. Obdobné řešení jsme našli i v našem paralelním korpusu. Ze sémantického hlediska se jedná o funkční ekvivalent originálu, z hlediska strukturního však musíme konstatovat výrazovou nivelizaci.

Tabulka č. 81 – Binomiál *Schall und Rauch*¹¹⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
81	Schall und Rauch	šalba a klam; klam a mam; jen plané mluvení do větru; jen plané řeči; prázdná slova; pouhý tlachy	2	jen prázdný zvuk	3.
				jen prázdný zvuk a dým	4.

Německý binomiál *Schall und Rauch* může dle kontextu nabývat poměrně rozličné významy (srov. např. slovníkové ekvivalenty *šalba a klam* a spojení *prázdná slova*). Překladové varianty, které jsme v našem paralelním korpusu našli, byly z hlediska sémantického zvoleny vhodně, jediný problém tak nastal u druhého řešení, které hodnotíme jako příliš doslovné. Lepším řešením je první uvedená varianta, ve které se sice ztrácí původní podvojná struktura originálu, zato se však jedná o ustálený český obrat. Druhá varianta se sice snaží převést původní formu do cílového jazyka, výsledné spojení však působí nepřírozně, a proto ho značíme jako nefrazeologický nivelizovaný opis.

110

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~AU8rUEdD2J&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 82 – Binomiál *schalten und walten*¹¹¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
82	schalten und walten	vládnout (si); dělat něco po svém; dělat si, co se komu zachce; dělat něco podle libosti; mít volnost; mít volnou ruku	7	hospodařit	4.
				manipulovat a vládnout	4.
				<i>špatně zarovnáno</i>	!
				byla by svou vlastní paní	3.
				nakládá	4.
				dělá si	4.
				vaří peče smaží vládne	4.

Německé spojení *schalten und walten* pracuje vedle binomiální struktury také s rýmem svých komponentů. Jak můžeme vidět v tabulce, rým se ztrácí v překladech zcela a binomiálnost najdeme pouze ve variantě *manipulovat a vládnout*, která ovšem na druhou stranu působí v cílovém jazyce neidiomaticky. Vedle ní tu máme ještě jednu překladovou variantu, která dbá na vícenásobnou strukturu překladového řešení, a to *vaří peče smaží vládne*. Zde nastává kromě chybějící interpunkce stejný problém jako u předchozího řešení – překlad nepůsobí na cílového čtenáře přirozeně, navíc tady ze sémantického hlediska došlo k neopodstatněné explicitaci. Ostatní varianty jsou mnohem zdařilejší, ačkoli u všech dochází ke změně struktury (např. *hospodařit, dělá si* nebo idiomatické *byla by svou vlastní paní*). Nakonec zde máme také jeden výskyt německého binomiálu, ke kterému nebylo možné přiřadit jeho protějšek, neboť byl překladový text v korpusu špatně zarovnan, což znamená, že si úsek originálu a překladu vzájemně neodpovídaly.

111

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~3vWNCfLnV&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 83 – Binomiál *schief und krumm*¹¹²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
83	schief und krumm	zkřivený; křivý; šikmý; ohnutý	1	shrbený a křivý	4.

Binomiál *schief und krumm* jsme v korpusu našli pouze jednou, zařadili jsme ho však do našeho výzkumu z toho důvodu, že bychom rádi okomentovali jistou spornost uvedené překladové varianty. Ze sémantického hlediska nelze uvedenému řešení nic vytknout, i na základě frekvenční analýzy se však domníváme, že toto spojení není v cílovém jazyce ustálené, a může tak na čtenáře na rozdíl od původního idiomatického obratu působit nepřirozeně. Z tohoto důvodu ho hodnotíme jako nefrazeologický opis, je ale nicméně třeba podotknout, že by tato překladová varianta i přes uvedené nedostatky jistě nevedla k nesrozumitelnosti překladu, neboť i původní výraz byl na rozdíl od mnohých jiných binomiálů v podstatě sémanticky průhledný.

Tabulka č. 84 – Binomiál *Schlag auf Schlag*¹¹³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
84	Schlag auf Schlag	ráz na ráz; rychle; odsejpat; v rychlém sledu	21	rána za ranou	1.
				křížovaly	4.
				naráz a naráz	4.
				ráz na ráz	1.
				ráz na ráz	1.
				ráz na ráz	1.
				postupně	4.
				ráz na ráz	1.
				ráz na ráz	1.
úder za	1.				

¹¹²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~eRNPE0sXyd&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹¹³

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~6CTGFMD75V&viewmode=align&attr_s=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				úderem	
				ráz naráz	1.
				rázně	4.
				rána za ránou	1.
				ráz na ráz	1.
				ráz na ráz	1.
				ráz na ráz	1.
				ráz naráz	1.
				výbuch za výbuchem	1.
				rána za ranou	1.
				ráz na ráz	1.
				jeden úder za druhým	1.

Německé spojení *Schlag auf Schlag* mělo v našem subkorpusu poměrně hodně výskytů. Ačkoli se některé varianty opakovaly, celkem vzato jsme měli k dispozici rozmanitý výběr překladových variant. Jak si můžeme všimnout v tabulce, jsou tu zastoupeny jak idiomatické a opisné obraty označující nějaký rychlý sled (*ráz na ráz*, *rázně* či *křížovaly*), tak podvojná řešení, která pracují spíše s doslovným významem původního binomiálu (*rána za ránou*, *úder za úderem* nebo *jeden úder za druhým*). Nakonec se zde vyskytuje rovněž jedno problematické řešení *naráz a naráz*, které není pro cílový jazyk idiomatické. Nevede však dle našeho názoru k možnému nepochopení situace ze strany čtenáře, a proto ho hodnotíme pouze jako ne příliš vhodné opisné řešení.

Tabulka č. 85 – Binomiál *schlicht und einfach*¹¹⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
85	schlicht und einfach	zkrátka a dobře; prostě; jednoduše; zkrátka	11	velice prostá	4.
				prostě	4.
				prostě a jednoduše	1.
				jednoduché	4.
				prostě a jednoduše	1.
				docela	4.

114

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~rOGzDT2660&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				jednoduše	
				jednoduše a prostě	1.
				jednoduše	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				jednoduše a prostě	1.
				prostě	4.

Také u binomiálu *schlicht und einfach* najdeme zastoupené rozličné překladatelské postupy – v tabulce můžeme vidět doslovné překladové varianty zachovávající původní podvojný charakter (např. *prostě a jednoduše*, respektive *jednoduše a prostě*), dále opisná řešení lišící se stupněm intenzity (*prostě, docela jednoduše, velice prostě*) a nakonec také jeden případ elipsy, kdy se původní výraz v překladu zcela ztrácí. Je zajímavé, že pokud srovnáme použité binomiální varianty s ekvivalentem zjištěným ve frazeologickém slovníku (*zkrátka a dobře*), zjistíme, že toto řešení se v korpusu nevyskytlo ani jednou a naopak nejčastější řešení z korpusu (*prostě a jednoduše*) není vůbec uvedeno mezi slovníkovými variantami. Dá se tedy říci, že se zde oba překladové zdroje v podstatě doplňují.

Tabulka č. 86 – Binomiál *Schluck für Schluck*¹¹⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
86	Schluck für Schluck	doušek po doušku; lok za lokem	2	doušek po doušku	1.
				po každém doušku	4.

Německý binomiál *Schluck für Schluck* byl v našem korpusu obsažen pouze dvakrát, i tak však lze na těchto dvou dokladech ilustrovat dvě rozdílné překladatelské metody. Zatímco v prvním případě byl originální výraz přeložen pomocí formálně a sémanticky identického binomiálu (*doušek po doušku*), v druhém případě je zastoupena metoda opisného překladu (*po každém doušku*). Ze sémantického hlediska jsou obě řešení adekvátní, liší se tedy pouze ze strukturního hlediska – první řešení hodnotíme díky zachování původní formy jako shodu, druhé pak jako nivelizaci.

115

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~1WHy8aqTB3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 87 – Binomiál *Schrot und Korn*¹¹⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
87	Schrot und Korn	pocitivý; solidní; ryzí charakter	3	(staré) školy	3.
				munici	!
				kabrňáci	3.

Binomiál *Schrot und Korn* nám nabídl poměrně různorodé překladové varianty, ve kterých se až na jeden sporný případ objevují zajímavé expresivní a idiomatické výrazy. V prvním případě překladatel vhodně použil jako ekvivalent původního obratu české idiomatické spojení *ze staré školy*. Ve třetím případě se pak v překladu objevilo hovorové či až slangové slovo *kabrňáci*, které se však do kontextu také dobře hodí, a proto obě řešení hodnotíme jako funkční. Oproti tomu prostřední řešení klasifikujeme jako sporný případ, neboť zde pro překlad věty „*sein Schrot und Korn sind alt*“, jež popisuje mladého muže, překladatel užil formulaci „*munici má ovšem zastaralou*“, kterou zřejmě sledoval doslovný význam původního spojení. Domníváme se, že v tomto případě došlo k nepochopení německého originálu, a následně tedy k výraznému sémantickému posunu; nejedná o funkční ekvivalent.

Tabulka č. 88 – Binomiál *Schulter an Schulter*¹¹⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
88	Schulter an Schulter	bok po boku; těsně vedle sebe; namačkání; jeden vedle druhého	17	bok po boku	1.
				k sobě rameny	!
				těsně vedle sebe	4.
				bok po boku	1.
				těsně vedle	4.

¹¹⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Z3ZunvLQdF&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

¹¹⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~NImUOqkkRp&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				rameno vedle ramena	4.
				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				ruku v ruce	2.
				bok po boku	1.
				bok po boku	1.
				k sobě rameny	!

U ekvivalentů nalezených v korpusu k německému spojení *Schulter an Schulter* lze sledovat tři obecné překladatelské metody. První metodou je překlad pomocí formálně a sémanticky identického ekvivalentu (*bok po boku*) a překlad pomocí formálně více či méně modifikovaného ekvivalentu (*ruku v ruce*), kterou hodnotíme dle Popovičovy systematizace jako výrazovou shodu, neboť je zachována původní podvojná struktura výrazu. Dále zde máme řešení, kde je použit nefrazeologický opis původního spojení (*těsně vedle sebe*) a doslovná, nepřilíš idiomatická překladová varianta (*rameno vedle ramena*). Nakonec lze v tabulce vidět také překladovou variantu *k sobě rameny*, kde je původní německý výraz přeložen dle našeho názoru až příliš doslovně, čímž došlo k významovému posunu a hrozí zde nebezpečí špatné interpretace překladu ze strany čtenáře; toto řešení proto označujeme jako sporné.

Tabulka č. 89 – Binomiál *Schutz und Schirm*¹¹⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
89	Schutz und Schirm	ochrana; ochranná křídla	4	ochranu	4.
				ochranou a záštitou	1.
				ochranou	4.
				ochranu a záštitu	1.

Binomiál *Schutz und Schirm* nám pro naši analýzu nabídl čtyři výskyty v korpusu, v nichž se dvakrát objevil překlad pomocí formálně a sémanticky identického ekvivalentu (*ochrana a záštita*) a dvakrát překladatel zvolil opis pomocí nebinomiálního výrazu (*ochrana*). Obě tyto varianty lze hodnotit jako funkční a sémanticky odpovídající, liší se však samozřejmě mírou shody s původním výrazem – u první varianty se originál s překladem strukturně shodují, u druhé pak došlo k nivelizaci.

Tabulka č. 90 – Binomiál *starr und steif*¹¹⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
90	starr und steif	nehybný; strnulý	3	strnulý a ztuhlý	4.
				strnule	4.
				ztuhl	4.

K binomiálu *starr und steif* se nám podařilo ve frazeologickém slovníku dohledat pouze jednoslovné české ekvivalenty. Jak však můžeme vidět výše v tabulce u korpusových variant, vedle dvou nebinomiálních výrazů se zde nachází také jedno řešení kopírující strukturu původního německého obratu. Variantu *strnulý a ztuhlý* považujeme ze sémantického hlediska za adekvátní, frekvenční analýza však potvrdila, že tento obrat není v cílovém jazyce ustálený, a proto ho hodnotíme rovněž jako neidiomatický opis.

¹¹⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~RqzusiGaWI&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹¹⁹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~dMZiDQDG60&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 91 – Binomiál *still und stumm*¹²⁰

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
91	still und stumm	mlčky; beze slova; mlčet jako ryba; mlčet jako hrob	2	mlčí	4.
				mlčky a bez pohnutí	1.

Německé spojení *still und stumm* se vedle binomiální struktury vyznačuje také aliterací komponentů. Jak lze vidět výše v tabulce, ve zjištěných překladatelských řešeních se tento rys nepodařilo zachovat. Zato tu však máme alespoň zastoupeny dva odlišné překladatelské postupy – v prvním případě překladatel rezignoval na podvojnou strukturu německého originálu a ve svém překladu použil nefrazeologický opis. Ve druhém případě naopak překladatel na zachování původní struktury dbal, a tak až na nutnou ztrátu aliterace vznikl z hlediska Popovičovy systematizace výrazově shodný překlad.

Tabulka č. 92 – Binomiál *über Stock und Stein*¹²¹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
92	über Stock und Stein	cestou necestou	2	nerovného, kamenitého terénu	!
				přes hory doly	1.

Rovněž u binomiálu *über Stock und Stein* může být překlad zkomplikován nejen strukturou výrazu, nýbrž také aliterací. Ukázalo se však, že zde může být problematická dokonce i sémantická stránka, zejména pokud překladatel zanedbá obraznost německého spojení. K tomu zřejmě došlo u prvního případu uvedeného výše v tabulce, ve kterém překladatel původní obrat vnímal a převedl příliš doslovně. Ačkoli tímto postupem sice dochází pouze

¹²⁰

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~fWUm7OIp79&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹²¹

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~xt9uiNhHcT&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

k méně závažnému zkreslení informací, o významový posun se zcela jistě jedná; toto řešení tedy hodnotíme jako sporné. Navíc tento překlad kvůli ztracené obraznosti původního výrazu, působí ve výsledku příliš neutrálně či až odborně. Druhé překladatelské řešení je z tohoto hlediska daleko vhodnější – vedle zachování binomiální formy původního výrazu se překladateli podařilo zprostředkovat cílovému čtenáři také obraznost originálu; jedná se tady o případ Popovičovy shody. Dalším možným překladovým ekvivalentem je pak samozřejmě také varianta získaná z frazeologického slovníku.

Tabulka č. 93 – Binomiál *nach Strich und Faden*¹²²

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
93	nach Strich und Faden	pořádně; jak se patří; nestydatě; nestoudně; děsně; šíleně; příšerně; vydatně	4	<i>elipsa</i>	5.
				každou nit	!
				ani se nenaděješ	4.
				jako když tiskne	3.

Se sporným překladatelským řešením jsme se setkali rovněž u binomiálu *nach Strich und Faden*. Jeden z překladatelů totiž jako překladový ekvivalent k tomuto německému obratu zvolil vazbu (*prošetřit*) *každou nit*. Takové spojení však v češtině není zavedené, domníváme se, že vzniklo na základě vlivu komponentu *Faden* a kontaminace českým obratem *nenechat na někom nit suchou*. Proto překladové řešení značíme jako sporné a dále ho nekategorizujeme. V tabulce můžeme vidět, že se zde vyskytl rovněž jeden případ elipsy, kterou bychom podle Popoviče hodnotili jako výrazovou ztrátu. Poslední dvě varianty už jsou však zdařilejší, máme zde zastoupen jak překlad pomocí opisu, tak náhradu domácím frazémem nebinomiálního charakteru. Obě řešení dbají na zachování určitého stupně expresivnosti, což odpovídá vlastnostem původního německého obratu.

¹²²

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pageize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~foDeX4VjqA&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 94 – Binomiál *mit Stumpf und Stiel*¹²³

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
94	mit Stumpf und Stiel	zcela (vymýtit); beze zbytku (vyhubit)	4	<i>elipsa</i> do kořene do kořene <i>elipsa</i>	5. ! ! 5.

Binomiál *mit Stumpf und Stiel* bychom mohli zřejmě označit za nejproblematictější spojení, jež bylo součástí našeho výzkumu. Jak si můžeme všimnout výše v tabulce, ze čtyř nalezených korpusových výskytů došlo hned ve dvou případech k úplnému vynechání původního výrazu. Zbylé dvě varianty pak hodnotíme jako sporné, jelikož zde překladatel (autorem obou sporných řešení je tentýž člověk) původní německý binomiál převádí slovním spojením *vyhladit do kořene*, respektive *zničit do kořene*. V češtině je však dle našeho mínění v tomto významu ustálená pouze varianta *od kořene*, např. v obratech jako *vymýtit zlo od kořene*. S vazbou *do kořene* se dle frekvenční analýzy provedené na základě výsledků z internetového vyhledávače setkáváme pouze v jejím doslovném významu, např. *do kořene zubu*. Nalezené korpusové varianty tedy nelze dále hodnotit; příklady možných překladových ekvivalentů můžeme vidět v tabulce alespoň v rámci příkladů vypsanych z frazeologického slovníku.

Tabulka č. 95 – Binomiál *Tür und Tor*¹²⁴

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
95	Tür und Tor	volný prostor; (otevřít) všechny brány; dveře dokořán; umožnit něco	10	dveře dokořán brány doširoka <i>elipsa</i> dokořán bránu	3. 3. 5. 3.

123

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~IAFyFGShkr&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

124

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~jy8Lm7vWV8&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				všecky dveře	4.
				dveřmi a branami	1.
				brány	4.
				(otevření) stavidel	3.
				bránu a dveře	1.
				dveře dokořán	3.

Německé spojení *Tür und Tor* nám v korpusu nabídlo pro naši analýzu množství zajímavých překladatelských řešení. Jak můžeme vidět výše v tabulce, v uvedených překladových variantách se opět ztrácí aliterace komponentů, kterou se vyznačoval původní binomiál. Jsou zde však alespoň zastoupeny rozličné překladatelské postupy – použití českých frazémů a idiomatických obrátů nebinomiální struktury (např. *dveře dokořán*, *otevření stavidel*), překlad pomocí nefrazeologického opisu (*všecky dveře*, *brány*) a dále také jedno užití elipsy, kdy se sémantika původního výrazu v překladu ztrácí. Mimo to zde máme také dva případy, ve kterých byl německý obrat v textu použit ve svém doslovném významu, a tak ho poté čeští překladatelé mohli rovněž převést v podstatě slovo za slovem; v tabulce se jedná o překladové varianty *dveřmi a branami* a také *bránu a dveře*, které vzhledem k těmto okolnostem tedy hodnotíme jako výrazovou shodu.

Tabulka č. 96 – Binomiál *zwischen Tür und Angel*¹²⁵

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
96	zwischen Tür und Angel	mezi dveřmi	6	mezi dveřmi	3.
				mezi dveřmi	3.
				mezi dveřmi	3.
				mezi dveřmi	3.
				na odchodu	3.
				mezi dveřmi	3.

Binomiál *zwischen Tür und Angel* nemá v češtině svůj systémový protějšek, přesto si však překladatelé s jeho převodem poradili v podstatě bez potíží. Jak lze vidět v tabulce, mezi

¹²⁵

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~qLppvUKzy4&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

překladovými variantami převažuje řešení *mezi dveřmi*, které alespoň částečně pracuje se stejným lexikem jako původní výraz, a dále tu máme také jeden výskyt obratu *na odchodu*. Všechna tato řešení hodnotíme ze sémantického hlediska jako zdařilá a funkční, dochází zde však samozřejmě k určité nivelizaci kvůli ztrátě originální podvojně struktury.

Tabulka č. 97 – Binomiál *wohl oder übel*¹²⁶

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
97	wohl oder übel	chtě nechtě; chtíc nechtíc; volky nevolky	14	chtě nechtě	2.
				chtě nechtě	2.
				chtě nechtě	2.
				víceméně	4.
				chtě nechtě	2.
				volky nevolky	2.
				ať tak nebo onak	2.
				chtěj nechtěj	2.
				chtě nechtě	2.
				chtě nechtě	2.
				chtěj nechtěj	2.
				chtě nechtě	2.
				chtě nechtě	2.
				tak či onak	2.

Česká překladatelská řešení německého spojení *wohl oder übel* byla až na jednu opisnou výjimku (*víceméně*), u které navíc došlo k menšímu významovému posunu, tvořena samými binomiálními spojeními. Nejednalo se však pouze o jednu variantu, nýbrž hned několik – v tabulce můžeme vidět například obraty *chtě nechtě*, *volky nevolky* nebo *ať tak nebo onak*. Je tedy zřejmé, že se čeští překladatelé nenechali zmást sémantikou jednotlivých německých komponentů tohoto binomiálu, správně převedli do češtiny význam celého spojení, a navíc volili poměrně kreativní řešení. Použité české binomiály se sice od originálního spojení liší lexikálním zastoupením svých komponentů, jinak je však můžeme hodnotit jako Popovičovu výrazovou shodu.

¹²⁶

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Yw83sRJaOu&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=k&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

Tabulka č. 98 – Binomiál *in Wort und Tat*¹²⁷

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
98	in Wort und Tat	slovem a činem; slovem a skutkem	2	slovem a činem	1.
				sloveh i činech	1.

Překladačská řešení zjištěná v korpusu u německého binomiálu *in Wort und Tat* se mezi sebou liší jen minimálně, a to konkrétně pouze užitým relátorem. Frekvenční analýzou jsme zjistili, že o něco používanějším spojením je v cílovém jazyce formulace *slovem i činem*, ze sémantického hlediska jsou však obě řešení v pořádku. Navíc je v obou variantách zachován podvojný charakter původního spojení, a z toho důvodu je můžeme hodnotit jako výrazovou shodu.

Tabulka č. 99 – Binomiál *Zucht und Ordnung*¹²⁸

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
99	Zucht und Ordnung	přísná/tuhá kázeň, disciplína	8	kázeň a pořádek	1.
				kázeň a pořádek	1.
				mravnost a pořádek	1.
				výchovu a smysl pro pořádek	4.
				kázni a pořádku	1.
				mravů a pořádku	1.
				disciplínou a pořádkem	4.

¹²⁷

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~czhDUDb4Rd&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

¹²⁸

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~G4TCmaphBM&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kW&maincorp=intercorp_v10_de

[cit. 24. 5. 2018]

				mravnosti a pořádku	1.
--	--	--	--	------------------------	----

Německé spojení *Zucht und Ordnung* lze na rozdíl od jiných binomiálů chápat poměrně doslovně. Od této skutečnosti se pak odvíjí také překladatelská řešení nalezená v našem paralelním korpusu. V tabulce výše vidíme, že všechny zjištěné varianty shodně zachovávají původní podvojnou strukturu výrazu. Přesto však nejsou všechna řešení stejně vhodná – rozdíl zde nastává zejména v ustálenosti použitých spojení, kterou lze ověřit jednoduchou frekvenční analýzou na internetu. Většina variant je v cílovém jazyce běžně používaná, a proto je hodnotíme jako výrazovou shodu (např. *kázeň a pořádek, mravnost a pořádek, mravy a pořádek*), dvě řešení však hodnotíme jako obyčejný opis originálu, neboť nejsou pro češtinu v daném znění příliš typická (*výchova a smysl pro pořádek, disciplína a pořádek*).

Tabulka č. 100 – Binomiál *Zug um Zug*¹²⁹

č.	binomiál	význam dle slovníku	počet výskytů v korpusu	překladové varianty v korpusu	postup dle Krejčího
100	Zug um Zug	plynule; jeden po druhém; postupně; krok za krokem	9	krok za krokem	1.
				postupně	4.
				postupně	4.
				postupně	4.
				krok za krokem	1.
				tah za tahem	1.
				ručkováním vytahovat	4.
				<i>elipsa</i>	5.
				ve vším všudy	2.

Posledním binomiálem zahrnutým do našeho výzkumu je obrat *Zug um Zug*. Jak si můžeme všimnout v tabulce, máme zde opět zastoupeny rozličné překladatelské metody – vedle jednoho případu elipsy, který hodnotíme dle Popoviče jako výrazovou ztrátu, jsou tu hojně zastoupeny opisné varianty (*postupně, ručkováním vytahovat*). Dále jsme našli také jednu překladovou variantu pracující s formálně odlišným binomiálem (*se vším všudy*); zbytek

129

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JXNChrKapo&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de
[cit. 24. 5. 2018]

řešení pak tvoří binomiální struktury, které svou formou odpovídají originálu (*krok za krokem*). Mimo tato řešení však v tabulce můžeme vidět také jeden případ, ve kterém je originální německý binomiál užit ve svém doslovném významu, a to konkrétně v kontextu šachového turnaje; překladatel proto při převodu správně užil rovněž doslovné řešení (*tah za tahem*), které je v dané situaci vhodnou lexikální volbou, a proto je hodnotíme rovněž jako výrazovou shodu.

3.2.2. Zhodnocení výsledků

V předchozím oddílu této práce jsme analyzovali německé binomiály a jejich české překladové varianty jednotlivě, nyní výsledky našeho výzkumu shrneme a graficky znázorníme zastoupení užitých překladatelských postupů. Dále rovněž zhodnotíme, zda byla potvrzena naše počáteční hypotéza a také navrhneme možné oblasti dalšího výzkumu, které vyplynuly v průběhu vypracování této diplomové práce.

Pro náš výzkum jsme vybrali 100 německých binomiálních spojení. K nim jsme v paralelním korpusu našli celkem 627 českých překladatelských řešení, které jsme průběžně hodnotili zejména z hlediska překladatelských postupů podle systematizace Pavla Krejčího. Výsledky výzkumu udávají, že z výše uvedeného celkového počtu překladových ekvivalentů byl ve 211 případech (33,6 %) zaznamenán překlad pomocí formálně i sémanticky identického ekvivalentu a ve 44 případech (7,0 %) pak překladatelé použili formálně více či méně modifikovaný frazém. Dohromady jsme tedy zjistili 255 překladatelských řešení, ve kterých se podařilo adekvátně a idiomaticky převést původní binomiál do cílového jazyka pomocí binomiální struktury; tyto dva postupy společně odpovídají 40,6 % ze všech variant, a budeme-li je vnímat jako jednu globální překladatelskou metodu, tvoří dohromady největší procento analyzovaných řešení.

Česká překladatelská řešení pracující s binomiální strukturou tedy zaujímají mezi zjištěnými výsledky poměrně vysoké procento, což je překvapující, uvažíme-li, že jsme před samotným výzkumem očekávali, že vybrané německé binomiály nebudou mít v češtině svůj systémový protějšek. Ukázalo se však, že některá německá binomiální spojení, u kterých jsme nepředpokládali identický český protějšek, přece jen nějaký více či méně obvyklý strukturně shodný či podobný ekvivalent měla, nebo svou formou a sémantikou umožňovala českým překladatelům, aby obdobný a funkční, třebaže méně užívaný binomiální protějšek nějakým způsobem vytvořili. Vysoký počet řešení používajících identický či lehce modifikovaný ekvivalent naznačuje, že se překladatelé zdatně snažili převést původní podvojnou formu

do cílového jazyka obdobnou strukturou, aby překlad o tyto zajímavé konstrukce neochudili. K vysokému podílu těchto dvou překladatelských postupů mohla přispět například blízkost německé a české kultury, díky níž nalzáme v obou analyzovaných jazycích podobné obraty, a to jak z hlediska formálního, tak sémantického. Přesto se však při překladu projeví také určité nevyhnutelné rozdíly mezi oběma jazyky – v naprosté většině případů, kdy se překladatelům podařilo převést strukturu původního výrazu i do cílového jazyka, docházelo na druhou stranu ke ztrátám na rovině výrazové; nejčastěji jsme během analýzy konstatovali ztrátu aliterace či rýmu komponentů. Avšak vzhledem k tomu, že takové výrazové ochuzení překladu bylo většinou následkem právě systémových rozdílů mezi výchozím a cílovým jazykem, které překladatel často nemůže nijak ovlivnit, nelze v podstatě hovořit o překladatelském pochybení.

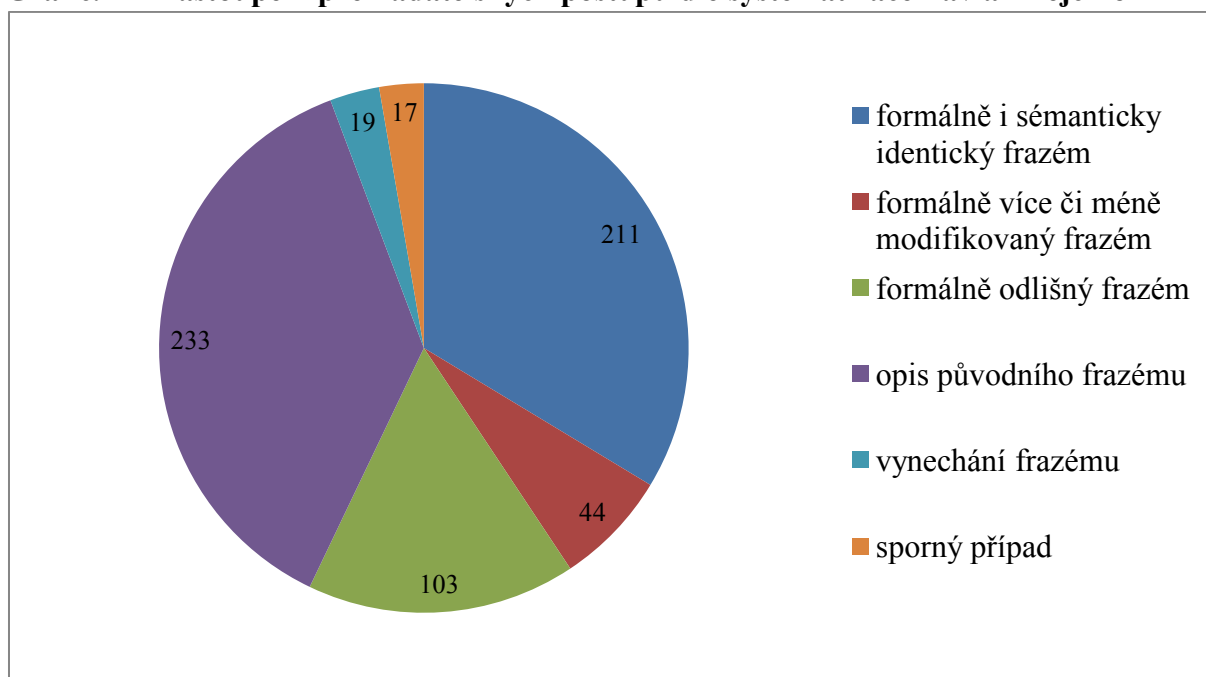
Dále z výsledků výzkumu vyplynulo, že překladatelé volili ve 103 případech (16,4 %) překlad pomocí formálně odlišného frazému. Ani toto číslo není nikterak zanedbatelné, ačkoli je tu oproti prvním dvěma postupům vidět výrazný rozdíl. Z tohoto výsledku můžeme vyvodit, že i když překladatelé nebyli schopni převést do cílového jazyka binomiální formu původního výrazu, snažili se často ve svých překladech alespoň použít ustálenou idiomatickou vazbu, která by cílovému čtenáři vhodným způsobem zprostředkovala výrazové vlastnosti originálu.

Nejčastěji zaznamenaným překladatelským postupem dle systematizace Pavla Krejčího pak byl v 233 případech (37,2 %) převod pomocí nefrazeologického opisu významu původního obratu. Toto zjištění v podstatě potvrzuje hypotézu, kterou jsme si stanovili v úvodu této práce – pokud překladatelé neměli při převodu německých binomiálů k dispozici adekvátní českou binomiální strukturu, uchylovali se opravdu nejvíce k nefrazeologickému opisu. Jak jsme však uvedli výše, budeme-li překladatelské postupy užívající formálně i sémanticky identický a formálně více či méně modifikovaný frazém (tedy více či méně podobné funkční binomiální struktury) vnímat jako jednu shodnou globální překladatelskou metodu, bude opis významu původního binomiálu až druhou nejčastější strategií. Mezi opisné překladové varianty jsme navíc během naší analýzy v mnohých případech řadili rovněž taková překladatelská řešení, v nichž se překladatelé snažili vytvořit podvojnou strukturu, avšak výsledná formulace nemohla být kvůli své neuzuálnosti kategorizována jako adekvátní idiomatické řešení. Pokud bychom tedy všechny použité podvojně varianty hodnotili pouze ze strukturního hlediska bez ohledu na jejich idiomaticitu a funkčnost, byl by podíl binomiálních řešení ještě znatelně vyšší.

Mimo výše uvedené překladatelské postupy jsme mezi analyzovanými výsledky zaznamenali rovněž 19 případů (3,1 %), kde byl původní binomiál v překladech zcela vynechán, a také 17 případů (2,7 %), kterým nemohl být přiřazen žádný překladatelský postup, neboť se jednalo buď o sporná řešení, v nichž došlo k významným sémantickým posunům, nebo je nebylo možné hodnotit například kvůli nesprávnému zarovnání originálních a překladových korpusových textů.

Shrneme-li tyto zjištěné výsledky týkající se užití jednotlivých překladatelských postupů, můžeme konstatovat, že z celkového počtu řešení bylo pouze v nepatrném zlomku případů použito sporné překladatelské řešení či vynechávka původního výrazu. Překladatelům se naopak ve velké části případů podařilo převést originální binomiál do cílového jazyka pomocí shodné či obdobné idiomatické struktury. Pokud v cílovém jazyce možnost použít podvojný ekvivalentní výraz chyběla, používali překladatelé při převodu zejména opis nefrazeologickým výrazem či méně často náhradu původního výrazu pomocí českého nebinomiálního frazému. Níže uvádíme rovněž grafické znázornění dosažených výsledků našeho výzkumu.

Graf č. 1 – Zastoupení překladatelských postupů dle systematizace Pavla Krejčího



Přestože nám zjištěná čísla pomáhají vytvořit určitou představu o zastoupení jednotlivých překladatelských postupů, musíme mít při interpretaci výsledků na paměti také jistá úskalí vyplývající ze zvoleného typu výzkumu a způsobu jeho provedení: Ačkoli jsme se při analyzování překladatelských řešení samozřejmě snažili o co největší možnou objektivitu

výsledků podloženou četnými teoretickými poznatky, jedná se pouze o subjektivní hodnocení – zejména některé hraniční případy nebylo mnohdy snadné kategorizovat zcela jednoznačně. Navíc i přes množství výhod, jež s sebou přináší výzkum založený na práci s jazykovými korpusy, nám tato metoda umožňuje analyzovat pouze určitý výsek jazyka, který je v daném korpusu obsažen; tento výsek nemůže nikdy zcela zastoupit celý jazykový systém.

3.2.3. Možné oblasti dalšího výzkumu

Na závěr této části práce bychom rádi navrhli určité další možné oblasti výzkumu související s naším zpracovávaným tématem, na které jsme narazili během analýzy.

První možná oblast pro další případný výzkum vyplynula z překvapivého zjištění, že ačkoli jsme se snažili vybírat pro naši práci takové binomiály, kterým na první pohled chyběl systémový ekvivalent, ve výsledcích se přesto objevilo značné množství idiomatických funkčních překladových variant, v nichž se překladatelům původní strukturu podařilo zachovat. Vzhledem k tomuto výsledku by mohlo být zajímavé prozkoumat, zda by u německých binomiálů, jež naopak ustálený systémový ekvivalent v češtině prokazatelně mají, mezi překladatelskými postupy zcela jasně dominovalo použití identického ekvivalentu, nebo zda by se zjistilo, že se nějaké významnější procento překladatelů uchyluje i přes existenci systémových ekvivalentů rovněž k jiným překladatelským postupům.

Vedle tohoto tématu by bylo rovněž přínosné provést výzkum naší zvolené problematiky nikoliv takto hromadně v rámci všech textových druhů, nýbrž jednotlivě pro rozličné druhy textů, které paralelní korpus obsahuje (např. texty publicistické, beletristické či právní), a zjistit, zda se výsledky dosažené v těchto dílčích oblastech nějak zásadně liší.

Další oblast možného výzkumu souvisí s kategorií výrazových posunů Antona Popoviče. Ačkoli jsme se v analýze k této problematice u jednotlivých případů průběžně vyjadřovali, nebylo v možnostech práce zabývat se tímto tématem podrobněji. Bylo by však jistě velmi přínosné vyhodnotit, k jakým překladatelským posunům u zjištěných překladatelských řešení došlo. Bylo by také zajímavé zkoumat, zda by mezi jednotlivými překladatelskými postupy a kategoriemi Popovičových posunů nebylo možné nalézt nějaký druh korelace. Na výzkum výrazových posunů by pak bylo možné navázat dále například analyzováním zjištěných variant z hlediska typických vlastností překladového jazyka.

Dále by bylo také možné zabývat se podrobněji ekvivalencí, a to například zkoumáním toho, na kterých rovinách je ekvivalence při překladu frazémů nejčastěji dosahováno.

4. Závěr

Tato diplomová práce se zabývala výzkumem binomiálů, což je speciální druh frazémů a idiomů sestávající ze dvou komponentů stejného slovního druhu či případně formy. Jelikož jsme usilovali o to, aby práce měla vedle frazeologického zaměření především translatologický charakter, soustředili jsme se zejména na hodnocení překladatelských postupů, které překladatelé obecně volí při převodu binomiálů do cílového jazyka; v naší analýze jsme konkrétně zkoumali jazykovou kombinaci němčina-čeština.

V první, teoretické části práce jsme nejprve podrobně představili oblast frazeologie a idiomatické a rovněž pojmy s tímto oborem spjaté, a to jak v prostředí českém, tak německém. Stěžejními teoretiky, které jsme vybrali jako hlavní zástupce daných kulturních oblastí a od nichž jsme čerpali základní poznatky, byli František Čermák a Harald Burger. Dále jsme se v teoretické části práce věnovali rovněž zásadním tématům z oblasti translatologie jako například ekvivalenci, stylistickým posunům a dále pak zejména problematice překladu frazémů, využití jazykových korpusů v translatologii či překladovým univerzáliím a konceptu tzv. překladatelštiny.

Druhá část této práce byla empirická a její hlavní náplní byla analýza překladatelských postupů zjištěných při převodu německých binomiálů do češtiny. Výzkum jsme provedli na základě dat získaných z paralelního korpusu InterCorp, kde jsme pracovali se 100 německými binomiálními konstrukcemi, u kterých jsme se domnívali, že v cílovém jazyce nemají systémový ekvivalent. Účelem empirické části práce bylo zjistit, jaké překladatelské postupy dle systematizace frazeologa Pavla Krejčího byly při překladu nejčastěji používány.

Analyzovali jsme celkem 627 překladových variant, které jsme v korpusu k vybraným binomiálům našli. Jednotlivé Krejčího překladatelské postupy byly mezi řešeními zastoupeny následujícím způsobem: ve 211 případech byl použit překlad pomocí formálně i sémanticky identického ekvivalentu a ve 44 případech překladatelé pracovali s formálně více či méně modifikovaným frazémem. Dále bylo nalezeno 103 případů překladu pomocí formálně odlišného frazému a ve 233 případech byl zaznamenán opis významu původního frazému. V 19 případech došlo k elipse původního binomiálu a 17 případů jsme ohodnotili jakožto sporné a dále jsme je zejména z důvodu výrazného sémantického posunu neklasifikovali.

Celkově tedy lze konstatovat, že výsledky zjištěné při výzkumu v podstatě potvrdily naši úvodní hypotézu – nejčastěji užívaným překladatelským postupem byl skutečně opis pomocí nefrazeologického výrazu. Na druhou stranu jsme však i přes počáteční domněnku, že

německé binomiály vybrané pro náš výzkum nebudou mít v češtině svůj systémový ekvivalent, rovněž dosáhli překvapivého zjištění, že se mezi překladatelskými řešeními objevilo poměrně velké množství případů, kdy se překladatelům podařilo převést původní výraz do cílového jazyka pomocí strukturně identických, sémanticky ekvivalentních obrátů, které bylo možné hodnotit jako adekvátní překladatelské varianty. K této skutečnosti mohla přispět například blízkost německé a české kultury, díky níž v obou jazycích nacházíme obdobné výrazy zrcadlící rozličné aspekty reality. Dosažená zjištění bychom tedy rádi uzavřeli příhodným výrokiem Františka Čermáka (2007, s. 37), který ve své knize k problematice překladu frazémů a idiomů mimo jiné uvádí, že ač se některé frazeologické kombinace mohou jevit na první pohled jako nepřeložitelné a nemající cizí ekvivalent, je jejich nepřeložitelnost pouze relativní.

5. Bibliografie

Citovaná literatura:

BAKER, Mona. *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*. in KENNY, Dorothy. *Lexis and Creativity in Translation: a corpus-based study*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2001.

BURGER, Harald: *Phraseologie, Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*, Tübingen: Erich Schmidt Verlag, 1998.

ČERMÁK, František, FILIPEC, Josef. *Česká lexikologie*. Praha: nakladatelství ACADEMIA, 1985.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and General Phraseology*, Praha: Karolinum, 2007.

HRDLIČKA, Milan. *Translatologický slovník*. 1. vyd. Praha – Bratislava, JTP 1998.

KOLLER, Werner. *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. 4., völlig neu bearbeitete Auflage. Heidelberg: Quelle & Meyer, 1992.

KREJČÍ, Pavel. *Srbská frazeologie v českém a bulharském překladu: kontrastivní analýza*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Čtvrté, upravené vydání. Praha: Apostrof, 2012.

POPOVIČ, Anton. *Originál - preklad: interpretačná terminológia*. Bratislava: Tatran, 1983.

POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975.

STRAKOVÁ, Vlasta et al. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & M Vyšehradská, 2003.

TOURY, Gideon. *Descriptive translation studies - and beyond*. 2nd expanded ed. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2012.

Další použitá literatura:

BAKER, Mona. *Corpus-based translation studies: The challenges that lie ahead*. In H. Somers (Ed.), *Terminology, LSP and Translation: Studies in language engineering, in honour of Juan C. Sager*. Amsterdam: John Benjamins, 1996.

BAKER, Mona, SALDANHA, Gabriela. *Routledge encyclopedia of translation studies*. 2. new ed. London: Routledge, 2011.

BURGER, Harald: *Handbuch der Phraseologie*, Berlin: Walter de Gruyter, 1982.

DONALIES, Elke. *Basiswissen Deutsche Phraseologie*. Stuttgart: UTB, 2009.

DONALIES, Elke. *Phraseologie*. Tübingen: Groos Edition Julius, 2012.

FLEISCHER, Wolfgang. *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1982.

FÖLDES, Csaba. *Phraseologie disziplinär und interdisziplinär*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2009.

HREHOVČÍK, Teodor. *Překladatelské minimum*. Bratislava: IRIS, 2006.

KENNY, Dorothy. *Lexis and Creativity in Translation: a corpus-based study*. Manchester: St. Jerome Publishing, 2001.

OLOHAN, Maeve. *Introducing corpora in translation studies*. London: Routledge, 2004.

SANDIG, Barbara. *EUROPHRAS 92: Tendenzen der Phraseologieforschung*. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer, 1994.

Tištěné a elektronické slovníky:

ČERMÁK, František. HRONEK, Jiří a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1: Přirovnání*. Praha: Nakladatelství LEDA, 2009.

ČERMÁK, František. HRONEK, Jiří a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2: Výrazy neslovesné*. Praha: Nakladatelství LEDA, 2009.

ČERMÁK, František. HRONEK, Jiří a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3: Výrazy slovesné*. Praha: Nakladatelství LEDA, 2009.

ČERMÁK, František. HRONEK, Jiří a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4: Výrazy větné*. Praha: Nakladatelství LEDA, 2009.

ČERMÁK, František. HRONEK, Jiří a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 5: Onomaziologický slovník*. Praha: Nakladatelství LEDA, 2016.

DROSDOWSKI, Günther, SCHOLZE-STUBENRECHT, Werner. *Duden. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Bd. 11*. Überarb. Nachdruck der 1. Aufl. Mannheim: Dudenverlag, 1998.

HEŘMAN, Karel a kol. *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-175-8.

HEŘMAN, Karel, Markéta BLAŽEJOVÁ a Helge GOLDHAHN. *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen*. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-175-8.

LINGEA. *Německo-český největší slovník verze 5.0 [CD-ROM]*. Brno: Lingea, 2008.

Internetové zdroje¹³⁰:

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Anomálie* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ANOM%C3%81LIE#> [cit. 2. 4. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Binomiál* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/BINOMI%C3%81L> [cit. 13. 4. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Frazém a idiom* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FRAZ%C3%89M%20A%20IDIOM> [cit. 13. 4. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Frazeologie a idiomatika* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/FRAZELOGIE%20A%20IDIOMATIKA> [cit. 30. 3. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Korpus* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KORPUS> [cit. 9. 5. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Korpusová lingvistika* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KORPUSOV%C3%81%20LINGVISTIKA> [cit. 9. 5. 2018].

czechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny online. *Kvazifrazém* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KVAZIFRAZ%C3%89M> [cit. 2. 4. 2018].

Encyklopedie lingvistiky. *Frazeologie* [online]. Dostupné z: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Frazeologie> [cit. 2. 4. 2018].

ČERMÁK, František. *Dvoujazyčný slovník a korpus: některé poznámky* [online]. 1995. Dostupné z: <http://ucnk.korpus.cz/doc/korplex.rtf> [cit. 11. 5. 2018].

Český národní korpus. Kontext. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/first_form [cit. 15. 5. 2018].

Český národní korpus. Portál. [online]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/> [cit. 15. 5. 2018].

FILIPEC, Josef. *Česká frazeologie* [online]. In *Naše řeč*, volume 67 (1984), issue 3, s. 139-142. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=6460> [cit. 1. 4. 2018].

HOFMEISTER, Wernfried. *Sammlung der gebräuchlichen Zwillingsformeln in der deutschen Gegenwartssprache* [online]. 2010. Dostupné z: https://static.uni-graz.at/fileadmin/_Persoenliche_Webseite/hofmeister_wernfried/ZWILLINGSFORMELN_Hofmeister_25-06-2010.pdf [cit. 25. 3. 2018].

CHLUMSKÁ, Lucie. *Překladová čeština a její charakteristiky* [online]. 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/140045963/?lang=cs> [cit. 7. 5. 2018].

¹³⁰ Vzhledem k množství a rozsáhlosti hypertextových odkazů týkajících se analyzovaných binomiálů volíme v textové části této práce z důvodu úspory místa pouze zkrácenou průběžnou formu odkazování na internetové zdroje; kompletní údaje o těchto zdrojích uvádíme zde v souhrnném bibliografickém seznamu.

CHLUMSKÁ, Lucie, RICHTEROVÁ, Olga. *Překladová čeština v korpusech* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=176977> [cit. 7. 5. 2018].

JADLOVSKÝ, Tomáš. *K otázce překladu frazémů bez slovníkových ekvivalentů na příkladu češtiny a ruštiny* [online]. 2009. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/117112/2_OperaSlavica_19-2009-4_3.pdf?sequence=1 [cit. 3. 6. 2018].

PRINCOVÁ, Helena. *Zwillingsformeln in der deutschen Gegenwartssprache und ihre Übersetzung ins Tschechische* [online]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2007. Dostupné z: <https://theses.cz/id/vd30sf/?lang=cs> [cit. 5. 3. 2018].

Uni Graz. *Lebenslauf – Hofmeister, Wernfried*. [online]. Dostupné z: <https://homepage.uni-graz.at/de/wernfried.hofmeister/lebenslauf/> [cit. 15. 5. 2018].

Ústav Českého národního korpusu. *Co je korpus?* [online]. Dostupné z: <http://ucnk.korpus.cz/> [cit. 15. 5. 2018].

Ústav Českého národního korpusu. *InterCorp. Úvod*. [online]. Dostupné z: <http://ucnk.korpus.cz/intercorp/> [cit. 25. 3. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Korpus*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:korpus> [cit. 15. 5. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Korpus InterCorp*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp> [cit. 15. 5. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Korpus InterCorp verze 10*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp:verze10> [cit. 15. 5. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Paralelní korpus*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:paralelni> [cit. 15. 5. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Referenční korpus*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:referencni> [cit. 15. 5. 2018].

WIKI. Český národní korpus. *Textová pozice*. [online]. Dostupné z: <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:pozice> [cit. 15. 5. 2018].

Korpusy:

ROSEN, Alexandr, VAVŘÍN, Martin. *Korpus InterCorp, verze 10 z 1. 12. 2017*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Dostupné z: <http://www.korpus.cz>.

Analyzované binomiály:

Český národní korpus. Binomiál *ab und an*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v

[mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VPV8zvHU15&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VPV8zvHU15&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *ach und weh*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~4rBipvd8aY&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Ach und Krach*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~yr3cOqm3qX&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Acht und Bann*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~DzXFJ3LIKA&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *ackern und rackern*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~gxaHLNaiS9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *angst und bange*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2flJbGI5mt&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *aus und vorbei*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~keBuHHzAxt&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *in Bausch und Bogen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~qKj8pKzL9e&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *auf Biegen und Brechen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~

[ekOHidNo9U&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *bitten und betteln*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *blühen und gedeihen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *unter Dach und Fach*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *damals wie heute*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *das und das*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *dicht an dicht*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *drehen und deuteln*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *drunter und drüber*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *durch dick und dünn*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ZOi03ZgIGr&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *an allen Ecken und Enden*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ttghGaONET&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *seit eh und je*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~8PflqHyDr9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *auf Ehre und Gewisse*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~jf4xK1ONfG&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Ein und Alles*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~nBm14Ji84O&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *von Fall zu Fall*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~siAHBFPR88&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Feuer und Flamme*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~vd4Yp4aL2L&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *eigen Fleisch und Blut*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~7Y95EzCJMC&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Furcht und Angst*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~7Y95EzCJMC

[mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Du0zG8XPLH&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Du0zG8XPLH&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Furcht und Angst* (doplňující výzkum) [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&q=~N1lfgSdinO&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 30. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Hab und Gut*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~o9wnkqSmdy&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *hart auf hart*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VSNXBW0Fe&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *in Hülle und Fülle*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~tYV0bAWhuv&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *fix und fertig*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~5XX72vQIHs&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *frank und frei*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~gpu930BVVw&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Freud und Leid*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~0hSdQtGvJg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *frisch und munter*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~

[FshPaDZFh3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Fug und Recht*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *gang und gäbe*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Geld und Gut*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *gesund und munter*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Gift und Galle*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *gut und gern*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Händen und Füßen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Haus und Heim*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Hinz und Kunz*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VQUQkk5iNu&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *für immer und ewig*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ah5QuNWN6N&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Irrungen und Wirrungen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JOM4rMEbse&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *ja und amen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~FueXj2px9Y&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *vom Keller bis zum Dach*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Xh1q9ceD5C&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Klatsch und Tratsch*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~WEczX1KHX1&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *klipp und klar*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Ze2RpPRp8r&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Knall und Fall*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2FBicAVMTF&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *kurz und knapp*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2FBicAVMTF&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~1Ljx7Jdai3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~1Ljx7Jdai3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *kurz und klein schlagen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~QWJSXdsQuf&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *über kurz oder lang*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2cjevs3vK6&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Land und Leute*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~GnuaZY4q2S&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Leben und Treiben*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~Lzjvh7xaCg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Leib und Gut*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~VVZ45VLeiR&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *leicht und rocker*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~pexpZrfOMb&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *List und Tücke*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~d4C8dVvPVN&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Lob und Tadel*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~

[mkZW5f8vt4&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Lug und Trug*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Lust und Freude*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Lust und Laune*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Lust und Liebe*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Mal für Mal*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *durch Mark und Bein*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Mann und Maus*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Müh und Not*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *bei Nacht und Nebel*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~13FbKMMUR3&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *nie und nirgends*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~ihXQ5WcWET&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Not und Elend*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~fzm02klCWg&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *null und nichtig*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~cCP77ZDONb&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Ross und Reiter*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~qCkMp3U8DO&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *außer Rand und Band*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JjWn5YYGw&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Rang und Stand*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~dskk11E8C&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Rat und Tat*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~zaRzvVtcF9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *recht und schlecht*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~zaRzvVtcF9&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2YZDPeonBo&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~2YZDPeonBo&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *rühren und regen*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~wONTi8TfbU&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Rütteln und Schütteln*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~H44AW0Xxd4&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Sack und Pack*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~5LKcuug4BP&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Soft und Kraft*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~RW6gmWHZ0L&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.c.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *in Saus und Braus*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~E2oBFXur6o&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schall und Rauch*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~AU8rUEdD2J&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *schalten und walten*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~3vWNCFcLnV&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *schief und krumm*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_mode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~

[eRNPE0sXyd&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schlag auf Schlag*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *schlicht und einfach*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schluck für Schluck*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schrot und Korn*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schulter an Schulter*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Schutz und Schirm*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *starr und steif*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *still und stumm*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de

[fWUm7OIp79&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de](https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de) [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *über Stock und Stein*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *nach Strich und Faden*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *mit Stumpf und Stiel*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Tür und Tor*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *zwischen Tür und Angel*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *wohl oder übel*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *in Wort und Tat*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Zucht und Ordnung*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

Český národní korpus. Binomiál *Zug um Zug*. [online]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&pcq_pos_neg_intercorp_v10_cs=pos&attr_vmode=visible&pagesize=40&align=intercorp_v10_cs&usesubcorp=Binomi%C3%A1ly&q=~JXNChrKapo&viewmode=align&attrs=word&corpname=intercorp_v10_de&refs=%3Ddoc.id&attr_allpos=kw&maincorp=intercorp_v10_de [cit. 24. 5. 2018].

6. Seznam tabulek a grafů

- Tabulka č. 1 – Binomiál *ab und an*
Tabulka č. 2 – Binomiál *ach und weh*
Tabulka č. 3 – Binomiál *mit Ach und Krach*
Tabulka č. 4 – Binomiál *Acht und Bann*
Tabulka č. 5 – Binomiál *ackern und rackern*
Tabulka č. 6 – Binomiál *angst und bange*
Tabulka č. 7 – Binomiál *aus und vorbei*
Tabulka č. 8 – Binomiál *in Bausch und Bogen*
Tabulka č. 9 – Binomiál *auf Biegen und Brechen*
Tabulka č. 10 – Binomiál *bitten und betteln*
Tabulka č. 11 – Binomiál *blühen und gedeihen*
Tabulka č. 12 – Binomiál *unter Dach und Fach*
Tabulka č. 13 – Binomiál *damals wie heute*
Tabulka č. 14 – Binomiál *das und das*
Tabulka č. 15 – Binomiál *dicht an dicht*
Tabulka č. 16 – Binomiál *drehen und deuteln*
Tabulka č. 17 – Binomiál *drunter und drüber*
Tabulka č. 18 – Binomiál *durch dick und dünn*
Tabulka č. 19 – Binomiál *an allen Ecken und Enden*
Tabulka č. 20 – Binomiál *seit eh und je*
Tabulka č. 21 – Binomiál *auf Ehre und Gewisse*
Tabulka č. 22 – Binomiál *Ein und Alles*
Tabulka č. 23 – Binomiál *von Fall zu Fall*
Tabulka č. 24 – Binomiál *Feuer und Flamme*
Tabulka č. 25 – Binomiál *eigen Fleisch und Blut*
Tabulka č. 26 – Binomiál *Furcht und Angst*
Tabulka č. 27 – Binomiál *Hab und Gut*
Tabulka č. 28 – Binomiál *hart auf hart*
Tabulka č. 29 – Binomiál *in Hülle und Fülle*
Tabulka č. 30 – Binomiál *fix und fertig*
Tabulka č. 31 – Binomiál *frank und frei*
Tabulka č. 32 – Binomiál *Freud und Leid*
Tabulka č. 33 – Binomiál *frisch und munter*
Tabulka č. 34 – Binomiál *mit Fug und Recht*
Tabulka č. 35 – Binomiál *gang und gäbe*
Tabulka č. 36 – Binomiál *Geld und Gut*
Tabulka č. 37 – Binomiál *gesund und munter*
Tabulka č. 38 – Binomiál *Gift und Galle*
Tabulka č. 39 – Binomiál *gut und gern*
Tabulka č. 40 – Binomiál *mit Händen und Füßen*
Tabulka č. 41 – Binomiál *Haus und Heim*

Tabulka č. 42 – Binomiál *Hinz und Kunz*
Tabulka č. 43 – Binomiál *für immer und ewig*
Tabulka č. 44 – Binomiál *Irrungen und Wirrungen*
Tabulka č. 45 – Binomiál *ja und amen*
Tabulka č. 46 – Binomiál *vom Keller bis zum Dach*
Tabulka č. 47 – Binomiál *Klatsch und Tratsch*
Tabulka č. 48 – Binomiál *klipp und klar*
Tabulka č. 49 – Binomiál *Knall und Fall*
Tabulka č. 50 – Binomiál *kurz und knapp*
Tabulka č. 51 – Binomiál *kurz und klein schlagen*
Tabulka č. 52 – Binomiál *über kurz oder lang*
Tabulka č. 53 – Binomiál *Land und Leute*
Tabulka č. 54 – Binomiál *Leben und Treiben*
Tabulka č. 55 – Binomiál *Leib und Gut*
Tabulka č. 56 – Binomiál *leicht und locker*
Tabulka č. 57 – Binomiál *List und Tücke*
Tabulka č. 58 – Binomiál *Lob und Tadel*
Tabulka č. 59 – Binomiál *Lug und Trug*
Tabulka č. 60 – Binomiál *Lust und Freude*
Tabulka č. 61 – Binomiál *Lust und Laune*
Tabulka č. 62 – Binomiál *Lust und Liebe*
Tabulka č. 63 – Binomiál *Mal für Mal*
Tabulka č. 64 – Binomiál *durch Mark und Bein*
Tabulka č. 65 – Binomiál *mit Mann und Maus*
Tabulka č. 66 – Binomiál *mit Müh und Not*
Tabulka č. 67 – Binomiál *bei Nacht und Nebel*
Tabulka č. 68 – Binomiál *nie und nirgends*
Tabulka č. 69 – Binomiál *Not und Elend*
Tabulka č. 70 – Binomiál *null und nichtig*
Tabulka č. 71 – Binomiál *Ross und Reiter*
Tabulka č. 72 – Binomiál *außer Rand und Band*
Tabulka č. 73 – Binomiál *Rang und Stand*
Tabulka č. 74 – Binomiál *mit Rat und Tat*
Tabulka č. 75 – Binomiál *recht und schlecht*
Tabulka č. 76 – Binomiál *rühren und regen*
Tabulka č. 77 – Binomiál *Rütteln und Schütteln*
Tabulka č. 78 – Binomiál *mit Sack und Pack*
Tabulka č. 79 – Binomiál *Saft und Kraft*
Tabulka č. 80 – Binomiál *in Saus und Braus*
Tabulka č. 81 – Binomiál *Schall und Rauch*
Tabulka č. 82 – Binomiál *schalten und walten*
Tabulka č. 83 – Binomiál *schief und krumm*
Tabulka č. 84 – Binomiál *Schlag auf Schlag*
Tabulka č. 85 – Binomiál *schlicht und einfach*

Tabulka č. 86 – Binomiál *Schluck für Schluck*
Tabulka č. 87 – Binomiál *Schrot und Korn*
Tabulka č. 88 – Binomiál *Schulter an Schulter*
Tabulka č. 89 – Binomiál *Schutz und Schirm*
Tabulka č. 90 – Binomiál *starr und steif*
Tabulka č. 91 – Binomiál *still und stumm*
Tabulka č. 92 – Binomiál *über Stock und Stein*
Tabulka č. 93 – Binomiál *nach Strich und Faden*
Tabulka č. 94 – Binomiál *mit Stumpf und Stiel*
Tabulka č. 95 – Binomiál *Tür und Tor*
Tabulka č. 96 – Binomiál *zwischen Tür und Angel*
Tabulka č. 97 – Binomiál *wohl oder übel*
Tabulka č. 98 – Binomiál *in Wort und Tat*
Tabulka č. 99 – Binomiál *Zucht und Ordnung*
Tabulka č. 100 – Binomiál *Zug um Zug*

Graf č. 1 – Zastoupení překladatelských postupů dle systematizace Pavla Krejčího